

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

**Azərbaycanda
evlənmək
istəyən
125 nəfərdə
SPİD
aşkarlandı**

yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 19 avqust 2016-cı il Bazar ertəsi № 205 (6526) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Musavat Bakıda mitinq keçirdi

"Yaşasın Respublika" şüarı ilə keçirilən aksiyada iqtidar əleyhinə şüarlar səsləndi; 26 sentyabr referendumu ilə bağlı xalqa çağırış edildi

yazısı səh.3-də

Azərbaycana bıçaq saplayan "azərbaycanlı müxalifətçilər" - rəzalətin anatomiyası

yazısı səh.9-da

Rusiyalı analitik:

"Moskva Ermənistan adlı ballastdan qurtulmalıdır..."

yazısı səh.11-də

Tanınmış simalar referendumda iştirak edəcəkmə?

yazısı səh.6-da

Ukraynada soydaşlarımızın qətlini kim sifariş edir - ilginç faktlar və iddialar

yazısı səh.12-də

Müxalif partiya sədrindən ABS Konqresindəki dinləmələrə sərt etiraz

yazısı səh.5-də

Rusiyada parlament seçkiləri keçirildi - 5 min deputatlığa namizəd arasında bir azərbaycanlı da yoxdur

yazısı səh.3-də

Ölkədə bir çox ərzaqlar xaricdən gətirilənlərdən bahadır - ekspertlər əsas səbəbi göstərir...

yazısı səh.12-də

Hicablı şagirdlər - dini dəyərlər bir, qanun isə ayrı şeyi deyir

yazısı səh.13-də

Payızın mövsümi xəstəlikləri - ən çox nəyə diqqət etməli?

yazısı səh.14-də

Hərbi ekspertdən işğalçı ölkəni ifşa edən sensasiyalı açıqlama

yazısı səh.4-də

Düşmən tərəfdən danışıqları pozmağa yönəlik növbəti təxribat

ERMƏNİSTAN RUS SİLAHLARI İLƏ AZƏRBAYCANI

HƏDƏLƏYİR - İŞĞALÇI APREL PANİKASI İÇİNDƏ

Təcavüzkar ölkə "müstəqillik" günündə keçirəcəyi hərbi paradı ilk dəfə "İsgəndər-M" taktiki raketlərini nümayiş etdirəcək; Sərkisyan rejimi apreldə aldığı hərbi zərbənin ağrı-acısını öz xalqına bu cür unutturmaq istəyir; Bakının 18 oktyabr reaksiyası nə olacaq - hərbi parad, yoxsa irimiqyaslı təlimlər?..

musavat.com
Togrul İsmayil

yazısı səh.8-də

Prezident torpaqları oliqarxların işğalından qurtarmağa start verdi

İlham Əliyev "iqtisadiyyatı dənizdən çıxarıb torpaqda qurmaq modeli"ne əngəl olanlara qarşı ciddi tədbirlər görməyə başlayıb; yararlı torpaqları ələ keçirənləri referendumdan sonra daha çətin günlər gözləyir...

yazısı səh.5-də

Elmar Məmmədov

**Qabil
Hüseynlidən
nazir Elmar
Məmmədov
sərt tənqid**

yazısı səh.12-də

Fazil Mustafa:

**"Mənim
adımı nədə
hallandırmır-
lar ki?"**

yazısı səh.7-də

Siyavuş Novruzov

**YAP-çı
deputat
Rusiyadan
aldığı orden
haqda danışdı**

yazısı səh.4-də

19 sentyabr 2016

“Ermənistan işğal olunmuş ərazilərdə qanlı etnik təmizləmə aparır” - XİN-in açıqlaması

Azərbaycan XİN-nin mətbuat xidmətinin rəhbəri Hikmət Hacıyev Ermənistan tərəfindən beynəlxalq humanitar hüququn pozulması hallarına, İnsan Hüquqları Şurasının 33-cü iclasına və Ermənistan XİN-in açıqlamasına münasibət bildirib.

Açıqlamada deyilir: “Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərində Azərbaycan əhalisinə qarşı qanlı etnik təmizləmə, o cümlədən Xocalı soyqırımının törədilməsi və Azərbaycan xalqına məxsus maddi-mədəni irsin, dövlət və özəl mülkiyyətinin, təbii sərvətlərin talan edilməsi, qəsdən mülki obyektlərə və şəxslərə qarşı sisteməlik hücumların təşkil edilməsi, əsir və girov götürülmüş mülki və hərbi azərbaycanlı şəxslərin qeyri-insani fiziki və psixoloji işgəncələrə məruz qoyulması və kütləvi şəkildə öldürülməsi halları beynəlxalq humanitar hüququn kobud şəkildə pozulmasıdır.

Bu xüsusda Ermənistan tərəfindən 1949-cı il Cenevrə konvensiyaları və ona 1 sayılı Əlavə, 1954-cü il Hərbi münəcişələr dövründə mədəni mülkiyyətin qorunmasına dair Haqqa Konvensiyası və onun protokolları, Mülki və siyasi hüquqlara dair beynəlxalq pakt, İqtisadi, sosial və mədəni hüquqlara dair beynəlxalq pakt, İşgəncə və digər zorakılıqların, qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftar və yaxud cəzalara qarşı Konvensiya, bütün növ ayrı-seçkiliyin aradan qaldırılması haqqında Konvensiya, həmçinin Uşaqların hüquqlarına və İnsan hüquqlarının müdafiəsi və fundamental azadlıqlara dair Konvensiyanın ciddi şəkildə pozulması halları qeyd edilməlidir. Bu cinayət əməllərinin davamı kimi, 2 aprel 2016-cı il tarixindən Ermənistan silahlı qüvvələri təmas xətti boyunca Azərbaycan mövqelərini və təmas xəttinə yaxın ərazilərdə yaşayan mülki Azərbaycan əhalisinin sıx yaşadığı məntəqələri ağır artilleriya və iri çaplı silahlardan intensiv atəşə tutub, uşaqlar da daxil olmaqla, xeyli sayda mülki Azərbaycan əhalisi öldürülüb və yaralanıb.

Ermənistan Respublikasının bir dövlət kimi beynəlxalq səviyyədə qanunsuz əməllərinə görə daşdığı məsuliyyəti ilə yanaşı, Ermənistan tərəfindən münəcişə dövründə beynəlxalq humanitar və insan haqları hüququnun pozulması beynəlxalq cinayət hüququna görə cinayət kimi tövsiyə olunur. Ermənistan tərəfindən davamlı şəkildə törədilən bu cinayətlər pərakəndə və ya təsadüfi hallar olmayaraq, Ermənistanın dövlət səviyyəsində həyata keçirdiyi məqsədyönlü siyasətinin nəticəsidir. Milli səviyyədə, eləcə də mövcud beynəlxalq hüquqi çərçivədə görülən tədbirlər Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü dövründə törədilmiş ağır cinayətlərə görə məsuliyyət daşıyan şəxslərin ədalət mühakiməsinə çıxarılmasına xidmət edəcək.

Təəssüflər olsun ki, BMT-nin İnsan hüquqları üzrə Ali komissarlığının ofisi 20 ildən artıq dövr ərzində azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkünlərin hüquqlarının pozulması hallarına səssiz qalıb. Azərbaycan Respublikasının Cenevrədəki BMT bölməsi və digər beynəlxalq təşkilatlar yanında Daimi Nümayəndəliyi 14 sentyabr 2016-cı il tarixində keçirilmiş İnsan hüquqları Şurasının növbəti iclasında bir daha bu məsələni qaldırıb.

BMT-nin İnsan hüquqları üzrə Ali komissarlığının Ofisi və digər beynəlxalq təsisatlar qeyd olunan beynəlxalq sənədlərə, BMT Təhlükəsizlik Şurası və Baş Assambleyasının müvafiq qətnamələrinə uyğun olaraq, Ermənistan tərəfindən beynəlxalq humanitar hüququn, o cümlədən azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkünlərin hüquqlarının kütləvi və kobud şəkildə pozulması hallarına xüsusi diqqət yetirməlidirlər”.

Daxili işlər naziri Lənkəranda vətəndaşları qəbul edib

Dünən daxili işlər naziri Rəhil Usubov Lənkəran Şəhər Rayon Polis Şöbə-sində polis orqanlarının fəaliyyəti ilə bağlı məsələlərlə əlaqədar növbəti qəbul keçirib.

Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən Musavat.com-a verilən məlumata görə, qəbul üçün müraciət edən Lənkəran, Cəlilabad, Masallı, Astarə, Yardımlı, Lerik şəhər və rayonlarının sakinləri ilə görüşən nazir onları narahat edən problemləri şəxsən dinləyib, müraciətlərin operativ şəkildə, mövcud qanunvericiliyə uyğun həlli üçün nazirliyin tədbirdə iştirak edən aidiyyəti Baş İdarə və xidmət, həmçinin ərazi polis orqanlarının rəislərinə konkret tapşırıqlar verib.

Daxili işlər orqanlarının fəaliyyəti ilə bağlı olan məsələlərin böyük əksəriyyəti ele yeri-

rində öz həllini tapıb. Digər problemlərin aidiyyəti qurumlara göndəriləcəyi nəzərə çatdırılıb. Qəbulda iştirak edənlər yerlərdə vətəndaşlarla dövlət memurlarının görüşməsi, onların müraciətlərinə, ərizə və şikayətlərinə operativ, hə-

saslıqla yanaşılması barədə dövlət başçısının məlum tapşırığının yüksək səviyyədə icrasına, problemlərinə hər zaman xüsusi diqqət və qayğı göstərilməsinə görə ölkə rəhbərliyinə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

ABŞ Ermənistanda “siyasi” kilsə düzəldir

Vaşinqton iki rəqibinin düz burnunun ucunda ermənilərə yeni kilsə quraşdırır. Axar.az xəbər verir ki, bu haqda politoloq Elxan Şahinoğlu bildirib. Siyasi sərhəci ABŞ-ın Ermənistandakı səfirliyinin Mehri şəhərində kilsənin təmirinə pul ayırmasına toxunub:

“Səfirlik bu işə 450 min dollar xərcləyəcək. Deyə bilərsiniz ki, burada nə var? Amerika hər zaman Ermənistanda başqa kilsələri də təmir etdirib. Məsələ burasındadır ki, ABŞ səfirliyinin təmir etdirəcəyi kilsə İranla sərhədin 8 kilometrliyində, Rusiyanın sərhəd xidməti idarəsinin lap yaxınlığındadır. Aləm bir-birinə qarışıb. Beləliklə, Vaşinqton iki rəqibinin düz burnunun ucunda ermənilərə yeni kilsə quraşdırır. Yaxşıdır, vallah! Sərhədini Rusiya qorusun, ərzağın İrandan gəlsin, kilsəni də Amerika təmir eləsin”.

Türkiyədə VIP toy: DİN-in keçmiş idarə rəisi Gözəl Dəmirov da orada olub

Türkiyədə tanınmış iş adamı Yaşar Sönmezin qızının toyu olub. Virtualaz.org Türkiyə KİV-lərinə istinadən xəbər verir ki, iş adamının qızı Asiya Sönmez livanlı sevgilisi Ali Kolçmanla evlənib. Toyda Azərbaycan Daxili İşlər Nazirliyinin keçmiş idarə rəisi Gözəl Dəmirov da iştirak edib.

Xəbərdə deyilir ki, 150 nəfər VIP qonağın dəvət olunduğu toy mərasimində nikah şahidliyini “Prensess” şirkətlər qrupunun rəhbəri Sudi Özkan edib, müğənni Elif Kaya qonaqları əyləndirib.

Gözəl Dəmirova gəldikdə isə o, 90-cı illərin əvvəllərində DİN-də idarə rəisi olub, Bakı Soyuducular Zavodunun direktorunun qardaşdır, istefada olan polkovnikdir. Dəmirov haqda bunlar məlumdur ki, o, Türkiyədə iri biznesə malikdir, eyni zamanda Azərbaycanda biznes işləri var. Dəmirovun “Fənerbaxça” klubunun prezidenti Əziz Yıldırım ilə biznes əlaqələrinin olduğu da məlumdur.

Bir müddət əvvəl mətbuatda belə xəbərlər yayılmışdı ki, G. Dəmirova görə “Palmali” şirkətlər qrupunun rəhbəri Mübariz Mənsimovu polis saxlayıb. Çünki G.Dəmirovun ona təşkil etdiyi silah gəzdirmə icazəsi saxta çıxıb.

Çavuşoğludan gözlənilməz addım

Venesuelada səfərdə olan Türkiyənin Xarici İşlər naziri Mövlud Çavuşoğlu ilk dəfə misirli həmkarı Semih Şükrü ilə görüşüb. Axar.az xəbər verir ki, iki ölkə arasında uzun müddət davam edən gərginlikdən sonra baş tutan görüşdə əlaqələrin bərpası müzakirə olunub. Misir XİN-in sözcüsü Əhməd Əbu Zeyd nazirlərin fotosəkilini Twitter səhifəsində paylaşmış.

Xatırladaq ki, Türkiyə tərəfindən aktiv dəstək alan Müsəlman Qardaşları devrildikdən sonra Ankara Qahirə ilə bütün əlaqələri kəsmişdi. Ancaq son vaxtlarda, xüsusilə də baş nazir Binəli Yıldırımın səyləri nəticəsində iki ölkə arasında yaxınlaşma hissə olunur. Misir prezidenti Əbdülfəttah Sisi də “Türkiyə ilə düşmən olmaq üçün heç bir səbəb yoxdur” - demişdi.

Tovuzda hamilə qadın dünyasını dəyişdi

Tovuzda ölüm faktı qeydə alınıb. APA-nın qərb bürosunun verdiyi məlumata görə, dünən rayonun Əyyublu kənd sakini 1992-ci il təvəllüdü Aytən İsmayılova Tovuz rayon Mərkəzi Rayon Xəstəxanasına aparılıb. Müayinə zamanı onun öldüyü məlum olub. Yaxınları A. İsmayılovanın telefonla danışdığı yerdə dünyasını dəyişdiyini bildiriblər. Məlumatla görə, Aytən İsmayılova iki övlad anası, 3-cü övladında isə 6 aylıq hamilə olub.

Faktla bağlı Tovuz rayon Prokurorluğunda araşdırma aparılır.

Bu gün 30 dərəcə isti olacaq

Sentyabrın 19-da Bakıda və Abşeron yarımadasında gözlənilən hava şəraiti açıqlanıb. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinə istinadən xəbər verir ki, Bakıda və Abşeron yarımadasında dəyişkən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Şimal-qərb küləyi gündüz mülayim cənub küləyi ilə əvəz olunacaq. Havanın temperaturu gecə 17-20° isti, gündüz 25-29° isti, Bakıda gecə 18-20° isti, gündüz 26-28° isti olacağı gözlənilir. Atmosfer təzyiqi norma daxilində 760 mm civə sütunu təşkil edəcək. Nisbi rütubət gecə 75-85 %, gündüz 55-65 % təşkil edəcək.

Azərbaycanın rayonlarında isə sabah əsasən yağmursuz hava şəraitin gözlənilir. Lakin gecə və səhər bəzi yerlərdə duman olacağı, şərq rayonlarında qısamüddətli yağış yağacağı gözlənilir. Gündüz ayrı-ayrı yerlərdə aralıq güclənən cənub küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 15-20° isti, gündüz 25-30° isti, dağlarda gecə 5-10° isti, gündüz 15-20° isti olacağı gözlənilir.

Sentyabrın 18-də Müsavat Partiyası metronun "İnşaatçılar" stansiyasının yaxınlığındakı "Məhsul" stadionunda "Yaşasın Respublika!" şüarı ilə mitinq keçirdib. Musavat.com saytı xəbər verir ki, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti ilə razılaşdırılmış aksiya bu il sentyabrın 26-da keçiriləcək referendumla bağlı olub.

Müsavat Partiyası Bakıda mitinq keçirdi - "Yaşasın Respublika!"

Aksiya sakit atmosferdə start verilib və tədbirin sonuna qədər heç bir problem yaşanmayıb. Tədbirdə Müsavat Partiyasının və ona yaxın olan qurumların üzvləri, ictimai-siyasi xadimlər, ictimaiyyət nümayəndələri iştirak edib. Meydanda "Yaşasın Respublika", "Cümhuriyyəti biz qurduq. Biz də yaşadacağıq", "Fərəc Kərimova azadlıq" şüarları qaldırılıb. Mitinqin aparıcısı Müsavat başqanının müavini Səxavət Soltanlı olub.

Müsavat Partiyasının başqanı Arif Hacılı və eks-başqan İsa Qəmbər tribunaya birlikdə çıxıblar. Mitinq Azərbaycan Respublikasının himni ilə açıq elan edilib. Çıxış edən xalq referendum səsverməsində "Yox" deməyə səsləyiblər. Müsavat başqanı Arif Hacılı, eks-başqan İsa Qəmbər, keçmiş siyasi məhbus, başqan müavini Yadigar Sadıqlı, vəkil Osman Kazımov və "D18" hərəkatının lideri Ruslan İzzətli mitinqdə çıxış ediblər.

Arif Hacılı çıxışında bütün maneələrə baxmayaraq, mitinq gələnlərə təşəkkür edib. O, ölkədəki ictimai-siyasi vəziyyətdən, iqtisadi böhrandan danışdı və mövcud hakimiyyəti sət tənqid edib. Müsavat başqanı həbsdə olan siyasi məhbuslardan da bəhs edib: "Azərbaycanda 100-dən artıq siyasi məhbus var. Xalq təzyiqlərə baxmayaraq müqavimətini davam etdirir. Həbsdə olan siyasi məhbusların azadlığa çıxacağı gün uzaqda deyil. Həmin adamlar Azərbaycan üçün bir nümunə yaradırlar. Biz bu iqtidarın hakimiyyətdən getməsinə istəyirik".

Milli Strateji Düşüncə Mərkəzinin rəhbəri İsa Qəmbər: "Biz gələcəyi hədəf seçməliyik. Bu gün xalqın həyat səviyyəsi həddindən artıq aşağıdır. İnsanlar hakimiyyət banklarının kredit girovlarına çevrilib. Yüzlərlə insan azad söz söylədiyi üçün həbslərə atılır, repressiyalara məruz qalırlar. Böhrandan çıxış yolunun tapılması real görünür. Çünki bunun sə-

bəbkarı elə bu hakimiyyətdir". "İndi hakimiyyət nümayəndələri referendumu əsaslandırmaq üçün 14 yaşlı Şah İsmayıldan nümunə götürürlər. Ya onların bu referendumu nə məqsədlə keçirmələri haqda məlumatları yoxdur, ya da əsaslandırmağa çətinlik çəkirlər" - bu sözləri mitinqdə çıxış edən Müsavat başqanının müavini Yadigar Sadıqlı deyib.

Mitinqin sonunda təşkilatçılar öncəki mitinqdə baş verən hadisələrin, həbslərin yaşanmaması üçün mitinq iştirakçılarını

stadiondan kənarında heç bir şüar səsləndirməyə çağırıblar. Daha sonra mitinqin qətnaməsi oxunub. Qətnamə müəllifləri sentyabrın 26-da keçiriləcək referendumun ləğv olunmasını, islahatların keçirilməsini, Qarabağın azad olunmasını, əhəlinin rifahı istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsini və siyasi məhbusların azad olunmasını tələb ediblər. Mitinq başladığı kimi sakit şəkildə başa çatıb.

□ **Məhəmməd TÜRKMƏN**
Fotolar müəllifindir

Rusiyada növbəti parlament seçkiləri keçirildi

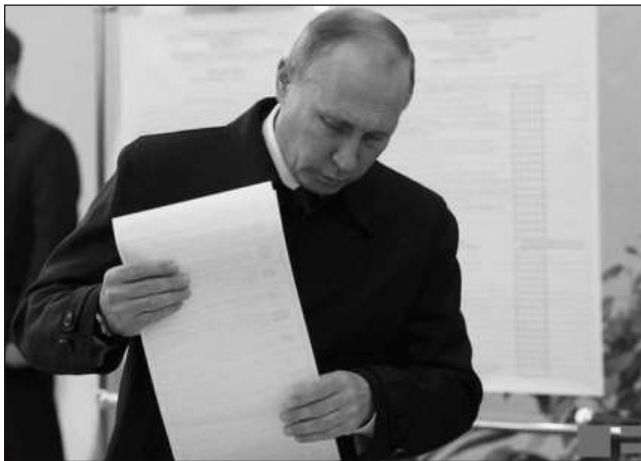
5 min namizəd arasında bir azərbaycanlının da olmamasına səbəb nədir? Proporsional seçki sistemi ölkəmizdə də bərpa oluna bilər...

Sentyabrın 18-də Rusiyada parlament və yerli hakimiyyət orqanlarına seçkilər keçirildi. Yerli vaxtla saat 08:00-da başlayan seçki axşam 20:00-da başa çatdı. Qanunverici orqanın aşağı palatası olan Dövlət Dumasında 450 deputat yeri var idi ki, bunlardan 225-i proporsional, bir o qədər də majoritar sistem üzrə formalaşmalı idi.

Siyasi texnoloqlar Dövlət Dumasına 4 siyasi partiyanın düşəcəyini proqnozlaşdırdılar. Bunlar Dumada təmsil olunan "Vahid Rusiya", Rusiya Kommunist, Ədalətli Rusiya, Liberal Demokrat partiyaları idi.

Səsvermədə iştirak edən Rusiya prezidenti Vladimir Putin jurnalistlərə açıqlamasında seçki gününü işdə keçirəcəyini söyləyib. Jurnalistlərin kimə səs verməsi ilə bağlı sualına V. Putin belə cavab verdi: "Bəyəm bilmirsiniz kimə səs verəcəyəm?"

Qeyd edək ki, seçkilərin getdiyi müddətdə Moskvada seçki məntəqəsində naməlum şəxsin özünü partlatmaq istədiyi barədə həyəcanlı xəbərlər

yayıb. Hüquq-mühafizə orqanlarındakı mənbədən RIA Novostiye verilən məlumata görə, Moskvanın "Erməni dalanı"nda yerləşən seçki məntəqəsinə gələn naməlum şəxs üzərindəki bombanı partladacağı ilə məntəqədəkiləri hədələməyə başlayıb. Mənbə onu da bildirib ki, artıq həmin şəxs zərərsizləşdirilib.

***

Seçkilər axşam saatlarında başa çatdığından, ilkin nəticələr

barədə ətraflı məlumat vermək imkanı olmadı. Bununla belə ekspertlər qonşu ölkəmizdə keçirilən seçkilərin Azərbaycan üçün əhəmiyyəti barədə müxtəlif fikirlər səsləndirirlər. Xüsusilə, deputatların yarısının proporsional sistem üzrə seçilməsinin Azərbaycanda da bərpasına təsir edəcəyini düşünürlər. Lakin əksini fikirləşənlər də var.

Seçkilər ərəfəsində diqqətçəkən məqamlardan biri də o oldu ki, 5 min namizəd arasın-

da bir nəfər azərbaycanlı da yoxdur. Milyonlarla azərbaycanlının yaşadığı bir ölkədə bir nəfər iddiaçımızın belə olmaması təəssüf doğurur.

Politoloq Qabil Hüseynli hesab edir ki, Rusiyadakı seçkilər Azərbaycan üçün o zaman əhəmiyyətli olardı ki, obyektiv və ədalətli keçsin: "Ölkəmiz üçün əhəmiyyəti olardı ki, qonşu ölkə xalqın iradəsi əsasında parlamentini formalaşdırsın. Amma görünən odur ki, Putinin partiyası olan "Vahid Rusiya" seçkilərdə üstünlük qazanacaq. Əvvəlcədən bunu təxmin etmək çətin deyildi. Hətta 60%-dən yuxarı səs yığacağına da proqnozlaşdırmaq olurdur. Bu səs hesabına da istənilən qanun layihəsini parlamentdə keçirmək mümkün olacaq. Digər parlamentdə keçən partiyalar da olacaq ki, həmin qurumlar hakimiyyətin dəstəkçisi funksiyasını həyata keçirəcəklər. Nəticədə hakimiyyətin mövqeyini müdafiə edənlər Dumada 85-87% təşkil edəcəklər. Postsovet ölkələrinin əksəriyyətində sona qədər demokratik seçkilərə riayət olunmur. Seçkilərə müxtəlif qanunsuz yollarla müdaxilələr edilir. Bunlar bir növ adətə çevrilir. Rusiyada digər postsosvet ölkələrinə nisbətən daha demokratik seçkilər keçirilir, bu doğrudur. Amma nisbətə götündə azdır. Rusiyada da seçkilərdən sonra etiraz aksiyaları olur. Amma keçən il bu etirazlara başçılıq edən şəxs həbs olundu və bir il həbs cəzası çəkdi. İndi də aksiyalara rəh-

berlik etmək imkanları yoxdur. Orada bir sıra siyasi xadimlər sıradan çıxarılıb, öldürülənlər var. Qətlə yetirilən baş nazirin keçmiş müavini Boris Nemtsovu qeyd edə bilərik. Bundan sonra etiraz aksiyalarının keçirilməyini söyləmək çox çətinidir. Ölkədəki Kommunist Partiyası artıq iqtidaryönlü quruma çevrilib. Bəzi tədbirlər keçirir, amma bu da hakimiyyətlə razılaşdırılmış şəkildə olur. Rusiyada cəmiyyəti dirçəldə biləcək proseslərin olacağına inam azdır".

Ana Vətən Partiyasının sədri, deputat Fəzail Ağamalı bildirdi ki, müsbət və mənfi istiqamətdə Rusiyadakı seçkilər ciddi dəyişikliklərə səbəb olmayacaq: "Rusiyada söz sahibi Putindir. Onun da Azərbaycana münasibəti bəllidir, normal münasibət mövcuddur. Bu seçkilərdən sonra da bu münasibətlər normal şəkildə inkişaf edəcək". F.Ağamalı azərbaycanlı namizədlərin seçkilərdə olmaması ilə bağlı da fikirlərini dedi: "Bu, xoşagələm vəziyyət deyil. İstər siyasətçilər, istərsə də mətbuat səviyyəsində Rusiyanın ictimai-siyasi həyatında azərbaycanlıların aktiv iştirakı daim önə çəkilib. Təəssüfedicidir ki, indi Rusiyanın maliyyə və iqtisadi həyatında ciddi rol oynayan insanlarımızın onun siyasi həyatına lazımı səviyyədə qovuşa bilmirlər. Barmaqla sayıla biləcək soydaşımız var ki, onlar da aşağı rəndlərdə təmsil olunurlar. Bunun səbəbini doğrusu, bilmirəm. Uzun illərdir Rusiyaya gedib-gələnlərdir. Gördüyüm odur ki, siyasi proseslərə soydaşlarımızı cəlb olunmurlar. Siyasi proseslərə cəlb olunsalar belə, maraqlarını və ambisiyalarını lazımı səviyyədə ortaya qoya bil-

mirlər. Daha çox hakimiyyətə yaxın iqtidaryönlü şəxslərə öz dəstəklərini verirlər, maliyyə yardımlarını göstərirlər. Ne üçün Dövlət Dumasına keçirilən seçkilərdə, eləcə də daha aktiv siyasi proseslərdə iştirak etmirlər? Bunlar təəssüf doğurmaya bilməz. Bu sualların cavabı indiyə qədər mənə bəlli deyil".

Zaman-zaman Azərbaycanda da proporsional seçki sisteminin tətbiqinin vacibliyini önə çəkən deputat yaxın gələcəkdə ölkəmizdə bu sistemin olacağını düşünür: "Ümumiyyətlə, qarışıq sistemin faydası var. Dəfələrlə bunun üzərində dayanmışam. Majoritar və proporsional sistemin hər birinin özünəməxsus üstünlükləri var. Proporsional sistem siyasi proseslərdə partiyaların rolunu daha da artırır, onu stimullaşdırır və cəmiyyəti daha çox siyasiləşdirir. Hər kəs ümid edir ki, istənilən siyasi partiyada fəaliyyətini qurarsa, potensialını reallaşdırarsa, seçkilərə partiya siyahısı ilə qoşulub qələbə qazana bilər. Nəticədə partiyalara insanların geniş şəkildə qoşulmaları təmin oluna bilər. Bu da siyasi qurumların bütövlükdə inkişafına yola açar. Majoritar seçki sistemi isə təkmilatli sistemdir. Bu sistemlə deputat seçilən şəxslərin qarşısında geniş imkanlar açılır. Bu baxımdan hər iki sistemin özünəməxsus üstün tərəfləri var. Rusiyada artıq bu seçki sistemi tətbiq olundu. Ümid edirəm ki, gələcəkdə ölkəmizdə də bu qarışıq sistem tətbiq olunacaq. Faktiki olaraq, indi bu mümkün deyil. Çünki konstitusiyaya ediləcək dəyişikliklərdə bunlar nəzərə alınmadı".

□ **Cavansir ABBASLI**

Qarabağ əvəzinə... demokratiya?

Elsad PAŞASOY
epashasoy@yahoo.com

Bu da Amerika Kongresindəki Azərbaycan dinləmələrinin "nəticəsi". Buyurun, bir qrup "demokratiya çarçısı"nın Azərbaycan üçün nə dərəcədə can yandırdığına, ölkəmizin gələcək taleyi ilə bağlı hansı düşüncələrinin olduğuna şahidlik edin!

Demə, onlar əslində ermənilərin əlinə bəhanə vermək üçün Azərbaycanla bağlı neqativləri önə çıxarıb, Qarabağ ermənilərinin Azərbaycan daxilində yaşamasının "mümkünsüzlüyü" rəyini yaratmaq istəyirmişlər. Ötən həftə təşkil olunan dinləmələrə Qarabağdakı separatçıların lideri Bako Saakyanın oğlunu dəvət etməklə gerçək niyyətlərini və "hansı yuvanın quşu" olduqlarını nümayiş etdirdilər.

Görün hansı vəziyyətdir ki, azərbaycanlı nümayəndə - Erkin Qədirlə - Xocalı qatili Sərkisyanı tənqid etdiyi üçün iştirakçılar və məruzəçilər siyahısından çıxarılır. Bu, ona bənzəyir ki, ABŞ Kongresində Suriya barədə dinləmələr keçirilsin, orada balaca İŞİD-çi iştirak etsin, mikrofon alıb sözünü desin.

Azərbaycan ərazisində "ikinci erməni dövlətini" elan edən, elə bu yaxınlarda həmin oyuncağın 25 illiyini keçirən bir terrorçunun oğlunu təmtəraqla yuxarı başa keçirdilər. Özü də Krım, Abxaziya, Osetiya separatçısını yox, məhz Qarabağ separatçısını! Bu, faktiki olaraq Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə qəsdidir, beynəlxalq qanunlara təcavüzüdür, terrorizmə, işğala dəstəkdir!

Əslində məhz erməni amilinə görə Azərbaycandan o təcavüz hər kəs boykot etməli idi. Ancaq iştirak edənlərin də şərtlərə boyun əyib erməni diğasının salondan çıxarılmasını tələb etməməsi adamı heyratə gətirir. Qarabağ məsələsini hakimiyyət maraqlarına qurban vermək başlanmaz cinayətdir! Bəlkə hakimiyyət iddiasında olanlar Qarabağ əvəzinə... demokratiya vədini alıblar. Belə demokratiya olmaz olsun!

Azərbaycanın xarici siyasət idarəsi də ölkəmizə qarşı böyük bir sayğısızlıq hərəkətinə reaksiya verməyib. Söhbət Konqres müzakirələrində bala separatçıya tribuna verilməsindən gedirsə, cavab olmalıdır. ABŞ-dəki binaları yıxanlara Bakıda tribuna verilsə, amerikalıların xoşuna gələrmə?

Biz əvvəllər Bako Saakyanı Amerikada, Avropada yaşıl işiç yandırılmasından və keçirilən telemarafonlarda Qarabağ canlarına yardım yığılmasına, işğalçıya Konqresin ayırdığı milyonlara etiraz etmişik. Ancaq ABŞ Konqresi ata Saakyanla bağlı iradlarımıza cavab olaraq onun oğlu Armen Saakyanı da yuxarı başa keçirdi.

Biz demirik ki, Azərbaycanda hər şey yerindədir. Amerikan özündə də polisın günün günorta çağı qaradəriliyə başına güllə sıxmasını elə amerikalılar özləri lənətləyir. Ölkədəki problem onu bölüb-parçalamağa əsas vermir! Azərbaycan on illərdir erməni terroru ilə üz-üzədir və antiterror koalisiyasının üzvü kimi ABŞ-ın yaxın müttəfiqidir. Ən azı rəsmi Bakının bu mövqeyinin qarşılığında ölkəmizin kürəyinə xəncər vurulmasına imkan verilməməlidir.

Görünən budur ki, Azərbaycana qarşı təzyiqlərin və təhdidlərin növbəti mərhələsi başlayıb. Deyəsən, aprel müharibəsi tək ermənilərə yox, elə onların dəstəkçilərinə də yaman yer ələyib. Fikir verin, Rusiya paytaxtında separatçıların toplantısı üçün "Prezident" sarayında tədarük görülür, İranda keçirilən idman yarışına Qarabağ separatçıları "öz bayrağı" ilə qatılır, ABŞ Konqresindəki dinləmələrdə bala separatçı meymunluq edir.

Digər tərəfdən də amerikalı səfir, Roma kilsəsinin nümayəndəsi, başqaları "Qarabağ məsələsi ancaq sülh yolu ilə həll edilə bilər" çağırışları etməkdədirlər. Özü də Ermənistan "Smerç" raketlərinin nümayiş olunduğu, "Putin NATO" sunun başına erməninin gətirildiyi bir vaxtda. Azərbaycanı təslimçi sülhə vadar etmək istəyirlər, şübhənzir olmasın!

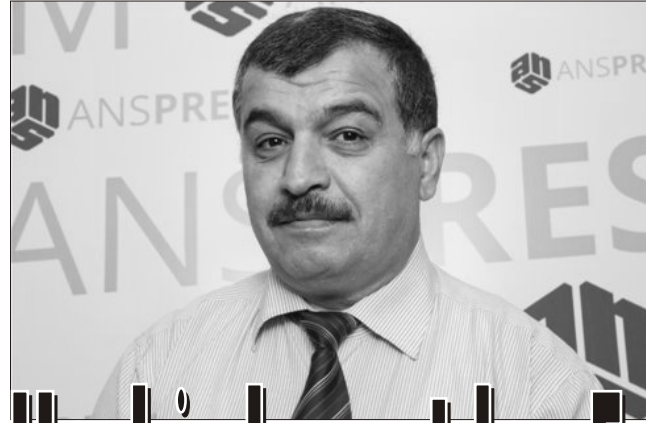
"Canımı verərəm, Qarabağı vermərəm" deyən Sərkisyan gəldən ağır söz deməyən qüvvələr Azərbaycanı sülhə çağırır. Yeni sakit durun, yatın fil qulağında, erməni torpağınızda at oynatsın. Özü "demokrat" adlandırılanlar da belə deyir, avtoritarlar da. Elə bu günlərdə Sərkisyanın sayıqlamalarına cavab verən yalnız Azərbaycan prezidenti oldu. Rusiya başda olmaqla MDB-dəki sülhə çağıran dəstə üzvlərindən kimsə bu canını yerində oturtmadı.

İki həftə sonra Bakıya gələcək Roma Papası da yəqin sülh çağırışları oxuyacaq. Biz yuxuya verməyin yollarını arayırlar. Əgər yatmasaq, hətta sanksiyalara belə əl atacağıq, şübhənzir olmasın. Necə ki, 1992-ci ildə "907"-ci "iynə"ni vurdular. O Konqres biz çoxdan tanıyırdıq. Hələ onda separatçı küçüyü doğulmamışdı. İndi okeanın o tayından bizə hürür...

Sentyabrın 16-da İrəvanda Ermənistanın formal müstəqilliyini elan etməsinin 25 illiyi münasibətilə keçiriləcək hərbi paradın baş məşqi olub. Məşqdə Ermənistanın Rusiyadan aldığı bəzi silahlar ilk dəfə nümayiş etdirilib. Bunların arasında "İsgəndər-M" operativ-taktiki raketləri, "Smerç" reaktiv yayılm atəşi sistemləri və "İnfayuna" radioelektron mübarizə sistemlərinin də yer aldığı bildirilir.

"İsgəndər-M" operativ-taktiki raketləri 400 kilometr məsafə qət edir və müxtəlif tipli döyüş başlıqları ilə təchiz olunur. Bu raketin özəlliyi onun ziqzaqvari hərəkət trayektoriyasına malik olması və nəticədə radarlara yaxalanmasının minimum olması, eyni zamanda raketdən müdafiə sistemi ilə vurmağın çətinliyidir. Rusiyanın Ermənistan "İsgəndər-M" raketləri verdiyi haqda xəbərlər hələ iki il əvvəl yayılmışdı və bu ölkənin Müdafiə Nazirliyi məlumatları təkrar etmirdi. İndi isə belə görünür ki, Ermənistan həmin raketləri nümayiş etdirməyi qərara alıb.

Hərbi ekspert Üzeyir Cəfərov isə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, İrəvanda hərbi parad hazırlıqda nümayiş etdirilən "İsgəndər-M" operativ-taktiki raketləri, "Smerç" reaktiv yayılm atəşi sistemləri Ermənistan silahlı qüvvələrinə aid deyil. Həmin raketlər Rusiyaya məxsusdur və Rusiyanın Gümrüdəki 102-ci hərbi bazasından Ermənistan hərbi paradda nümayiş etdirmək üçün verilib. Ermənistanın əvvəla iqtisadi imkanları o səviyyədə deyil ki, onlar "İsgəndər-M" raketlərini ala bilsinlər. Hətta Rusiyanın verdiyi 200 milyon dollar kreditlə də o silahların heç cüzi hissəsini almaq mümkün deyil. İkincisi, indiyə qədər BMT-yə hər ilin sonunda təqdim olunan və açıqlanan heç bir sənəddə Ermənistanın Rusiyadan "İsgəndər-M" və "Smerç" aldığı qeyd olunmayıb. Bir sıra jurnalistlər, ekspertlər, media orqanları böyük əjiotaj yaradıblar ki, Ermənistan aprel savaşından sonra gizli şəkildə silahlanıb, "İsgəndər-M" və "Smerç" alıb və sair. Narahatlığa ehtiyac yoxdur. Birincisi, həmin silahlar Ermənistan silahlı qüvvələrinin deyil. Onların üzərindəki erməni bayrağı və emblemləri müvəqqəti

Hərbi ekspertdən Ermənistanı ihsa edən sensasiyalı açıqlama

Üzeyir Cəfərov: "İsgəndər-M" raketləri, "Smerç" reaktiv sistemləri Ermənistan silahlı qüvvələrinə aid deyil"

"Bu, əslində böyük bir beynəlxalq qanun pozuntusudur"

yapışdırılıb. Paraddan sonra qorulan silahlar 102-ci hərbi bazaya qaytarılacaq. İkincisi, Azərbaycanın silahlı qüvvələrinin silah arsenalı həcmində, keyfiyyətində və müasirliyinə görə Ermənistanın silah arsenalından dəfələrlə üstündür, öndədir. Bizdə ən müasir raket sistemləri, hava hücumundan müdafiə sistemləri var ki, Ermənistan tərəfindən atılan istənilən raketini sıradan çıxarmağa qadirdir.

Rusiyanın silahlı qüvvələrinə məxsus raketlərin İrəvanda hərbi paradda nə cür gəlib çıxmasına gəlincə, Ü.Cəfərov qeyd etdi ki, Ermənistanla Rusiya arasında birgə hava hücumundan müdafiə sazişi var. Ola

təqdim etdiyi arayışlarda Ermənistan "İsgəndər-M" və "Smerç" satdığı qeyd olunmayıb, indi necə olur ki, Ermənistan hərbi paradda bu silahlar peyda olur. Bu, əslində böyük bir beynəlxalq qanun pozuntusudur. Rusiya qarşısında bu məsələni ciddi qaldırılmalı və aydınlıq gətirilməsini tələb etməliyik. Azərbaycan dövləti məsələ qoymalıdır ki, Azərbaycan torpaqlarını işğal etmiş Ermənistan ATƏT-in Minsk qrupunun

həmsədrə olan və vasitəçilik missiyasını üzünə götürmüş Rusiyanın bu şəkildə dəstəyi vasitəçilik missiyası ilə uyğun gəlmir. Bu, işğalçıni dəstəkləmək və müharibəyə həvəsləndirməkdir. Rusiya o raketləri paraddan çıxarıb ki, Ermənistan Azərbaycana əzələ nümayiş etdirdi. Buna Azərbaycan sərt etirazını bildirməlidir.

Ü.Cəfərov qeyd etdi ki, Azərbaycanın Ermənistanla cavab olaraq hərbi paraddan çıxarmasına və ən müasir silahlarımızı nümayiş etdirməsinə ehtiyac yoxdur: "Azərbaycan o silahların, texnikanın cüzi bir hissəsini indiyə qədər hərbi paradda nümayiş etdirib. Hamısını nümayiş etdirməyə ehtiyac yoxdur. Azərbaycan o silahları küçüyə çıxarıb lovgalanmaq üçün almayıb. Azərbaycan o silahları öz ərazi bütövlüyünü təmin etmək üçün ələ alıb və həmin məqsəd üçün də yəqin ki, lazım olacaq. Biz silahları kimə nümayiş etdirmək üçün almamışıq. Biz ərazi bütövlüyümüzü təmin edən zaman düşmən bizdəki silahları görəcək. Azərbaycanda elə müasir silahlar var ki, cüzi hissəsi istifadə olunsay, Ermənistanla canlı itkilərin sayı bir neçə min keçər".

Hərbi ekspert son olaraq dedi ki, Azərbaycanda "S-300" raketləri olsa da, "İsgəndər-M" yoxdur.

□ **Etibar SEYDİAĞA**

YAP-çı deputat Rusiyadan aldığı orden haqda danışdı

Siyavuş Novruzov: "Bu orden Azərbaycanda cəmi üç nəfərə verilib"

Milli Məclisin komitə sədri, Yeni Azərbaycan Partiyası icra katibinin müavini Siyavuş Novruzovun Rusiyadakı təşkilat tərəfindən ödənilməsi sosial şəbəkələrdə müzakirələrə səbəb olub. Qeyd edək ki, YAP-çı deputat Rusiya Federasiyasının "Ölkə müdafiəsinin möhkəmlənməsinə verdiyi böyük xidmətə görə" ordeni ilə təltif olunub.

YAP-dan "Trend"ə verilən məlumata görə, Bakıda keçirilən təltif mərasimində Rusiya Federasiyasının Silahlı Qüvvələri Veteranları Ümumrusiya İctimai Təşkilatı Şurasının sədri, ordu generalı Viktor Yermakov, Azərbaycan Respublikası Veteranları Şurasının sədri, general-mayor Dadaş Rzayev, Milli Məclisin üzvləri, Əfqanıstan və Qarabağ veteranları və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər. Xüsusilə də ordenin adı sual

lar doğurduğu üçün deputat tənqidlərə tuş gəlib.

S.Novruzov ünvanına səslənən ittihamlarla bağlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, iradlar əsassızdır: "Bu, MDB ölkələrində verilən ordendir. MDB ölkələri üzrə Şura var və həmin quruma bizim təşkilatlar da daxildir. Həmin Şuranın qəbul etdiyi qərarın əsasında da təltif olunmuşuq". S.Novruzovun sözlərinə görə, sovetlər dönəmində tank bölüyündə hərbi xid-

Siyavuş Novruzov

mət keçib və ona verilən qiymət də keçmiş xidmətləri ilə bağlıdır. Azərbaycanda isə həmin ordeni alanların sayı çox azdır: "Bu orden Azərbaycanda cəmi üç nə-

fərə verilib. Keçmiş müdafiə naziri, Respublika Veteranları Təşkilatının sədri Dadaş Rzayev, Azərbaycan Əfqanıstan Müharibəsi Veteranları İctimai Birliyinin sədri və təşkilat komitəsinin həmsədrə Məhəmməd Vəliyev və mənə verilib. Amma bu təşkilat həm də medallar verir, bu medallar da Qarabağ müharibəsinin veteranlarına və rəhbərlərinə verilib. Bu medalları alanlar həm də Əfqanıstan müharibəsi iştirakçılarıdır".

S.Novruzov bu ödənilmənin YAP rəhbərliyində oluması ilə əlaqədar olmadığını qeyd etdi: "Bu məsələnin siyasətə heç bir əlaqəsi yoxdur, hərbi sahə ilə bağlıdır. Bilmirlər ki, nə məsələdir, danışsınlar. Təkcə bu deyil ki, Tutaq ki, Qromovun da verdiyi medalları almışam. Medallarım çoxdur. Orden olduğuna görə götürüb yazıblar. Biz təltif edənlər 40-cı ordunun komandirləridir, ordu generallarıdır".

□ **Caidd TURAN**

Prezident İlham Əliyev qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün "iqtisadiyyatı dənizdən çıxarıb torpaqda qurmaq modeli" adlandırma biləcəyimiz proqramı gerçəkləşdirməkdədir. Dövlət başçısı rayonları qarış-qarış gəzir, neftin qiymətinin qeyri-sabit qalacağı uzun bir dönmə üçün Azərbaycanın iqtisadi inkişaf perspektivlərini arayır.

Neftin qiymətinin kəskin düşməsi ilə hətta ən inkişaf etmiş ölkələr belə ciddi problemlər yaşamaqdadır və bu problemə üzleşmiş bütün hökumətlər çıxış yolu axtarmaqdadır. İ.Əliyev isə Azərbaycanın çətin dönmədən çıxış yolunu torpaqda - kənd təsərrüfatının ən müxtəlif sahələrini dirçəltməkdə görür. Modelin həyata keçirilməsi, etiraf edilməlidir ki, kifayət qədər çətinidir. Çünki neft eyforiyası Azərbaycanda hətta sadə kəndlini də torpaqdan uzaq salmışdı ki, indi onları üzüm, pambıq, taxıl, tütün və sair sahələrə qaytarmaq prosesi gedir.

Azərbaycan büdcəsinə qazanc gətirənin "neftçidən kəndliyə ötürmək" mərhələsinin uğurla alınması üçün qanunlar hazırlanır, kəndlini və fermeri torpağa qaytarmaq üçün subsidiyalar ayrılır. Amma belə görünür ki, bu məsələdə ən ciddi problemlərdən biri illərdir oliqarxlar tərəfindən zəbt olunmuş yararlı torpaqlardır.

Hələ iyulun 11-də keçirilmiş müşavirədə prezident İlham Əliyev kənd təsərrüfatı əhəmiyyətli torpaqların effektiv istifadəsi məsələsi barədə ciddi

di məqamlara toxunmuşdu. Dövlət başçısı bildirmişdi ki, söhbət minlərlə hektar əkinə yararlı torpaqdan gedir: "Mən bu torpaqlarla bağlı məruzənin hazırlanmasını tapşırıram. Bəzi hallarda həmin torpaqlar yüksək vəzifəli məmurlara aiddir və məndə onların adları var. Yaxın vaxtlarda həmin məsələ ilə bağlı tədbirlər görülməlidir və istifadə edilməyən torpaqlar geri alınaraq kənd təsərrüfatında istifadəyə yönəldiləcək. Ölkədə kənd təsərrüfatı əhəmiyyətli istifadəsiz torpaq qalmamalıdır", deyərək prezident bildirmişdi.

Qeyd edək ki, oliqarxların böyük əksəriyyəti 1000 hektarla əkin-biçinə yararlı sahələri hasarlayıb, belə demək mümkündürsə, özlərinə dövlət içində "anklav" yaradıblar. Bu, təkcə Bakı və Abşeronada deyil, bütün ölkəboyu kənd təsərrüfatı üçün yararlı sahələr məmur-oliqarxlar tərəfindən zəbt edilmişdir.

Prezident sentyabrın 17-də Sabirabadda keçirilmiş müşavirədə də bu barədə sət dənmiş. Dövlət başçısı deyib ki, böyük torpaq sahələri daha da səmərəli şəkildə dövriyyəyə buraxılacaq: "Ona görə bu il

Prezident torpaqları oliqarxların işğalından qurtarmağa start verdi

İlham Əliyev "iqtisadiyyatı dənizdən çıxarıb torpaqda qurmaq modeli" nə əngəl olanlara qarşı ciddi tədbirlər görməyə başlayıb; yararlı torpaqları ələ keçirənləri referendumdan sonra daha çətin günlər gözləyir...

çok ciddi təftiş aparılır. Bəzi torpaqlar müxtəlif adamlar tərəfindən qanunsuz olaraq zəbt edilmiş və o torpaqlarda heç bir fəaliyyət göstərilmişdir. O torpaqların icarə müqavilələri ləğv edilməlidir. Artıq bir çox müqavilələrin icarəsi ləğv olunub, bu

proses davam etdirilir. Bir qarış torpaq belə boş qalmamalıdır. Bu, məhsuldarlığı artıracaq, insanlara daha da böyük maddi gəlir gətirəcək, dövlətə də bunun böyük xeyri olacaq".

Dövlət başçısı əlavə edib ki, bu məsələyə dövlət orqanları,

yerli orqanlar və ictimaiyyət tərəfindən çox ciddi nəzarət olmalıdır.

Prezidentin çıxışından bu qənaətə gəlmək mümkündür ki, oliqarxların zəbt etdiyi torpaqların "işğaldan qurtarılması" prosesi artıq başlayıb və xəbərdarlıqdan artıq əməli işə keçilib.

Qeyd edək ki, hələ bir neçə gün əvvəl də "Yeni Müsavat" bu istiqamətdə xəbərlər daxil olmuşdu. Xəbərlərdə deyilirdi ki, Aran və Mil-Muğan zonasında oliqarxlara məxsus istifadəsiz yararlı torpaqlar onların əllərindən alınmışdır. Hətta iddia olunurdu ki, oliqarx nazirlərdən birinin yarımçıq villası uçurularaq istehsalla məşğul olan sahibkara verilib. Mənbəimiz konkret adlar çəksə də, biz ümumiləşdirərək deyə bilərik ki, torpaqları əllərindən alı-

nanlar hakimiyyətdə mövqeləri kifayət qədər güclü olanlardır. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, prezident bu məsələdə israrlı və güzəştəz siyasət aparır.

Yeri gəlmişkən, sentyabrın 26-da konstitusiyaya dəyişiklikləri ilə bağlı xalq səsverməsinə çıxarılan maddələrdən biri də mülkiyyət hüququ ilə bağlıdır.

Təklif olunan dəyişikliklərə görə, mülkiyyətçi torpağın qeyri-effektiv istifadəsinə yol vermərsə, dövlət həmin torpağı onun əlindən ala bilər. Belə görünür ki, oliqarxların əllərində cəmləşdirilmiş torpaqları qanunun gücündən istifadə edərək onlardan almaq üçün bu dəyişikliklə ehtiyac yaranıb. Demək, referendumdan sonra "işğalçı oliqarxları" daha çətin günlər gözləyir...

□ "Yeni Müsavat"

Müxalif partiya sədrindən ABŞ Kongresində keçirilən dinləməyə sət etiraz

Sərdar Cəlalov: "Amerika dinc müxalifətə illərlə dəstək vermir, elə ki ortaya hətta sözdə bir radikal qüvvə çıxdı, onlarla işləyir"

Xəbər verildiyi kimi, ötən həftə ABŞ Kongresinin İnsan Hüquqları Komissiyası Azərbaycanla bağlı dinləmələr keçirib. Dinləmələrdə jurnalist Xədicə İsmayil, Türkel Kərimli (AXCP sədri Əli Kərimlinin oğlu) və Amerikanın ölkəmizdəki sabiq səfiri Riçard Kozlarıç da çıxış ediblər.

Lakin tədbir çox sönük keçib, toplantıda cəmi 20 nəfərə yaxın adam iştirak edib, kongresmenlərdən isə yalnız ermənipərəst Cim Makqavern müzakirələrə qatılıb. İştirakçıların əksəriyyəti isə ABŞ-dəki erməni lobbiləri qruplarının və diasporun təmsilçiləri olublar.

Tədbirin videogörüntüsündə erməni diasporunun fəallərindən olan Armen Saakyanın da dinləmələrdə iştirak etdiyi bəlli olub. Armen Saakyan Azərbaycanın işğal edilmiş torpaqlarında yaradılmış separatçı rejimin rəhbəri Bako Saakyanın oğludur.

O da diqqətçəkəndir ki, tədbir eyni gündə ABŞ Helsinki Komissiyası bəyanat yayaraq, 8 sentyabrda kongresmen Kris Smitin Azərbaycan rəhbərliyinə ünvanladığı məktubun mətnini ictimaiyyətə açıqlayıb. Məktubu Smitlə yanaşı, Kongresdə Ermənistan üzrə iş-

çi qrupun həmsədri, Dağlıq Qarabağ separatçılarının əsas dəstəkləyicilərindən olan kongresmen Adam Şif də imzalayıb.

Beləliklə, həm sözügedən məktubun, həm də ABŞ Kongresindəki dinləmələrin arxasında məhz erməni lobbisinin dayandığına şübhə yeri qalmır.

Azərbaycan əleyhinə bu cür tədbirlərdə Əli Kərimlinin çevrəsinə aid müxalifətçilərin də yer alması isə cəmiyyətdə haqlı etiraz səbəb olub.

Bu mövzuda "Yeni Müsavat" a danışan ADP sədri Sərdar Cəlalov ABŞ Kongresində dinləmə adı altında keçirilən toplantının heç də demokratiyaya xidmət etmədiyini və obyektiv proses olmadığını bildirdi. Onun dediyinə görə, obyektiv dinləmələr keçirmək, daha obyektiv məlumat alınması üçün ölkəni təmsil edən bütün güclə-

rin, siyasi palitrının rəhbərliyi dəvət olunmalıdır: "Mən özüm şəxsən ABŞ-da keçirilən dinləmələrdə iştirak etmişəm. İsa Qəmbər, Rəsul Quliyev, Lalə Şövkət, İlyas İsmayilov, eyni zamanda hakimiyyətin də təmsilçiləri də iştirak edirdi. Əsl dinləmə bax bu cür geniş spektrin iştirakının təmin olunduğu dinləmələr idi. İndi haqqında mediada ajiotaj yaranan tədbiri isə dinləmə adlandırmaq olmaz. Çünki orada həddən artıq məhdud çərçivədə toplantı keçirilib. Həmin toplantıya Azərbaycan siyasi palitrasını təmsil etməyən adamlar qatılıb. Türkel Kərimli, Xədicə İsmayilova Azərbaycanda siyasi partiya lideri deyil. Amerika əgər doğrudan da Azərbaycanda real siyasi vəziyyətlə bağlı obyektiv dinləmə keçirmək istəsəydi, siyasi tərəflərin nümayəndələri oraya dəvət olunardı. Müsavat, ADP, AXCP, KXCP rəhbərləri, hakimiyyət təmsilçisi dəvət olunmalı idi..."

Vaxtı ilə biz də ABŞ-da keçirilən dinləmələrdə iştirak

edəndə Ermənistan lobbisinin nümayəndələri həmin tədbirə qatıldılar. Onlar həmişə çalışırlar ki, öz maraqlarına uyğun, Azərbaycanın isə əleyhinə işlər görsünlər. Bunun üçün hər fürsətdən yararlanmağa cəhd edirlər. Bu cür dinləmələri obyektiv dinləmə kimi dəyərləndirmək olmaz. Erkin Qədirinin açıqlamalarından da məlum olur ki, o cür dinləmələrə dəvət məsələsində siyahıların tərtibi konyukturaya məruz qalır".

S.Cəlalov qeyd etdi ki, son zamanlar ABŞ-in maraqlarına kim xidmət edirsə, bu cür tədbirlərə həmin şəxsləri dəvət edirlər: "Bəs hanı 30 ildir Azərbaycanda demokratiya uğrunda siyasi mübarizə aparan, həbsxanalarda yatan, məhru miyyətlərə düşərək olan ADP, Müsavat, AXCP, KXCP-nin təmsilçiləri? O tədbirləri təşkil edənlər nə əcəb bu partiyaların rəhbərlərini dəvət etmirlər? Nə əcəb ABŞ bu partiyaları görə bilmir? Tamamilə Azərbaycanın siyasi həyatında o qədər önəmli rol oynayan, Azərbaycan siyasətini həyatının bilavasitə elementi olan qüvvələri siyahıya salırlar, onlara dəvət göndərilir. Belə adamlar-Xədicə İsmayil, Türkel Kərimli nə dərəcədə Azərbaycanın siyasi həyatı haqqında orada obyektiv məlumat verə bilər? Axı bu mümkün deyil. Türkel Kərimli Əli Kərimlinin oğludur, axı bu status ona Azərbaycan siyasəti haqqında ətraflı, obyektiv mə-

lumat verməyə yetərli deyil. Mənim oğlum nə dərəcədə mənim qədər Azərbaycan siyasi reallıqlarını təmsilçisi kimi çıxış edə bilər? Belə adamların dəvət olunması həmin tədbiri keçirən və orada iştirakçıların siyahısını tutan adamların konyukturaya yol verdiklərini göstərir".

ADP sədri xatırladı ki, onların qatıldığı dinləmələrdə ermənilər Azərbaycan əleyhinə danışmağa başlayanda onlar dərhal müdaxilə edib erməniləri susdurublar: "İndi də dəvət etsəydilər və separatçı Bako Saakyanın oğlu orada çıxış edəcəkdisə biz onu yerində oturdacaqdıq. İndiki dinləmə adı qoyulan tədbirdə aşağı səviyyəli təmsilçilərin təmin olunması göstərir ki, burada heç də demokratiyaya dəstək qarşıya məqsəd qoyulmayıb. Son illər ABŞ sanki Azərbaycandakı demokratik qüvvələrlə kəsüldür, onlarla məsafə saxlayır, müxalifətə ciddi ünsiyyət saxlamır. Kongresdə dinləmə adı altında qeyri-ciddi bir toplantının keçirilməsi və toplantıya dəvətliyərin siyahısı da bunu sübut edir. ABŞ-da demokratiyanın hazır-

kı vəziyyətə düşməyinin bir səbəbi də Amerikanın və digər Qərb ölkələrinin demokratik prosese yanlış yanaşmaları ilə bağlıdır. Hansı ölkəyə ABŞ demokratiyaya adı altında yardım edibse, sonda orada ya dövlət çevrilişi olub, ya da vətəndaş müharibəsi baş verib. Misir, İraq, Liviya və Ukrayna-da demokratiyaya adı ilə müdaxilənin nəticələri göz önündədir. Bu, onu göstərir ki, onlar yanlış istiqamətdə dəstək verirlər.

Azərbaycan müxalifəti uzun illərdir dinc mübarizə aparır, Qərbdən, ABŞ-dən heç bir ciddi dəstək yoxdur. Amma kimsə hətta söz səviyyəsində radikalıq edirsə, ABŞ-in diqqətini cəlb edir. Bundan biz sevinməliyik. Suriyada da illərlə dinc müxalifətə dəstək vermişdik, elə ki, ortaya radikal, silahlı müxalifət çıxdı, ABŞ başladı hər cür dəstək verməyə. Suriyanın bugünkü aqibəti isə göz önündədir. ABŞ birinci növbədə ümumiyyətlə dünyada demokratiyaya dəstək verməyin yolunu düzgün tapmalıdır".

□ Etibar SEYİDAĞA

"Fırtına Gürbüz" örnəyi

Xalid KAZIMLI

Heyf, bu gün-sabah dövlət müstəqilliyimizi bərpa etməyimizin 25 ili tamam olacaq, biz hələ də bir dürist, halal seçki keçirə bilməmişik.

Heç belə bir müqəddəs günün nə vaxt olacağını da bilmirik, üfəqdə belə görünür.

Amma 25 il öncə nələr düşünürdük. Deyirdik, çetini müstəqil dövlət olana qədərdir, ondan sonra asan olacaq.

Heç elə deyilmiş. Daha çetini müstəqil dövlətdə haqq-ədələti bərqərar etmiş. Təəssüf ki, azman bir imperiyadan qopub müstəqil dövlət qurmağı bacaranlar bu işin öhdəsindən gələ bilmədi.

Üzü gerilərə boylananda "tarixi fürsəti qaçırdıq" demək asandır. Guya ki, 1993-cü ildə hakimiyyət daha sərt tədbirlər görsəydi, özünə qarşı çıxanları məhv etsəydi, indi ölkə demokratik inkişaf yoluna qədəm qoymuş olardı.

Ancaq olub-bitənləri dərindən və obyektivcəsinə analiz edəndə görürsən ki, yox, əslində həmin tarixi fürsət ədalətsevər demokratlar üçün olmayıb, müstəqil istibdad yuvası düzəltmək, ağa, xan, vəzir-vəkil, fərraş-darğa sistemi yaratmaq istəyənlər üçün olub və onlar bu fürsəti qaçırmayıblar.

Əgər AXC-Müsavat iqtidarı hakimiyyəti saxlamaq üçün cəmi birçə dəfə zorakılığa və hiyləyə əl atsaydı, arxası o cür də davam edərdi və bu ölkənin hazırkı durumu yenə fərqli olmayacaqdı. Sadəcə, indiki oliqarxların yerini başqa soyadlı adamlar almış olacaqdı.

Uzun sözün kəsesi, biz toplum olaraq demokratiyaya, bütün sfera və istiqamətlərdə haqq-ədələtin bərqərarına hazır deyilik. Ona görə də bu haldayıq. Çağdaş dünyadan bir dürist seçki keçirə bilməyəcək qədər geridəyik - 50-100 il kimi bir şey.

Hər barədə bizə çox yaxın olan qardaş Türkiyəyə baxaq. Bu ölkədə vaxtaşırı hərbi çevrilişlər olub, diktatura rejimləri qurulub, konstitusiyaya dəyişiklikləri baş verib, insanların hüquq və azadlıqları məhdudlaşdırılıb, amma seçki saxtakarlığı heç vaxt olmayıb.

İndinin özündə də prezident Ərdoğanı diktatura rejimi qurmaqda ittiham edirlər. ABŞ və Avropa mətbuatı onu odioz dikatorlarla müqayisə edir, amma heç kəs onun seçkilərdə saxtakarlıq və zorakılıqla qalib gəldiyini deyə bilmir.

Ona görə ki, gerçəkdən də Türkiyədə seçkiyə hiylə qarışdırırlar. (Hərçənd inzibati resurslardan yüngülvari istifadə olurlar).

Ötən ay Türkiyədə olanda MHP üzvü olan yaxın adamlarla söhbət əsnasında onlardan biri - Kamil bəy dedi ki, özü illərdir seçki komissiyasında təmsil olunur, bir dəfə də görməyib ki, bir səs yanlış sayılsın. "Bunlarla bizim aramız heç yaxşı deyil, amma seçkidə halal qələbə qazanırlar. Bəzi rayonlarda da biz qələbə qazanırıq. "Bizdə seçki məsələsi namus məsələsidir", - deyən həmsöhbətim vurğuladı ki, bu üzəndə seçkidə uduzanlar uduşları təbrik edir, bir-birinin xeyir-şərinə qatılır.

Doğrudan da eləydi. Qatıldığım tədbirdə hakim partiyanın rayon təşkilatının sədri ilə ana müxalifət partiyalarının rayon təşkilatının sədrləri yanaşı oturmuşdular və normal qaydada söhbət edirdilər. Arada siyasi rəqabət var, amma düşmənçilik yoxdur. Ertəsi gün müxalifətçilər toplaşdı və hakim partiyanın xəstənləşmə üzvünün yanına "keçmiş olsun" ziyarətinə gəldik.

Daha bir epizod: MHP-çi dostumuzun avtomobili ilə hərəkət edirdik. Bizdə İcərişəhərdəki qoşa qala qapısı kimi bir yerdən keçəndə sürücümüz şlaqbaumu açdı-bağlayan bir ağsaqqala ehtiramla "Gürbüz abi", - deyərək səsləndi, kefini, iş-gücünü xəbər aldı və daha sonra bizə dedi ki, bu kişiyyə gəncliyində "Fırtına Gürbüz" deyərkdilər: "Polis idi, mitinq, yürüş keçirəndə bizə göz açdırmaz, dərhal başımızın üstünü alardı. Çox qovalıyb o bizi bu küçələrdə", - Kamil bəy gülə-gülə əlavə etdi.

Amma bu gün heç kəs ona nifrət etmir, kin bəsləmir. Niyə? Ona görə ki, Gürbüz əfəndi amansızlıq etməyib, hər dəqiqə qəbaşı dəyənəyə əl atmayıb, tutulanlara işgəncə verməyib, qanunun tələblərinə riayət edib. Ona görə də bu gün xalqın içində qorxu-ürkünsüz gəzə bilir, hələ vaxtilə meydanlardan qovduğu müxalifətçilər tərəfindən ehtiramla salamlanırlar.

Bəs bizdə necədir? Hakimiyyət adamları ilə müxalifətçilərin arasında hündür bir hasar var, heç zaman üz-üzə gəlmir, gəlməməyə çalışır, məcburən rastlaşanda isə bir-birini görməzliyə vururlar. Tam bir düşmənçilik ab-havası var. Adamin sosial şəbəkədəki qeyd və şərhiləri izləyirlər ki, birdən kim-sə düşmənin hansısa sözünü, şəklini bəyənər...

Bax, ona görə bu gün nə qədər adam bu cür ölkədə yaşadığı üçün heyifsilənir.

Azərbaycan Konstitusiyasına ediləcək əlavə və dəyişikliklərlə bağlı keçiriləcək referendumda bir həftə qaldı. Ölkəmizin tanınmış simaları arasında referendum günü səsverməyə qatılıb-qatılmayacaqları barədə kiçik bir sorğu keçirdik. Cavablar birmənalı olmadı.

Ümid Partiyasının sədri İqbal Ağazadə: "Referendumu boykot etmişik. Düşünürəm ki, insanların iştirakı baxımından da ciddi bir aktivlik yoxdur".

KXCP sədri Mirmahmud Mirəlioğlu hesab edir ki, referendumda aktivlik olmayacaq: "Həmişəki situasiya olacaq. Amma bu passivliyi həll edəcəklər. Artıq bizdə məlumatlar var. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan vətəndaşlarının çoxu qeydiyyatı olduqları yerdə yaşayırlar. Bununla bağlı bütün ölkə üzrə pasport rəisləri təlimatlandırılıb. Yeni vətəndaşlar qeydiyyatı olduqları yerdə yalançı səs verəcəklər, eyni zamanda yaşadıqları yerlərdə də bu tipli səsvermələr olacaq. Biz özümüz iştirak etməyəcəyik. Referendumda münasibətimiz ortadadır. Ayın 22-də saat 13:00-da dəyirmi məsələyə keçəcəyik. Orada referendumla bağlı məsələlərə münasibət bildirib, mövqeyimizi ortaya qoyacağıq".

AĞ Partiya başkanı Tural Abbaslı da referendumda iştirak etməyəcəyini qeyd etdi: "Referendumun şəffaf və ədalətli keçiriləcəyinə inanmıram. Çünki indiyə qədər keçirilən seçkilərdə bunun dəfələrlə şahidi olmuşuq. Ən çox ona görə səsvermədə iştirak etməyəcəm ki, referendumda 25%-lik kvota var. Əgər bu kvota keçilməyə, referendum baş tutmamış sayılır. Reallıq odur ki, müxtəlif yollarla bu həyata keçiriləcək".

Hüquq müdafiəçisi Mirvari Qəhrəmanlı referendumda iştirak edəcəyini və hər kəsin iştirakının vacib olduğunu söylədi.

Politoloq Elxan Şahinoğlu düşünür ki, ölkə üçün vacib

günlərdə passiv qalmaq olmaz: "Hər bir vətəndaşın referendumda iştirak edib-etməmə, seçkidə səsini istifadə edib-etməmə kimi hüququ var. Halbuki, hesab edirəm ki, ölkə üçün belə vacib günlərdə passiv qalmamalıyıq. Mənə gəldikdə, referendumda iştirak edib mövqeyimi bildirməyi düşünürəm. Təklif edilən konsti-

ləcəkdə Azərbaycanın gələcəyini məhz bu konstitusiyaya müəyyənləşdirəcək. Bizi ən azı, yaxın 3-4 ildə iqtisadi və sosial baxımdan çətin günlər gözləyir. Azərbaycanın siyasi və iqtisadi islahatları sürətləndirməsinə, paralel strukturların ləğvinə, bürokratik aparatın ixtisarına, korrupsiyaya şərait yaradan halların ortadan qaldırıl-

tımızın müsbətə doğru dəyişməsinə nail olmalıyıq".

Böyük Quruluş Partiyasının sədri, deputat Fazil Mustafa bildirdi ki, bütün seçki proseslərində vətəndaşların, xüsusilə, siyasətçilərin iştirakı qaçılmazdır: "Mövqe, düşüncə ortaya qoyulmalıdır. Siyasi fəallıqla bağlı cəmiyyəti də buna cəlb etmək lazımdır. Çünki cəmiyyət öz probleminə laqeyd qalanda daha çox problemlər yaşayır. Biz bütün seçki proseslərində nəticə və mahiyyət bizi qane etməsə də, iştirak etməkdə qərarlıyıq. Bu proseslərdə də aktiv rol alırıq. Bu baxımdan referendumda da aktiv iştirak edəcə-

Tanınmış simalar

referendumda iştirak edəcəklərimi?

Fikirlər müxtəlif, mövqelər fərqlidir; iştirak etməyə qərar verən də var, verməyən də; səsverməyə isə bir həftə qalır...

tusiyaya dəyişikliklərində razılaşdığım və razılaşmadığım məqamlar var. Dəyişiklik və əlavələr çoxdur. Ona görə də bunlara bütöv yanaşma ortaya qoymaq çətinidir. Fikrimcə, dəyişiklik və əlavələrə ayrı-ayrılıqda münasibət bildirmək mümkün olsaydı, bu mənim üçün daha rahat olardı. Ancaq indi ki belə alınıb, dəyişiklik və əlavələrə münasibət bildirməyi vacib hesab edirəm. Çünki yaxın gə-

ləcəkdə Azərbaycanın gələcəyini məhz bu konstitusiyaya müəyyənləşdirəcək. Bizi ən azı, yaxın 3-4 ildə iqtisadi və sosial baxımdan çətin günlər gözləyir. Azərbaycanın siyasi və iqtisadi islahatları sürətləndirməsinə, paralel strukturların ləğvinə, bürokratik aparatın ixtisarına, korrupsiyaya şərait yaradan halların ortadan qaldırıl-

tinimizin müsbətə doğru dəyişməsinə nail olmalıyıq".

Vətəndaş və İnkişaf Partiyasının sədri Əli Əliyev ətrafında olan insanların bu prosesə qatılmayacağını söylədi: "Qənaətim belədir ki, bu referendumda iştirak lazımdır. Sadəcə olaraq, qanun əks-təbliğət aparmağa imkan vermir. Bizim partiyanın boykotla bağlı qərarı mövcud deyil. Amma ailə üzvlərim, əhatəmdə olan insanlar referendumda qatılmayacaqlar. Ən azı tarixi məsuliyyətdən kənarda durmaq istəyirik".

Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri, deputat Fəroc Quliyev qurum olaraq referendumda iştirak etdiklərini bildirdi: "Namizədlərimizi verdik, dairə və məntəqələrdə iştirak edirlər. Fikrimi bildirmişəm ki, ölkədə islahatların getməsi üçün siyasi və qanunverici islahatlara ehtiyac var. Bu baxımdan partiya olaraq, üzvlərimizin referendumda iştiraklarını təmin etməyə çalışırıq".

□ **Cavansիր ABBASLI**

SOCAR səhmlərini satışa çıxara bilər

Ekspertlərə görə, bu - uzun bir prosesdir

SOCAR -in səhmləri satışa çıxarıla bilər. **Bu** prezidentin iqtisadi islahatlar üzrə köməkçisi Natiq Əmirov deyib. (APA). "Bilirsiniz ki, dövlət müəssisələrinin özəlləşdirilməsi ilə bağlı ölkə başçısının müvafiq tapşırığı var. Dövlət müəssisələrinin gələcəkdə səhmlərinin müəyyən hissəsinin azad bazara çıxarılması baş tuta bilər. Lakin bunun üçün şirkətlərin görcəyi bir çox işlər var ki, bunlardan əsas korporativ idarəetmə standartlarının tətbiqi, şəffaflığın artırılması, maliyyə açıqlığının təmin olunmasıdır. SOCAR bu gün bu standartlara cavab verir. Buna görə bir gün SOCAR səhmlərinin müəyyən hissəsinin satışa çıxara bilər. Lakin digər şirkətlər hələlik buna hazır deyil", deyərək bildirdi.

Ekspertlər musavat.com-a SOCAR-ın bu addımı atmasını səbəblərini və bunun nə dərəcədə mümkünlüyünü açıqlayıblar. Ekspert Elşad Məmmədov musavat.com-a bildirib ki, SOCAR-ın səhmlərinin satışa çıxarılması ilə bağlı qərar şirkətdə maliyyə re-

surslarına tələbatın artması ilə əlaqədardır: "Belə ki, SOCAR son illər ərzində həm ölkə daxilində, həm də xaricdə kifayət qədər aktiv sərməyə siyasəti aparmaqdadır. Eyni zamanda, şirkətin borcları böyük rəqəmlərlə ifadə olunur. Neftin qiymətinin kəskin şəkildə enməsi isə sözsüz ki, şirkətin maliyyə vəziyyətini daha da mürəkkəbləşdirir. Bu vəziyyətdə qurumun menecmenti bir tərəfdən xərclər paketini azaltmağa, digər tərəfdən isə gəlirlərin artırılmasına çalışır. Düşünürəm ki, böyük ehtimalla, yaxın aylarda qurum tərəfindən hökumət qarşısında şirkətin istehsal etdiyi məhsulların qiymətlərinin artırılması məsələsi qaldırılacaq".

Ekspert Natiq Cəfəri isə musavat.com-a deyib ki, SOCAR-ın səhmlərinin bir hissəsi satışa çıxarıla bilər: "İnanmıram ki, burada böyük səhm paketindən söhbət gedir. SOCAR-ın özünün vəziyyəti ölkənin vəziyyətindən pisdır. SOCAR çox ciddi şəkildə borclarını. Yeni layihələrə də imza atıb öhdəliklər götürüb. Yeni layihələrin maliyyə təminatı mənbəyini tapa bilmir. Gah Şərqdən, gah Qərbdən, bir çox ölkələrdən maliyyə tapmağa

çalışır. Beynəlxalq institutlara da mərciət edib ki, kredit alsın. Son danışıqlar Yaponiya ilə oldu və baş tutmadı. İndi Cənubi Koreya ilə danışıqlar gedir. Türkiyə bankları ilə də danışıqlar gedir. SOCAR-ın ciddi maliyyə resurslarına ehtiyacı var. Böyük yatırımlar etməlidir. Düşünürəm ki, problemin kökündə həm də bu, dayanır. Ölkədəki problemlərin ciddiliyi bir qırağa, SOCAR-ın özünün problemləri çox böyükdür. Səhmlərinin bir hissəsinin satmaqla o problemləri həll etməyə, borcların bir hissəsinin qapatılmasına və yaxud götürüldüyü öhdəlikləri yerinə yetirmək üçün maliyyə mənbələri tapmağa çalışır. Əsasən buna hesablanmış addımdır. Amma bu, qısa müddətdə mümkün deyil. SOCAR-ın səhmləri dövlətin nəzarətindədir. SOCAR-ın ümumi kapitallaşmasının dəyərləndirilməsi bu günə qədər yoxdur. Ciddi beynəlxalq konsaltinq şirkətləri bunu qiymətləndirməlidir, SOCAR-ın bazar dəyəri müəyyənləşməlidir. Bundan sonra proses gedə bilər. Bu da kifayət qədər zaman ala biləcək məsələdir. Düşünürəm ki, qısa zamanda bu, mümkün görünür. Amma ən azından, SOCAR-ın problemləri dərinləşsə, götürüldüyü öhdəliklər üçün maliyyə mənbələri tapılmasa, məcburən bu addım gedəcəklər. SOCAR-ın səhmlərinin bir qismi satışa çıxarıla bilər".

□ **Röya RƏFİYEVA**

"Baxış bucağı"

Gələndən həftə Azərbaycan Konstitusiyasında dəyişikliklər edilməsi məqsədilə ümumxalq səsverməsi - referendum keçiriləcək. Ölkə üçün əsas siyasi hadisələrdən olan ümumxalq səsverməsi barədə qərara, referenduma çıxarılan məsələlərə münasibət birmənalı olmadığından son günlər müxalifətin davamlı etiraz aksiyalarının da şahidiyik.

Referendumdan sonrakı Azərbaycanla bağlı fərqli yanaşmalar var və budəfəki müstəqilliyimizin də baxışları orijinallığı ilə seçilir. Böyük Quruş Partiyasının (BQP) başqanı, deputat Fazil Mustafa ilə söhbətdə referenduma yanaşdıq, ölkə gündəmindəki bir çox məsələlər barədə danışdıq. Həmçinin ünvanına səsləndirilən ittihamlara da deputatın münasibətini öyrəndik.

- Fazil bəy, referendum əleyhinə aksiyaları izləyirsinizmi? Bir zaman təmsil olduğunuz düşürgənin keçirdiyi mitinqlər barədə fikriniz necədir?

- Hüquqi aspektdən yanaşanda referendum ərəfəsində bu cür tədbirlərin keçirilməsi və hakimiyyət orqanları tərəfindən buna şərait yaradılması doğru addımdır və mitinqlərin keçirilməsinə demokratiyanın adı bir prosedura kimi yanaşılmalıdır. Konstitusiyaya hüquqlar da işlənmədikcə korroziyaya uğrayır, ona görə də müxtəlif partiya və siyasi qüvvələrin öz görüşlərini bu formada ifadə etməsi demokratiyanın təzahürüdür. Siyasi baxımdan isə, sosial şəbəkələrdə insanlarla daha uyğun mühitdə ünsiyyət imkanının mitinqlərdən səmərəli olduğu mübahisə olunmaz bir gerçəkdir. Fikrimcə, sözü və qabiliyyəti olan insanlar öz düşüncələrini sosial şəbəkələr vasitəsilə daha rahat və aydın çatdırmaq imkanı əvəzinə, insanları daha məhdud sayda bu aksiyaya cəlb edərək say yarışını keçirməklə məşğul olurlarsa, bunun müsbət nəticəsi barədə danışmaq çətindir. Hər halda metod yeniliyi, fikir və yanaşma orijinallığı olmadığı müddətdə bu cür opponentliyin iqtidara hansısa rahatlıq yaradacağını təsəvvür etmək mümkünsüzdür.

- YAP-çı deputat Siyavuş Novruzov hesab edir ki, AXCP rəhbərliyi xaricdən aldığı təlimat əsasında mitinqlər keçirir və məqsəd ölkədə sabitliyi pozmaqdır. Bu ittihamlarla razılaşırızmı?

- Kifayət qədər indormasiya resurslarına əli çatan hakimiyyətin təmsilçisinin bu kimi açıqlamalarına hər halda diqqətlə yanaşılmalıdır. Mümkündür ki, əllərində hansısa mənbələrdən alınan ciddi məlumatlar olsun və nəticədə də belə bir fikir səsləndirsinlər. Açıq, belə bir məlumatla sahib deyiləm, ancaq ölkədə sabitliyin pozulmasına yönəlik bütün addımların qarşısının alınması indiki həssas dövrdə olduqca vacibdir.

- BQP-nin və şəxsən sizin referendumdan sonrakı dönməmlə bağlı gözləntiləriniz

mövzuya həssas münasibətinizin səbəbi nədir?

- Hər dəfə bir açıqlama verirlər, reaksiyaları görəndə kimi, bunu söyləmədikləri bəyan edirlər. Halbuki, bu məsələ dəfələrlə ən yüksək dini məqamlarca diqqət mərkəzinə gətirilib və səmimi inancılı insanlara

gini məgər görmürsünüz? Hələ də anlamaq iqtidarında deyillər ki, hər bir məsələyə, problemə, predmetə öz orijinal baxışı olan bir insanı heç bir qəlibin içinə soxmaq, sığdırmmaq mümkün deyil. Uzun illərdir siyasətlə məşğul olubram, düşündüklerimi açıq

yanlıdır, çünki türk məktəblərinin bağlanması yaranan boşluğu Qum düşüncəsi ilə yaşayanlar dolduracaq, qoy Türkiyə hökuməti bu məktəblərə etibarlı adamlarını təyin edib, onları sıradan çıxarmağa qoymasın, o zaman bütün İranyönü saytlar başla-

ki, səmimiyyətlə söylədiklərimiz diqqətə alınsın və yanlış qərarlar verilməsin.

- Son zamanlar Azərbaycan yenə də bütün cinahlardan təzyiqlərlə üz-üzədir. Şimalda, Rusiyada separatçıları bir araya gətirməyə hazırlaşırlar, cənubda, İranda

"Mənim adımları nədə hallandırmırlar ki?"

Fazil Mustafa: "Güman etmirəm ki, iqtidar dünyanın bu qarışıq vaxtında ciddi sistem islahatlarına getsin"

nədən ibarətdir? Bir sıra ekspertlər islahatları qaçılmaz sayır, ancaq belə yanaşma da var ki, ciddi islahatlara gedilməsi real görünmür. Siz necə düşünürsünüz?

- Bir neçə il öncə islahatlar barədə daha çox danışdıq, indi isə mətnlərimizin içində daha çox ölkənin təhlükəsizliyi məsələsi yer alır. Bu səbəbsiz deyil, çünki islahatlar üçün iki şərt vacibdir. Birinci, cəmiyyətin ısrarlı tələbi, ikincisi isə dövrün şərtlərindən doğan zərurətlər. Cəmiyyətdən belə ısrarlı tələblər gəlmirsə, gözlərdə ikinci şərtə dikilir. Burada isə aydın olur ki, indiki şərtlərdə əsas hədəf hər bir ölkənin başını qorumasıdır. Yəni təhlükəsizliyini riskə soxmamaqdır. Ciddi islahatlar isə həmişə risklərlə müşayiət olunur. Güman etmirəm ki, iqtidar dünyanın bu qarışıq vaxtında ciddi sistem islahatlarına getsin. Çünki referenduma çıxarılan məsələlərin də mahiyyətindən görüldüyü kimi, əsas motiv ölkənin xarici təhlükələrdən qorunması üçün zəruri olan boşluqların doldurulmasıdır. Daha güclü icra hakimiyyətinin formalaşmasıdır. Fikrimcə, əhalinin sosial vəziyyətini yaxşılaşdırmaq üçün real islahatlar aparmaq vacibdir, əks halda, sosial narazılığın genişlənməsi ölkə üçün xarici təhdidlərdən daha ciddi təhlükəyə çevrilə bilər. Xüsusilə də son iki devalvasiyadan sonra gəlir səviyyəsi xeyli aşağı düşmüş insanların problemlərinin həllinə çevik müdaxilə olmalıdır.

- Fazil bəy, bir neçə gün öncə sizin Həcc və Kərbəla ziyarətləri barədə dedikləriniz birmənalı qarşılanmadı. Ancaq sonradan məlum oldu ki, əslində İran rəsmilərinə aid edilən açıqlama təhrif olunub. Sizin vaxtaşırı dini mövzularda səsləndirdiyiniz fikirlər xeyli müzakirələrə səbəb olur. Bu

yanlış istiqamət verilib. Bizdən soruşanda ki, bunun adı nədir, demişik ki, hoqqabazlıqdır. Çünki Quranda Kəbəyə alternativ ibadət yeri nəzərdə tutulmayıb. Digər tərəfdən isə hər hansı bir ad altında İran vətəndaşlarının Həcc ziyarəti zamanı təhlükəsizliyinin təmin olunmamasının yanlışlığına da diqqət çəkmişik. Ümumilikdə isə bu cür açıqlamaların mübahisə doğurması təəccüblə qarşılanmamalıdır, çünki burada məqsədlər arasında ziddiyyətlər var. Biz İslam adı ilə cəhəllətin, xurafatın, məzhəbciliyin, camaatçılığın, təriqətçiliyin Azərbaycan üçün təhlükəsinə diqqət çəkirik və xalqımızın aydınlanması üçün doğruları söyləməyə çalışırıq. Onlar isə bu cəhəllətin qalması üçün əllərindən gələni edirlər. Bunu İranda, Səudiyyə Ərəbistanında, Türkiyədə özləri üçün edirlərsə, bizə elə bir dəxli yoxdur. O məqamlar ki, bizim dövlətə və millətə qarşı mənfi təsirləri əks etdirir, o zaman öz mövqeyimizi ortaya qoymaqdan çəkinmirik. Əgər deyirəmsə ki, İslam əxlaq dinidir, orada siğə yoxdur, siğə əxlaqsızlıqdır, yaxud deyirəm ki, zəncirlə başınızı yarmayın, ələm fırladığına uymayın, Qarabağı qoyub yalançı çağırışlara Suriyaya cihad getməyin, bunlara bir viddən borcunu yerinə yetirmək kimi baxıram, indi kimsə buna əsəbləşərsə, biz öz missiyamızdan əl çəkməməliyik ki?

- Azərbaycandakı nurçularla bağlı səslənən iddialara siz də admınızın hallandırılması səbəbindən reaksiya vermişdiniz. Bu mövzu bağlanmış sayıla bilərmi, yoxsa növbəti mərhələdə də sizə qarşı istifadə oluna bilər? Ümumiyyətlə, Azərbaycan bu təhlükə ilə üz-üzə qala bilərmi?

- İndiyə qədər mənim adımları nədə hallandırmırlar ki? Sonda bu cür böhtanların və böhtançıların fiaskoya uğradı-

"Biz İslam adı ilə cəhəllətin, xurafatın, məzhəbciliyin, camaatçılığın, təriqətçiliyin Azərbaycan üçün təhlükəsinə diqqət çəkirik və xalqımızın aydınlanması üçün doğruları söyləməyə çalışırıq"

söyləyirəm, inandıqlarımı israrla müdafiə edərdim, hətta topluma, cəmiyyətə tərs düşsən görüşlərimi belə çəkinmədən ortaya qoyuram, indi bu nadanların yerinə kim olsa, oturub düşünür ki, bu adam necə rahatlıqla bu cür addımları ata bilir? Bu cəmiyyətin dürüst, səmimi insanları bizim kimliyimizi yaxşı bilir, bilir ki, biz siyasətdə də, elmdə də, inancda da, idmanda da, insan münasibətlərində də heç vaxt əxlaqdan kənara çıxmırıq. Mən söyləyəndə ki, Türkiyədə kim çevrilib edibse, bu qaradaş ölkəmizə xəyanətdir, onları sərt cəzalandırmaq lazımdır, ancaq bu dalğada Türkiyə adına açılan hansısa məktəbi Azərbaycanda, Qırğızıstanda, Qazaxıstanda bağlamaq strateji baxımdan

yırlar məni nurçu elan etməyə. Bizdəki türk vücudu ilə düşünən farslar da bunu tirajlamaqla belə bir imic yaratmağa çalışırlar. O zaman meydana çıxıb söyləyirəm ki, ləyaqətiniz varsa bir fakt ortaya qoyun, bu cür böhtanlar bizə keçməz, deyirlər ki, çox sərt reaksiya verirsən. Azərbaycanda Turan Yazqanın açdığı məktəbləri, Anadolu, Atatürk litseylərini, Dəyanət Vaqfının, o cümlədən keçmiş "Çağ" öyrətimini yaratdığı məktəbləri qorumaq strateji cəhətdən vacibdir, bizə Türkiyə tərəfdən hansısa təhlükə ola bilməz, bunun tirajlanması qaradaş ölkə ilə bağlı həmişə şübhəli yanaşmalara rəvac verə bilər və əsl real təhlükələrdən diqqətimizi yayındırır. Açıq mətnlə söylədiyimiz budur, əsas odur

separatçılara öz bayrağı ilə idman yarışına qatılmaq şansı tanınır. Erməni təcavüzünə qarşı açıq mövqə əvəzinə, işğalçıya stimül verilir. Nə baş verir? Bizi növbəti təhdidlərmə gözləyir?

- İstər Rusiya, istər də İran bizim güclü qonşularımızdır və onlarla dostluq münasibətlərinin qorunmasına hər zaman maraq göstərməliyik. Bununla belə, oradan gələn müəyyən sürprizlərə də immunitetimizi itirməməliyik. Hər kəs bizi öz nəzarəti altında görmək istəyir, biz isə mümkün olduğu qədər müstəqil siyasət yürütməkdən çəkinmirik, o zaman bizim barəməz mütəqə buxovlayıcı bir şeylər düşünəcəklər. Xüsusilə İranda erməni separatçıların bu kimi addımlarına imkan tanınması bu ölkənin bizə qarşı dostluq mesajlarının heç də səmimi olmadığını ortaya qoyur. Bu barədə Böyük Quruş Partiyası olaraq öz sərt mövqeyimizi bildirmişik, ümid edirik ki, İran rəsmiləri bu kimi yanlış addımlarla münasibətlərimizin korlanmasına rəvac verməyəcəklər.

- Milli Məclisin payız sessiyasının ilk iclasında hansı aktual məsələləri qaldıracaqsınız?

- İlk olaraq devalvasiyanın yaratdığı problemlərdən danışmaq istəyirəm. Həqiqətən əhalinin yoxsullaşmasının ciddi fəsadlar yarada biləcəyini hökumət ciddi müzakirə edib, çıxış yollarını tapmalıdır. Ardınca məşğulluq məsələsinin həllində konkret işlər görülməsini aktual məsələ olaraq gündəmə gətirəcəyəm. Qarabala bağlı Rusiyanın təklif etdiyi variantların Milli Məclisdə qapalı müzakirəsinin aparılması təklifi ilə çıxış etmək niyyətindəyəm. Digər vacib məsələləri də həmişəki kimi səsləndirməyi düşünürəm.

□ **Elsad PAŞASOY**

Əyilənlər üçün dövlət proqramı

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Iqtisadiyyatımız ölüb, onun dəlmə-deşiklərinə pambıq tıxamaq lazımdır, bu baxımdan hökumətin yeni iqtisadi proqramı - pambıq istehsalına güc vermək anlaşılmalıdır. Doğrudur, keçmiş SSRİ-də ən çox pambıq əkənlərdən biri Özbəkistan belə yavaş-yavaş bu işdən əl çəkmək üzrədir. Orda da eynilə indi bizim yapışt yoldaşların bəyan elədiyi "Pambıqçılığa dövlət qayğısı" proqramı işləyirdi, faktiki kolxoz quruluşu saxlanmışdı, kəndlilərə zorla pambıq əkdirdilər, ancaq bunun xeyri olmadı. İstehsal ildən-ile aşağı düşdü, özbəklər isə bu quldarlıq rejimindən baş götürüb qaçdılar. Moskvada küçə süpürməyi Özbəkistanda pambıq yığmaqdan üstün saydılar.

Bax, məsələnin mahiyyəti elə bundadır: pambıq qul əməyidir. Bu işin içində olan aran rayonlarımızın sakinləri sovet dövründən pambıqçılığın acı xatirələrini yaşadırlar. Pambıq elə bitkidir ki, bunu mütəlak əyilib becərməlisən. Əkməkdən, qulluqdan tutmuş, yığıma qədər hər proses əyilməklə keçir. Həmin əyilib pambıq yığan qadınların uşaqları da xəstə doğuldu. İllərlə pambığa vurulan zəhərli dərmanlar milləti fiziki baxımdan məhv etdi. Pambığın guya kəndliyə pul gətirdiyi də cəfəngiyyət idi. Sovet vaxtı Azərbaycanın ən kasıb, ən bərbad, ən yetim günündə yaşayan rayonları elə pambıqçılıq rayonları idi. Üzüm, çay, bostan bitkiləri əkənlər, heyvandarlıq və meyvəçiliklə məşğul olanlar bundan qat-qat firavan yaşayırdılar.

Ancaq qul psixologiyası ilə yaşayan toplum, əlbəttə, qul əməyi ilə məşğul olmalıdır. Bu iqtidar bu milləti hamıdan yaxşı tanıyır və pambıqçılıq proqramını da yaxşı eleyib seçiblər. Əyilmisənsə, səni basketbol komandasına yazası deyillər ki? Zəhmət çək, pambıq yığ. "Qara qızıl"ın bərkədən vaxtlarında bu qullar paytaxta axışib müxtəlif "Evrovizyon", "Formulazqon" yarışmalarına azarkeşlik edirdilər, hasanın üstündən manislara baxıb ağızlarının suyunu axırdırlar, əl çalırdılar. Ta belə hörmətə vəsait yoxdur. Çörək və tamaşa bəsdir, yavan çörək epoxasına keçirik. Düzdür, qara qızıldan ağ qızıla keçid dövründə arada yüngülvari soğan dövrü də oldu, Aqil Abbas müəllimə bu rəngarənglik üçün təşəkkür edirik.

Hazırda bəzi müxalif qruplaşmaları guya etiraz aksiyaları keçirdirlər, elə o aksiyaların şüarları açıq göstərir ki, bunlar xalqdan çox uzaq düşüblər, ona yabançıdırlar, Azərbaycan xalqının nə istədiyini qətiyyənlə bilmirlər. Örnək üçün, özünü "Milli Şura" adlandıran qurumun - bunun nəyi millidir ki, milləti anlamırlar - son aksiyalarında əsas iki şüar olmuşdur: "Talana son!" və "Monarxiyaya son!" şüarları. Gülünc şüarlarıdır. İzah edim.

Azərbaycan xalqında oğurluğa, talamağa böyük maraq var, oğru aləminə tarixən məhəbbətlə yanaşmışıq. Belə yerdə hansı ağılla "talana son" deyirsən? Özün də görürsən ki, millət illərdir oğurlayanlara, talayanlara hörmət bəsləyir, analar uşaqlarına, arvadlar ərlərinə "Sən filankəsdən əskik-sən, gör necə çapıb-talayıb gətirir, biz isə düzgünlüklə bu xarabada çürüyürük!" deyirlər. Bacarana baş qurban - korrupsionerə belə münasibət bəsləyən cəmiyyətdə oğruları qınamaq, üzr istəyirəm, ya debillikdir, ya da özünü debil kimi göstərmək cəhdidir. Əksinə, mitinqə belə şüarla çıxmaq lazımdır: "İmkan verin biz də talayaq!", "Bizim oğrular sizin oğruları döyər!", lap elə bayaqki "Bacarana baş qurban"...

Monarxiya məsələsi də bunun kimi. Azərbaycan xalqı artıq bir dəfə de-fakto monarxiyaya "hə" deyibse, indi hansı ağılla güman edirsiniz ki, bu xalq ona de-yure, referendumda "yox" deyəcək? Feodal-patriarxal ənənələri olan, orta əsrlər təfəkkürü ilə yaşayan toplum üçün monarxiya daha əlverişlidir, çünki hamı hər bir sahədə çalışır öz qohumlarını, oğul-uşağını qabağa çəksin. Azərbaycan xalqı hələ sosiallığı, yardımlaşmağı, xalq olmağın məsuliyyətini və gözəlliyini anlamış durumda deyil. Buna cəhdlər edib, buna görə ona minnətdarlıq, əlbəttə. Ancaq alınmayıb, zor deyil ki?

O üzəndən, bu iqtidara qarşı mitinq olmaq istəyirsinizsə ora "Demokratiya rədd olsun", "Tüpürüm qonşumun azadlığına!", "Şortik geyən fahişədir!" tipli şüarlarla çıxmaq məsləhətdir. Yalandan da olsa, bu iqtidarı demokratik qələmə verin, görün camaat onun üstünə necə ayaqlanır. "Qılınc müsəlman" - yoxsa bu ifadənin havadan yarandığını zənn edirsiniz?

Düşmən tərəfdən danışıqları pozmağa yönəlik yeni təxribat

Bu həftə Ermənistan özünün olmayan müstəqilliyinin 25-ci ildönümünü qeyd edəcək. Maraqlıdır ki, həmin gün işğalçı ölkə "əzələ" nümayişinə hazırlaşır. Söhbət hərbi paradın keçirilməsindən gedir. Artıq İrəvanda paradın baş məşqi də olub.

Xəbər verildiyi kimi, məşqdə Ermənistanın Rusiyadan aldığı bezi silahlar ilk dəfə nümayiş etdirilib. İddialara görə, onların arasında "İsgəndər-M" operativ-taktiki raketləri, "Smerç" reaktiv yaylım atəşi sistemləri və "İnfauna" radioelektron mübarizə sistemi də yer alır. Rusiya qaynaqlarından birinin yazdığına görə, "İsgəndər-M" kompleksləri indiyə qədər ancaq Rusiya ordusunda mövcud olub və həmin raketlər ixrac edilməyib. Ermənistan isə Rusiyadan sonra həmin raketlərə malik ikinci ölkədir.

*****

"İsgəndər-M" operativ-taktiki raketləri 400 kilometr məsafə qət edir və müxtəlif tipli döyüş başlıqları ilə təchiz olunur. Raketin özəlliyi onun ziqzaqvari hərəkət trayektoriyasına malik olmaqla radarlara yaxalanmasının minimum olması, eyni zamanda raketdən müdafiə sistemi ilə vurmağın çətinliyidir. Yeri gəlmişkən, amerikalı hərbi ekspertlər bu sistemlərin nüvə başlıqları daşıya biləcəyi və bununla da regionda qüvvələr balansını poza biləcəyi barədə xəbərdarlıq ediblər.

Onu da yada salaq ki, Rusiyanın Ermənistanda "İsgəndər-M" raketləri yerləşdirdiyi haqda xəbərlər hələ iki il əvvəl yayılıb və bu ölkənin Müdafiə Nazirliyi məlumatları təkzib etmirdi. İndi isə görünür ki, Ermənistan həmin raketləri nümayiş etdirməyi qərara alıb. Lakin bu komplekslərin konkret olaraq Rusiyaya (onun Ermənistandakı hərbi bazasına), yoxsa Ermənistan məxsus olduğu dəqiq bilinmir. Çünki vurğulandığı kimi, həm kifayət qədər hərbi balans təsir edən sistemlər olmaqla Bakıda qıcıq yarada bilər, həm də bahalıdır - ermənilərin onları güzəştli qiymətə belə almaq imkanı yoxdur. Azərbaycanın da arsenalında olan "Smerç" reaktiv yaylım atəşi sistemlərinin isə Rusiyanın Ermənistanı ayırdığı 200 milyon dollarlıq güzəştli silah krediti hesabına əldə edildiyi deyilir.

İstisna deyil ki, İrəvan onları nümayiş etdirməklə, yeni faktiki rusa məxsus silahlarla, sadəcə, Azərbaycana hədə biçmək istəyir. Rusiya isə bu yolla öz narazı satellitini sakitləşdirmək, onun yanında olduğunu və təhlükəsizliyini qulaqardı etmədiyini göstərmək istəyir, eyni zamanda erməni toplumunda özünə qarşı son

Ermənistan rus silahları ilə Azərbaycanı hədələyir - işğalçı aprel panikası içində

Təcavüzkar ölkə "müstəqillik" günündə keçirəcəyi hərbi paradı ilk dəfə "İsgəndər-M" taktiki raketlərini nümayiş etdirəcək; Sərkisyan rejimi apreldə aldığı hərbi zərbənin ağrı-acısını öz xalqına bu cür unudurmaq istəyindədir; Bakının 18 oktyabr reaksiyası nə olacaq - hərbi parad, yoxsa irimiqyaslı təlimlər?..

aylar güclənmiş isterikası zəiflətməyə çalışır.

Buradaca onu da vurğulayaq ki, Azərbaycan da boş dayanmayıb və aprel döyüşlərindən sonra öz hərbi parkını bir sıra yeni silah və hərbi texnika növləri ilə təchiz edib. Həmin silahların nədən ibarət olduğu açıqlanmışdır. Əsas odur ki, proses gedir. Bir şeyi inamla söyləmək mümkündür ki, Azərbaycan hərbi paritetin İrəvanın xeyrinə dəyişməsinə heç vaxt imkan verməyəcək. Hər necə olmasa, biz Ermənistandan fərqli olaraq təkə Rusiyadan silah-sursat almırıq.

Bu da mütəxəssis rəyi. "İsgəndər" operativ-taktiki raket komplekslərinin hətta Ermənistan məxsus olmasını ehtimal etsək belə, yenə də bu, regiondakı hərbi qüvvələr balansının Azərbaycanın xeyrinə olmasına təsir göstərə bilməyəcək". APA-nın məlumatına görə, bunu ehtiyatda olan polkovnik Şair Ramaldanov Ermənistanın müstəqilliyinə həsr olunmuş hərbi paradı hazırlıq məqsədilə keçirilən məşqlərdə "İsgəndər" komplekslərinin nümayiş etdirilməsini şərh edərkən bildirib.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin döyüş texnikası və silahları keyfiyyət və kəmiyyət baxımından Ermənistan tərəfini xeyli dərəcədə üstələyir: "Ordumuzun öhdəsindəki minlə-

lə müxtəlif hücum və müdafiə sistemləri dağıdıcı xarakterinə və məhv etmə xüsusiyyətinə görə ölkəmizə təhlükə mənbəyi ola biləcək istənilən hərbi obyektləri darmadağın etmək qabiliyyətindədir. Ölkəmizə qarşı yönələn istənilən təhdidə daha sərt və qəti cavab vermək imkanına malik Azərbaycan Ordusunun görəcəyi adekvat tədbirlər, daxili siyasi ziddiyyətlər və iqtisadi böhran içərisində olan Ermənistanın tam iflasına gətirib çıxara bilər".

*****

Onu da qeyd edək ki, Ermənistan ötən il də "müstəqillik" günündə hərbi parad düzenləyib. Lakin gözlənilən təbliğat effekti alınmayıb. O zaman da ortaya çıxarılan hərbi texnikanın müəyyən hissəsi Ermənistan Silahlı Qüvvələrinə məxsus deyildi - bir növ, Rusiyadan müvəqqəti "icarəyə" götürülmüşdü. Üstəlik, paradda Rusiyanın bəzi hərbi birləşmələri öz bayraqları ilə iştirak etmişdi.

Budəfəki parad isə, şəksiz ki, aprel məğlubiyyətindən sonraya təsadüf etməsi ilə xüsusi diqqət çəkir. Böyük ehtimalla, Ermənistan rəhbərliyi Rusiyaya məxsus bəzi yeni və müasir döyüş sistemlərini də nümayiş etdirməklə öz ordusu haqqında təzədən "məğlub edilməzlik" mifi formalaşdırmaq, aprel rüsvayçılığının cə-

miyyətdə, işğalçı orduda yaratdığı bədbin ovqatı zəiflətmək, ağrı-acını azaltmaq, kəsesi, özünə inam təlqin etmək niyyətindədir.

Prezidentlərin növbəti görüşünü hazırlamaq üçün vəsiyyətlərin hərəkətə keçdiyi bir vaxtda İrəvanın bu növbəti təxribatçı addımının daha bir hədəfi, əlbəttə ki, onsuz da ləng gedən danışıqları pozmaq, vaxt qazanmaq, gələcək ilin yazında Ermənistanda keçiriləcək parlament seçkilərinə nədək taym-aut qazanıb Azərbaycan ərazilərini boşaltmaq üçün artan təzyiqlərdən yayınmaqdır.

*****

Bütün hallarda rəsmi Bakı, yəqin ki, son prosesləri, İrəvanda hərbi parad və ona hazırlığı, eyni zamanda, Rusiyanın yeni silah sistemləri və canlı qüvvəsinin paradda iştirakı məsələlərini diqqətlə izləyir və izləyəcək. Bizcə, İrəvanda hərbi paradın təbliğatı effektini öldürmək üçün Azərbaycan da öz müstəqillik günündə - oktyabrın 18-də analoji və daha effektiv, Ermənistanda olmayan silahlar da daxil, parad düzenləyə bilər. Hazırlıq üçün kifayət qədər vaxtımız da var, düşmənin yuxusunu qaçıracaq silah və hərbi texnikamız da. Və ya həmin gün cəbhə xətti boyu iri miqyaslı hərbi təlimlərə də start verilə bilər.

□ Siyasət şöbəsi

Xəbər verildiyi kimi, sentyabrın 15-də ABŞ Konqresinin İnsan Hüquqları Komissiyası Azərbaycanla bağlı dinləmələr keçirib. Dinləmələrdə Xədicə İsmayıl, Türkel Kərimli (AXCP sədri Əli Kərimlinin oğlu) və Amerikanın ölkəmizdəki səfir Rıçard Kozlariç də çıxış ediblər.

Lakin qabaqcadan təşkil edilmiş reklamın əksinə olaraq, tədbir çox sönük keçib. Tədbirdə cəmi 20 nəfərə yaxın adam iştirak edib, konqresmenlərdən isə yalnız ermənipərəst Cim Makqavern müzakirələrə qatılıb. İştirakçıların əksəriyyəti isə (diqqət!!!) ABŞ-dakı erməni lobbigruplarının və diasporun təmsilçiləri olublar.

Tədbirin videogörüntüsündə erməni diasporunun fəallıqlarından olan Armen Saakyanın da dinləmələrdə iştirak etdiyi bəlli olub. Burada yada salmaq ki, Armen Saakyan Azərbaycanın işğal edilmiş torpaqlarında yaradılmış separatçı rejimin rəhbəri Bako Saakyanın oğludur. O, Amerikadakı erməni diasporunun ən nüfuzlu qurumlarından sayılan Amerika Erməni Milli Konqresinin (ANCA) fəal funksionerlərindəndir. Bu mənada AXCP sədrinin oğlunun əli Azərbaycan xalqının qanına batmış Saakyanın oğlu ilə Azərbaycana qarşı keçirilən eyni tədbirdə iştirakçı olması doğrudan da düşündürücüdür. Xədicə İsmayıl isə dinləmələrə Skype vasitəsilə qatılıb.

O da diqqətçəkicidir ki, tədbir eyni gündə ABŞ Helsinki Komissiyası bəyanat yayaraq, 8 sentyabrda konqresmen Kris Smitin Azərbaycan rəhbərliyinə ünvanladığı məktubun mətnini ictimaiyyətə açıqlayıb. Məktubu Smitlə yanaşı, Konqresdə Ermənistan üzrə işçi qrupun həmsədri, Dağlıq Qarabağ separatçıların əsas destekçilərinə bəzi konqresmen Adam Şif də imzalayıb.

*****

Beləliklə, həm sözügedən məktubun, həm də ABŞ Konqresindəki dinləmələrin arxasında erməni lobbisinin dayandığına şübhə yeri qalmır. Təəccüblü deyil. Təəccüblüsü Azərbaycan əleyhinə bu hücumlarda bəzi soydaşlarımızın da can-başla yer almasıdır. Ancaq eyni zamanda təəccüblü də deyil...

Başqa düşürük, siyasi müxalifətçilik lazımdır. İqtidara qarşı radikal müxalifətçilik də haradasa bəlkə anlaşılındır. Hakimiyyət uğrunda siyasi mübarizə, siyasi pluralizm olar və lazımdır da. Normal, müasir dövlətçilik prinsipləri, demokratik dəyərlər, insan haqları bunu dikte və həttə zəruri edir. Ancaq Azərbaycan maraqları olan yerdə, Azərbaycan davası gedən yerdə xain düşmənlə, onun təmsilçiləri ilə, separatçılarla eyni cərgədə və cəbhədə qərar tutub eyni səngəri bölüşmək ... bu, artıq Azərbaycan maraqlarına, Azərbaycan xalqına xəyanətdir!

Şəxsi, qrup mənafeyi naminə milli və dövlət maraqlarını satmaq, şeytanla belə ittifaqa girib, Qarabağ boyda dərddən gənc dövlətimiz haqda mənfi fikir formalaşdırmaq, hakimiyyətlə Azərbaycan məfhumlarını qəsdən qarışdırıb da "bulanıq suda" tarixi düşmənlərimizlə birgə "balıq tutmaq"- gerçəkden də millət və dövlətə xəyanətdir, əsl rəzalətdir.

Bəli, insan haqları ümumbəşəri dəyərdir. Amma və lakin həm də konkret məfhumdur və

Türkel Kərimli

Armen Saakyan

Azərbaycana bıçaq saplayan "azərbaycanlı müxalifətçilər" - rəzalətin anatomiyası

Ölkə prezidenti Bişkekdə Sərkisyanı yerində oturdur, "ana müxalifət" təmsilçiləri isə ABŞ Konqresində dövlətimiz əleyhinə erməni-daşnaklarla eyni səngəri bölüşür...

onu kiminsə və ya hansısa qrupun maraqları naminə sonsuzadək istismar etmək yolverilməzdir. Əfsus ki, ABŞ kimi demokratiya dövlət də ideal deyil. Bildiyimiz kimi, burada erməni lobbisinin çirkli pulları hesabına insan haqları kimi həssas mövzuya da bir sıra konqresmenlər tərəfindən Azərbaycan əleyhinə illərdə istifadə olunur. Bu da onlardan növbəti birisi olsun.

*****

Yeri gəlmişkən, Azərbaycana qarşı bədnam "907-ci düzəliş" məhz Əli Kərimlinin də təmsil olduğu Elçibəy iqtidarı dövründə (1992) ABŞ-dakı erməni lobbisinin diktəsi ilə, həmin Konqres tərəfindən qəbul edilib və hələ də ləğv edilməyib! İnsan haqları bəhanəsi ilə Azərbaycana qarşı bu haqsız oyunlar əfsus ki, davam edir. Və nə yazıq ki, bu oyunlara ermənilərlə yanaşı, özünü azərbaycanlı hesab edən, Azərbaycana rəhbərlik iddiasında olan "ana müxalifət" in yaxınları, bioloji və siyasi varisləri də məmnuniyyətlə qatılıblar. Bir daha yazıqlar!

Hər halda, biz hələ indiyədək bir erməni müxalif siyasətçisini belə hakimiyyət maraqları naminə öz ölkəsinin, dövlətinin aşıqılanmasına, dünyada nüfuzdan salınmasına yönəlik projelərdə iştirakçı olmasını görməmişik. Onlar sanki and içiblər kimi, ümummilli məsələlərdə həmişə eyni hədəfə vururlar. Nəinki vahid cəbhədə çıxış edərək eyni hədəfə vururlar, indi bəlli olur ki, həttə bu yöndə Azərbaycanın korazehin "ana müxalifəti" nin imkanlarından da məharətlə istifadə etməyə başlayıblar.

*****

Bu xüsusda Respublikaçı Alternativ (REAL) İdarə Heyətinin üzvü, tanınmış hüquqşünas Erkin Qədirinin məlum dinləmələrlə bağlı qeydləri də diqqət çəkir və bu qəbildən anti-Azərbaycan tədbirlərinin məkrli mahiyyətini bir daha çıpaqlığa ilə

ortaya qoyur. Erkin bəy statusunda yazır:

"Onu deyim ki, mənim bu dinləmələrdən öncədən xəbərim olmayıb. Toplantıya bir həftə qalmış mənə Vaşinqtondan yazdılar ki, belə bir dinləmə olacaq, oraya mənə dəvət etmək istəyirlər. Dedim, gələ bilməyəcəm, yol uzaq, həvəs yox, pul da az. Dedilər ki, problem deyil, bütün xərcləri dəvət edən tərəf ödəyər. Nə isə, pasportumu istədilər, şəklini göndərdim. Üstündən iki, ya üç gün keçəndən sonra yazdılar ki, bəs ABŞ-ın Bakıdakı səfirliyi Qurban bayramına görə işləmir, ona görə vizanı almağa vaxt qalmır. Skype-la qoşulmağı təklif etdilər. Razılaşdım.

Açıq, "Konqresdə dinləmə" adıyla toplantıya qatılmaqda həvəsizliyimin başqa, daha önəmli səbəbi vardı. Bu dəfə mənim dəvətimi təşkil edən dostlardan bir neçə dəfə soruşdum: "Dədiq dinləmədir, yoxsa, keçən dəfəki kimi, yenə axırda brifinqə endirəcəklər?" Dinləmə yerinə brifinq olacağına, qatılmağımı dedim. Məni inandırdılar ki, dinləmə olacaq. Odu ki, Skype-la qoşulmağa razılaşdım... Dinləmələrə bir gün qalmış, Bakı vaxtı ilə gecə idi, mənə yazdılar ki, bəs, alınmır, məni siyahıdan çıxanblar. Səbəbini soruşdum, dedilər ki, bəs, kimlərsə konqresmenlərə mənim üç il bundan öncə yazdığım "Xocalı statusu"ndan xəbər verib. Hər şey mənə aydın oldu. Bir şeyi öyrənmək istədim: konqresmenlərə bunu konkret kim(lər) göndərib. Cavab ala bilmədim. Dedilər ki, konqresmenlər tədbirin pozula biləcəyini ehtimal edərək belə qərar veriblər. Çünki oraya jurnalistlər gələcək, erməni təşkilatlarından qatılanlar da ola bilər. Yəni, güman üzərində verilməmiş bir qərar olub. Dedilər ki, ermənilər, ya da jurnalistlər tədbirin başında, ya da ortasında mənim iştirakıma etiraz edə, bu da dinləmənin gedişatı

nı poza bilər".

Erkin Qədirlidən daha sonra yazıb: "Donos" deyəndə kimin yadına nəyin düşdüyünü bilmirəm, amma mənə qarşı konqresmenlərə xəbərciliyin olduğunu dəqiq bilirəm. Yuxarıda yazdığım kimi, ən son anda - dinləmələrə bir gün qalmış mənə siyahıdan çıxardılar. Hərçənd, ona qədər hər şey yaxşı gedirdi. Mənə iki ünvan dedilər - ANCA (Amerikanın Milli Erməni Komitəsi) və Congressional Azerbaijanı Caucus (ABŞ Konqresində Azərbaycanla dostluq və əməkdaşlıq qrupu). Birincilərlə hər şey aydındır - Amerikadakı daşnaklardır. İkincilərsə, bizim hökumətin pulu, ya da başqa təklifləri hesabına ələ alınmış konqresmenlərdir. İkincilər heç də pis anlamı gəlmir. Amerika üçün normal lobbi işləyir... Məsələ başqadır - daha böyükdür və siyasidir. Məqsəd mənə və mənim qismimdə REAL-ı vurmaq, beynəlxalq əlaqələrimizi kəsməkdir, bizi hər yerdə aşağılamaq, nüfuzdan salmaqdır və s."

Erkin Qədirlidən iddia edir ki, onun vaxtilə yazdığı "Xocalı statusu" ilə bağlı ABŞ-ın Bakıdakı səfirliyinə məlumat veriblər və belə deyiblər: "Siz İlqar Məmmədovun buraxılmasını xahiş edirsiniz, amma baxın, göyün, İlqar Məmmədovun müavini (məni deyir) nəylə məşğuldu - qonşu dövlətin prezidentini öldürməyə çağırışlar yayır".

Erkin Qədirlinin bundan sonra yazdıqları əsil sensasiyadır: "ABŞ səfirliyi iki ildən artıq məni danışdırmadı, heç yerə dəvət etmədi - hamısı da bu söhbətlərə görə oldu. Son zamanlar buz əriməyə başladı, bir-iki dəfə görüşdük, danışdıq. İndi də Konqresdə belə hoqqa çıxardılar. Məlum məsələdir. Biz çox şeyi bilmirik, amma hər şeyi yaxşı anlayırıq. Adami yandıran da odur ki, bu siyasi qarşıdurmanın içində kimlərsə, tamamilə əlaqəsiz adamlar, yalnız özlərinə məlum olan səbəblərdən

bizə, REAL-a və konkret mənə qarşı çeşidli uydurmalar, böhtanlar yayırlar".

*****

Bu məndən də aydın görünür ki, Konqresdəki məlum dinləmələrə qatılan azərbaycanlılar öncədən öhdəlik götürürlər ki, ermənilərə qarşı neqativ heç nə deməyəcəklər. Əsas məsələ odur ki, orda Azərbaycan iqtidarından danışınlar, onu tənqid etsinlər. Bu dinləmələrə qatılanlar həttə ermənilərlə bərabər, onlarla bir çatı altında rəsmi Bakını tənqid edir, pisləyir, ölkədəki rejimi dəyişməyə çağırır edirlər. Necə ki, bunu AXCP sədrinin oğlu Vaşinqtonda etdi - həm də ermənilərin çoxluq təşkil elədiyini, separatçı rejimin başçısı Bako Saakyanın oğlunun da qa-

aprelində oldu. Azərbaycanın dinc sakinlərinin beş yüzəndən çoxu erməni ordusu tərəfindən artilleriya atəsinə məruz qaldı, yüzəndən çox ev dağıldı, aralarında uşaqlar da olmaqla, təxminən on dinc vətəndaş qətlə yetirildi, həlak oldu. Beynəlxalq təşkilatlar bu məsələnin necə tənzimlənməli olduğunu çox dəqiq anlayırlar. Ali beynəlxalq struktur var - BMT Təhlükəsizlik Şurası. Bu strukturun yüksəyi yoxdur. Təhlükəsizlik Şurası 1990-cı illərin əvvəllərində dörd qətnəmə qəbul edib. Həmin qətnələrdə erməni işğalçı qüvvələrinin Azərbaycan ərazisindən qeyd-şərtsiz və dərhal çıxarılması tələb olunur. Bu qətnəmələr yerinə yetirilmir. Ermənistan onlara məhəl qoymur və keçmiş Dağlıq Qara-

bağ Muxtar Vilayətinin inzibati sərhədlərini süni şəkildə dəyişdirməklə, həmin ərazini qanunsuz məskunlaşdırmaqla yeni reallıqlar yaratmağa çalışır. Bu, tamamilə qanunsuzdur, cinayətdir və bu cinayət indiyə qədər davam edir. Biz sülh prosesinə sadıq. Biz konstruktiv işləyirik. Minsk Qrupu mövcuddur. Amma erməni tərəfi bu formatdan yalnız danışmalar prosesinin sonsuz olması üçün istifadə edir. Onlar sülh istəməzlər. Onlar bizim ərazilərimizi daim nəzərdə tutaraq saxlamaq və hər yerdə Azərbaycanı buda ittiham etmək istəyirlər ki, guya biz nəyisə pozuruq. Biz zərər çəkmiş tərəfik. Biz heç kəsin ərazisini işğal etməmişik. Bizim ərazilərimiz, beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmış Azərbaycan ərazilərinin 20 faizi işğal altındadır. Reallıqlar bundan ibarətdir. Buna görə mən Ermənistan prezidentinin növbəti yersiz şikayətini nəzərə alaraq, bir daha bunları həmkarlarımızın diqqətinə çatdırmağı özümə borc bildim.

Serj Sarkisyan: Yalana cavab verməyin sadəcə mənası yoxdur.

İlham Əliyev: Mən yalana artıq cavab verdim".

*****

...ABŞ Konqresində isə Azərbaycan əleyhinə analoji çıxışlara Azərbaycanın "ana müxalifət"i adından azərbaycanlı Türkel Kərimli, Xədicə İsmayıl züvy tutur, dəstək verir - Qarabağdan, haqq işimizdən danışmaq əvəzinə! Necə deyirlər, bu - daş, bu da - tərəzi.

Haqlı suallar ortaya çıxır: indi kim azərbaycanlıdır, dövlətçidir? Kim ölkə dışında öz xalqının mənfəyini hər şeydən üstün tutur? Kim hakimiyyət adı ilə dövlətin xaricdə, ABŞ-da gözəndən salınması kimi məkrli kampaniyaların iştirakçısıdır? Nəhayət, kim dövlətimizə xaricdə bıçaq saplayır?

Sualların hamısı ritorikdir, təbii ki.

□ Analitik xidmət

O ktyabrın 8-də Gürcüstanda növbəti parlament seçkiləri keçiriləcək. Seçkilərə azərbaycanlıların kompakt yaşadığı ərazilərdəki dairələrdən bir neçə soydaşımız da qatılıb. Marneuli rayonunu parlamentdə 3 dəfə təmsil etmiş deputat Azər Süleymanov bu dəfə də namizədlər sırasındadır. Musavat.com-a müsahibəsində bölgədəki durumdan danışan A.Süleymanov qarşıdakı seçkilərdə hakimiyyətin dəyişmə şansını yüksək qiymətləndirir:

- Gürcüstan qanunlarına görə, hər dairədə seçicilərin sayı 40 mini aşmamalıdır. Son illər Marneulidə əhalinin sayı artdığı üçün budəfəki seçkidə daha bir seçki dairəsi yaradılıb. Mən keçmiş prezident Mixeil Saakaşvilinin yaratdığı Vahid Milli Birlik Partiyasını 35 sayılı dairədə təmsil edirəm. Vətəndaşlar indiki iqtidarın siyasətini birmənalı bəyənmiş, ona görə də müxalifətə rəğbət iqtidar düşərgəsindən qat-qat çoxdur. Bu səbəbdən mən yenidən bölgəni parlamentdə təmsil edəcəyimə çox ümid edirəm. Əsas rəqibim "Gürcü arzusu" nun təmsilçisidir. Digər namizədlərin şansını isə o qədər də yüksək qiymətləndirmirəm.

- *Bu gün, Gürcüstanda yaşayan soydaşlarımızın əsas problemləri nədir və siz millət vəkilini seçilsəniz, əsas hansı məsələləri gündəmə gətirməyi planlaşdırırsınız?*

- Marneuli aqrar rayondur. "Gürcü arzusu" hakimiyyətə gələndə xalqa çoxsaylı vədlər versə də, onların heç birini yerinə yetirə bilmədi. Bizim əhalinin əsas istəyi dövlətin kənd təsərrüfatının inkişafına dəstək ayırmasıdır. 2012-2016-cı illərdə dövlət heç bir aqrar islahat aparmadı və bu səbəbdən əhalinin durumu çətinləşdi. Bundan başqa, Gürcüstanda etnik azlıqlar problemi yenidən gündəmə gətirildi. Mixeil Saakaşvilinin prezidentliyi dönməndə azərbaycanlıları özələnən bu ölkənin bərabərhüquqlu vətəndaşı kimi hiss edirdilər. Ancaq indiki iqtidardan dönəməndə yenidən həmin sovinişt düşüncə siyasəti ləksikona hakimdir, yəni "etnik azlıq", "azsayılı xalqların nümayəndələri" ifadələri ilə digər xalqlar dışlanırlar. 2012-ci ilə qədər bu məsələ tamamilə gündəmdən çıxmışdı və bütün vətəndaşlar özələnən bu ölkənin əsl sahibi kimi hiss edirdilər. Azərbaycanlılara münasibət isə düşünürəm ki, daha kəskinidir.

Cavaxetiyada az sayda erməni yaşasa da yerli idarəetmə orqanlarında onların sayı yetərincədir. Hətta icra başçısı, onun müavinləri ermənilərdir. Borçalıda isə əhalinin 87 faizi etnik türklərdir, buna baxmayaraq bizi regionun idarəetmə orqanlarına yaxın buraxmırlar. Hakim partiya yerli icra hakimiyyəti orqanlarına son seçkinin nəticələrini saxtalaşdırdı və milliyətçə gürcü olan namizədin qalib gəldiyini elan etdi. Bunun ardınca ana dilli məktəblərimizin bağlanması prosesi başladı. "Gürcü arzusu" bu məsələ ilə bağlı xüsusi proqram həyata keçirir. Bir millətin dilini, mədəniyyətini əlindən alınsa, onu məhv etdin deməkdir. Mən bu məsələlərin qarşısında durmağı düşünürəm. Görülməsi işlərimiz çoxdur, çünki 4 il Gürcüstanın inkişafının faktiki qarşısı alınmışdır. Heç bir şübhəm yoxdur ki, vətəndaşlar onların həyatlarına vəd etdiyi heç bir yeniliyi gətirə bilməyən "Gürcü arzusu"nu

Saakaşvilinin partiyasındakı azərbaycanlı deputat danışdı

Azər Süleymanov: "Saakaşvilinin ən böyük "cinayəti" güclü Gürcüstan qurmasıdır"

sivil yolla dəyişəcək. Onu da vurğulayım ki, müxalifətə simpatiya yalnız bizim bölgədə deyil. Ölkənin hansı ərazisini gəzənsəniz, müxalif namizədlərin təbliğat kampaniyasının hakim partiyanın aksiyalarından daha qələbəlik olduğunu görəcəksiniz. Gürcüstan vətəndaşı düşünür ki, 2003-12-ci illərdə güclü dövlət yaradılması üçün çox işlər görüb və həmin komanda yenidən görav başına qayıtmalıdır.

- *"Gürcü arzusu" niyə vətəndaşın etimadını itirdi?*

- Əsas səbəblər korrupsiya və rüşvətin artması, kriminal durumun kəskin pisləşməsidir. Saakaşvilinin prezidentliyi dönməndə Gürcüstan vətəndaşının rüşvət, kriminal problemi yox idi. Bizim xalqa əsas vədimiz də yenidən ölkədə qanunun aliliyinin təmin edilməsi və iqtisadiyyatın dirçəldilməsi üçün resursların səfərbər edilməsidir. Hesab edirik ki, müəllimlərin maaşının 30 faiz, əmək pensiyalarının 10 faiz artırılması üçün resurslar var, yalnız indiki iqtidar dövlətin imkanlarından səmərəli istifadə etmir. Əhali işsizlikdən əziyyət çəkir, ancaq hakim komanda bu problemi çözmək üçün heç bir addım atmır. Biz qısa zamanda 45 min iş yerinin açılmasını vəd edirik. 2012-ci ildən hakimiyyətə gələn iqtidar öz komanda üzvlərinin mükafat fonduna hər il 400-500 milyon vəsait ayırır. Əgər vətəndaşın güzəranı yaxşılaşmayıbsa, hakim komanda bu mükafatları nə üçün alır? Biz tələb edirik ki, bu dövlət vəsaiti iş yerlərinin açılmasına və sosial müdafiyyə ehtiyacı olan şəxslərin dəstəklənməsinə yönəldilməlidir.

- *Lideriniz Mixeil Saakaşvilinin ölkəyə qayıtması perspektivlərinə necə baxırsınız? Bu*

seçkidən sonra eks-prezidentin vətənə dönüşü mümkün ola bilərmi?

- Bu məsələdə seçkiyə ümidlərimiz böyükdür. Qələbəmizi təmin etsək, qısa zamanda eks-prezidentin ölkəyə dönüşü ilə bağlı problem aradan qalxa bilər. Saakaşvili haqqında 3 pencek aldığı və bir restoranda suşi yediyi üçün cinayət işi açanlar bu gün dövlətin milyonlarını talayır. Saakaşvilinin ən böyük "cinayəti" onun güclü Gürcüstan qurmasıdır. Bu seçkilərdə onun xanımı Sandra Rulofs Zuqudidən namizədliyini irəli sürüb və bölgənin favorit namizədidir. Ona inam böyükdür. Əhali birinci xanım olduğu dönmədə onun ciddi sosial, humanitar layihələr həyata keçirdiyini unutmayıb. Biz xanım Rulovsu bölgəmizə dəvət etmişik. Sentyabrın 24-də o, Marneulidə həm partiya üzvləri ilə görüşəcək, həm də seçicilərlə görüşən namizədləri müşayiət edəcək. Sandra xanımla dostluq və 24-də mənim seçicilərlə görüşümdə o da iştirak edəcək.

- *Azər bəy, yenidən soydaşlarımızın problemlərinə qayıtmaq istəyirəm. Bayaq anadilli məktəblərin bağlandığını dediniz. Sizcə, bu, soydaşlarımızın xeyrinə deyilmi? Ana dilində oxuyan gənclik ali təhsil aradan Azərbaycanca gəlir. Bütün tədris prosesi Azərbaycan hökumətindən asılı duruma düşür. Üstəlik bu həm köç yarıdır, həm də integrasiya prosesini mümkün edir. Sizcə, tədris gürcüçə aparılması, ana dili, ədəbiyyat və tarix fənlərinin isə ana dilində keçirilməsi daha doğru olmazmı? Arı, dövlət dilini bilmədən hansı cəmiyyətin tamhüquqlu üzvü olmaq müm-*

dili məsələsini birdəfəlik həll etməliyik. Ancaq mən Azərbaycan məktəblərinin tam bağlanmasına qarşıyam. Problemin kökündə başqa məqamlar da var. Ölkədə müəllimlərin maaşı həddən artıq az olduğu üçün bu peşəyə maraq yoxdur. Bütün ölkə üzrə müəllim yaşı 65-70-ə yüksəlib. Bu çox acınacaqlı durumdur. Gənclik 150 lariyə müəllim işləməyə maraqlı deyil. Bu peşə o qədər pis qiymətləndirildi ki, həyat gənc müəllimlərin çoxunu ailələrini saxlamaq üçün bazarlara üz tutmağa məcbur elədi. Bu gün də gənclik müəllim peşəsinə gəlmiş.

Bu, ölkə üçün böyük problemdir. Mixail Saakaşvili iqtidarının təhsilə münasibəti indiki iqtidarın münasibətindən dəfələrlə yaxşı idi. O zaman hökumət 4+1 proqramı yaratmışdı və bu, çox uğurla həyata keçirildi. 2003-cü ildə Tiflis universitetlərində 7 azərbaycanlı təhsil alırdısa, bu gün ali təhsil alan gənclərimizin

şəkilində həll edə biləcəyik. Əsas odur ki, məktəblərimiz bağlanmasın.

- *Bölgə əhalisinin evlərini, torpaq sahələrini sənədləşdirmək problemi də qalır. Elə məhəllələr var ki, oradakı evlərdə bir ailənin dördüncü nəslə yaşayır, amma evlərin özəlləşdirilməsi mümkün olmur. Bu problemlərin həllini necə görürsünüz?*

- Bu, son illərin ən aktual problemlərindən biri olaraq qalır. Saakaşvili "vahid pencekə" sistemini tətbiq etməyə başlayan da əhaliyə çağırış edildi, kimlər sənədlərini düzəldə bildisə, onların mülkü, torpağı sənədləşdi. Çox təəssüf, azərbaycanlıların kompakt yaşadığı regionlarda minlərlə insanın sənədləri qaydasında deyil. İndi bunun üçün 1500 dollar ödəmək, üstəlik uzun məhkəmə proseslərindən keçmək lazımdır. Bu, faktiki olaraq indiki iqtidarın yaratdığı korrupsiya ocağıdır. Mənim hesablamalarına görə 70 mindən artıq mülkün sənədləri qaydasında deyil. Onların hərəsindən 3 min ləri alınması bir neçə milyon vəsait deməkdir. Bu böyük rüşvət qaynağıdır. "Gürcü arzusu" bu qara pul döviyyəsinə göz yumur. Seçicilər hər görüşdə bu problemlə bağlı məsələ qaldırır, dövlət orqanlarındakı süründürməçilikdən şikayət edirlər. Mən onlara söz vermişəm ki, oktyabr seçkilərindən sonra hər region üzrə komissiyalar təşkil edərək bu problemin aradan qaldırılmasına hüquqi dəstək verəcəyəm.

- *Bəs, Gürcüstanı Azərbaycanla birləşdirən "Sınıq körpü" sərhəd-buraxılış məntəqəsindəki durumla bağlı hansı təklifləriniz var? Həmin sərhəd qapısını keçib şikayətçi olmayan insan yoxdur. Bu durumdan ən çox əziyyət çəkən də Gürcüstanda yaşayan soydaşlarımızdır. Millət vəkilini kimi Azərbaycan tərəfdə də sərhədin Gürcüstan hissəsində olduğu kimi nizam yaradılması üçün Azərbaycan hökumətinə hansısa təkliflər verməyi düşünürsünüz mü?*

- Bu haqda müraciətlərimiz olub. Prezident İlham Əliyevlə görüşümdə də bu məsələni gündəmə gətirmişik. Bir məsələ var ki, biz Gürcüstanın millət vəkilləri və Azərbaycanın daxili işlərinə qarışa bilmərik. Sərhəddəki baryerlərin çoxu sünidir. Qeyri-rəsmi vergilər, siqorta tələbləri vətəndaşların gediş-gəlişini çətinləşdirir, Gürcüstan sərhədini 3 dəqiqəyə keçən insan Azərbaycan sərhədində 30-40 dəqiqə yoxlanırlar, saatlarla növbə gözləməli olurlar. XXI əsrdə, texnologiyalar inkişaf edib, Azərbaycan öz sərhədində yüksək texnoloji avadanlıq quraşdırıb, ancaq yenə də proses çox ləng gedir. Yenə də bildirirəm ki, bu Azərbaycanın daxili işidir, biz bu məsələyə qarışmaq səlahiyyətində deyilik, Azərbaycan bizim üçün dayaq nöqtəsidir, istinad yerimizdir, ancaq heç sevindirici deyil ki, insanlar sərhədi bu qədər narahatlıqla keçirlər. Ümid edirəm ki, Azərbaycan bu məsələyə həssas yanaşacaq və qısa zamanda dəfələrlə müxtəlif səviyyələrdə səsləndirilən problemlər aradan qaldırılacaq. Məsələnin digər tərəfini də anlayırıq ki, Azərbaycan torpaqlarının 20 faizi işğal altındadır və sərhəddən başqa məqsədlər üçün də istifadə oluna bilər. Ancaq bu yalnız gömrük və sərhəd xidmətinin deyil, daha çox digər strukturların işidir.

□ **Aygün MURADXANLI**

"Bu hakimiyyət xalqa verdiyi vədlərin heç birini yerinə yetirə bilmədi"

kündür? Ya da dünyanın hansı ölkəsində dövlət dilini bilməyən insan hətta yerli səviyyədə idarəetməyə calb edilər?

- Bu məsələ uzun illərdir müzakirə edilir və təəssüf ki, hələlik ortaqlar gələ bilməmişik. Heç şübhəsiz, Gürcüstan vətəndaşlığına, bu dövlətin dilini bilməliyik. Səsləndirdiyiniz variant üzərində işləməyə dəyər. Mən hesab edirəm ki, bu gün ana dili məktəblərdə gürcü dili dərslərinin sayı artırılmalıdır. Biz dövlət

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDF

www.kivdf.gov.az

**Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi**

Qarabağ

YENİ ÜSAVAT
N 205 (6526) 19 sentyabr 2016

Dağlıq Qarabağ probleminin həllinə ən böyük maneənin Ermənistan olduğu MDB-nin son Bişkek sammitində bir daha öz təsdiqini tapdı. İşğalçı dövlətin başçısı Serj Sərkisyan öz çıxışında növbəti dəfə işğala məruz qalmış Azərbaycanın ünvanına həyasızcasına ittihamlar səsləndirdi.

Bununla guya o, öz ələmində toplantıya qatılan liderlərin diqqətini "əzabkeş xalq"ə yönəltmək, onları çaşdırmaq istədi. Ancaq uğursuzluğa uğradı, cavabı gecikmədi. Ardınca söz alan Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev sənədi-sübutlu düşmən ölkə prezidentinin "arqumentini" alt-üst elədi, onun yalanını çıxardı, Sərkisyanı ifşa elədi.

Həmin cavabdan sitat: "Mən Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsi məsələsinin başqa beynəlxalq strukturlarda həll edilməsini əsas tutaraq, bu gün bu mövzuda danışmağı lazım bilmədim. Amma erməni tərəfinin növbəti şikayətini eşidəndə bunu şərh etməyi özümə borc saydım. Erməni tərəfi bu şikayətlərlə artıq bütün beynəlxalq təşkilatları bezdirib. Təəvvür edirsinizmi, vəziyyət kifayət qədər paradoksaldır: Ermənistan suveren dövlətin ərazisini işğal edir, onun ərazi bütövlüyünü pozur, Dağlıq Qarabağdan və ona bitişik yeddi rayondan yerli azərbaycanlı əhalini qovur, bir milyon insanı qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə salır, işğal edilmiş ərazilərdə hər şeyi, o cümlədən tarixi,

dini, mədəni abidələrimizi, bütün infrastrukturunu dağıdır, - bu, ATƏT-in iki missiyasının məruzələri ilə təsdiq edilib, - sonra isə 20 ildən artıq müddətdə dağınıqlar prosesini imitasiya etməklə məşğul olur. Eyni zamanda bu prosesin sonsuz olması üçün vaxtaşırı müxtəlif təxribatlara əl atır və onlardan biri məhz bu ilin apreliyində oldu... Beynəlxalq təşkilatlar bu məsələnin necə tənzimlənməli olduğunu çox dəqiq anlayır. Ali beynəlxalq struktur var - BMT Təhlükəsizlik Şurası. Bu strukturdan yüksəyi yoxdur. Təhlükəsizlik Şurası 1990-cı illərin əvvəllərində dörd qətnamə qəbul edib. Həmin sənədlərdə erməni işğalçı qüvvələrinin Azərbaycan ərazisindən qeyd-şərtsiz və dərhal çıxarılması tələb olunur. Bu qətnamələr yerinə yetirilmir. Ermənistan onlara məhəl qoymur və keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin inzibati sərhədlərini süni şəkildə dəyişdirməklə, həmin ərazini qanunsuz məskunlaşdırmaqla yeni reallıqlar yaratmağa çalışır. Bu, tamamilə qanunsuzdur, cinayətdir və bu cinayət indiyə qədər davam edir... Biz zərər çəkmiş tərəfik.

Nəticə etibarilə Rusiya Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində maksimum maraqlı olmalıdır".

***

Öz növbəsində azərbaycanlı politoloq Rasim Musabəyov eyni adlı nəşrə açıqlamasında bildirib ki, Moskva üçün hər iki ölkə ilə münasibət saxlamağın mühümlüyü Azərbaycan və Ermənistan kompromisinə tapılmasına kömək üçün hərəkətverici qüvvə rolundadır: "Əgər müharibə qızıqsa, Ermənistan Rusiyanın köməyi olmadan məğlubiyyətə məhkum olacaq. Bu, İrəvan üçün satqıncılıq anlamına gələcək. Ancaq Azərbaycanla əməkdaşlığı strateji xarakter daşı-

Beynəlxalq birliyi də bezdirən işğalçı - ona, nəhayət, layiqli yeri göstəriləcəkmi?

Rusiyanı konfliktin həllində maraqlı edən iki vazkeçilməz faktor - bəs Moskva niyə tələsmir? Rasim Musabəyov: "Payızda olmasa da, yazda müharibə qaçılmaz olacaq, əgər..."; rusiyalı analitik: "Moskva Ermənistan adlı ballastdan qurtulmalıdır..."

Almaniya səfiri: "Münaqişə zonasında gərginliyi azaltmaq çox vacibdir"

"Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi zonasında aşağı gərginlik həddini saxlamaq çox vacibdir".

Report news.am-a istinadən xəbər verir ki, bunu ATƏT-in Minsk Qrupunun amerikalı həmsədri Ceyms Uorlikin Qarabağ münaqişəsi zonasında vəziyyətin gərginləşmə riskinin mövcud olması ilə bağlı fikirlərinə münasibət bildiren Almaniyanın Ermənistandakı səfiri Matias Kisler deyib.

Onun sözlərinə görə, hər iki tərəfin atəşkəs rejiminə riayət etməsi lazımdır. "Aprel müharibəsindən sonra hazırda gərginlik sözün əsl mənasında aşağı düşüb. Ancaq bu gərginliyin tədricən aradan qalxmasına dair illüziya yoxdur. Ona görə biz hesab edirik ki, ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrlərinin dəstəyi ilə təmas xəttində araşdırma və monitoring mexanizmləri, həmçinin etimad mühitinin yaradılması üzrə tədbirləri implementasiya etmək çox mühümdür. Düşünürəm ki, bunun üzərində daha çox işləmək lazımdır", - deyər diplomat qeyd edib.

Biz heç kəsin ərazisini işğal etməmişik. Bizim ərazilərimiz, beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmış Azərbaycan ərazilərinin 20 faizi işğal altındadır. Reallıqlar bundan ibarətdir. Buna görə mən Ermənistan prezidentinin növbəti versiyə şikayətini nəzərə alaraq, bir daha bunları həmkarlarımızın diqqətinə çatdırmağı özümə borc bildim".

***

Əslində prezident Əliyevin izahatı olmasaydı da, acı həqiqətlər MDB-yə üzv ölkələrin liderlərinə bəllidir. Kor-kor, gör-gör, hamı bilir ki, Ermənistan Azərbaycan ərazilərini işğal edib və 25 ildir işğal altında saxlayır, Azərbaycan Ermənistanın yox. Beynəlxalq təşkilatların (BMT, Avropa Şurası Parlament Assambleyası, Avropa Parlamenti, NATO Parlament Assambleyası, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı) sənədləri də çoxdan eyni şeyi deyir, Sərkisyanın deməsi ilə deyil ki.

Di gəl ki, böyük güclərin bölgədə toqquşan maraqları üzündən bu günədek Ermənistanı ciddi təzyiqlər edilməyib, işğalçı hələ də cəzasızlıq atmosferində özünü hiss edir, qəbul edilən qətnamələr yerinə yetirilməmiş qalır. Yəne aprel döyüşlərindən sonra ümid yaranmışdı ki, nəhayət, "buz yerindən" tərpənəcək.

Əfsus ki, ötən müddətdə prezidentlər səviyyəsində Vyana və Sankt-Peterburqda cəmi iki görüş keçirilib ki, bu da real irəliləyişə gətirməyib. Yeri gəlmişkən, prezidentlərin sonuncu - Sankt-Peterburq görüşündən (20 iyun) sabah 3 ay ötür. "Qarabağ yükü" isə hələ də öz köhnə yerindədir. Hərgah, vasitəçi dövlətlərdən xüsusən də Rusiya istəsə, problemin ədalətli nizamlanmasına öz sanballı töhfəsini verə bilər.

***

Qarabağ ixtilafının mümkün həll yolunu "Vestnik Kavkaza" nəşrinə şərh edən rusiyalı tarixçi-alim və analitik Oleq Kuznetsova görə, Moskvanı konfliktin tam həcmə nizamlanmasında maraqlı edən iki səbəb var: "Birincisi, konflikt beynəlxalq arenada Rusiyanın statusuna mane olur, ona görə ki, münaqişənin həll olunmamış qalması və Moskvanın Bakı və İrəvandan bərabər məsafəli uzaqlıqda olmaması Rusiyanın və onun prezidentinin xari-

ci siyasət opponentlərinə imkan verir desinlər ki, guya Rusiya da Azərbaycan ərazilərini şərqli işğalçısıdır. Bu mənada xarici siyasət məntiqi nöqtəyi-nəzərdən Qarabağ konfliktini qapatmaq zəruridir".

Analitik ikinci səbəb kimi Ermənistan amilini göstərir: "Bu gün Ermənistan bir dövlət olaraq nə öz iqtisadiyyatına, nə də öz sərmayələrinə malikdir. Günün bu gün Ermənistan Rusiyadan və dünyanın başqa ölkələrindən müxtəlif investisiyalar və ödəmələr şəklində olan boz sxemlər hesabına yaşayır. Respublikanın Rusiyaya kifayət qədər böyük pul borcu var - hansını ki, global böhran şəraitində qaytarmaq lazımdır. Bu borc isə indiki məqamda geridönməzdir və getdikcə artır. Bu üzəndə də Rusiyaya sərfəlidir ki, Ermənistan adlı ballastdan qurtulsun - o Ermənistan ki, təkə Rusiyanın yox, Gömrük İttifaqı və Avrasiya İqtisadi Birliyinin iqtisadiyyatını da geri çəkir. Üstəlik, Rusiyanın Belarus və Qazaxıstan timsalında ən yaxın müttəfiqləri Ermənistanı iqtisadi və hərbi-siyasi tərəfdaş kimi heç cür görmək istəmir.

masi və Kremlə geosiyasi və iqtisadi qazanc gətirməsi səbəbindən, Rusiyanın Ermənistanın ərazi ambisiyalarının xeyrinə müharibəyə müdaxiləsi Kremlə sərfəli deyil. Ona görə də Rusiya böyük müharibənin fitilinin çəkilməsində maraqlıdır. Məsələ, sadəcə, ondadır ki, bunu necə etməli?"

Politoloqa görə, Kreml erməni rəhbərliyini ciddi şəkildə ağıla gətirmək üçün rıçaqlar malikdir: "Söhbət bu rıçaqlara sayəsində münaqişənin tam həllindən və gündəmdən çıxarılmasından getməyə də, prosesi qabağa aparmaqdan və heç olmasa, erməni işğalçı qüvvələrinin Azərbaycan torpaqlarından çıxarılmasına başlamaqdan gedir. Söhbət həmçinin ərazilərin boşaldılmasının, kommunikasiyaların açılmasının və təmas xəttində sabitliyi möhkəmlətməyin hansı ardıcılıqla baş verəcəyindən gedir. Əgər Rusiyanın köməyi ilə formül tapılsa, o halda proses irəli gedəcək. Əks halda, mən payızda olmasa da, yazda yüz faiz geniş miqyaslı hərbi toqquşmanın olacağını istisna etməyir", - deyər politoloq xəbərdarlıq edib.

Devalvasiyadan sonra idxalın azalacağı, ölkədə daxili bazarın canlanacağı, ixracın artacağı haqqında proqnozlar verilə də, ötən müddət ərzində biz bunun əksinin şahidi olduq. Azərbaycan ixrac məhsulları xarici bazarlarda hər hansı mövqə qazanmadığı kimi, yenə də daxili bazarda xarici məhsullar üstünlük təşkil etməyə başladı.

Hətta iqtisadi proqnozların əksinə olaraq, yerli məhsullar devalvasiyadan sonra da xaricdən idxal olunan məhsullardan daha baha satılmağa başladı. Bunu xüsusən marketlərdə, sənaye istehsalı olan ərzaq məhsullarının satış qiymətlərində hiss etmək mümkündür. "Marja"-nın marketlərdə apardığı müşahidələr belə deməyə əsas verir. Məsələn, çaylara nəzər salsaq, Şiri-Lankada qablaşdırılan 100 qramlıq "Pratumi Tea" çayı 1,45-1,55 manata satıldığı halda, Azərbaycanda qablaşdırılan "Final Pekoe" 1.60 manata, "Beta" 1,65 manata satılır. Həmçinin, Azərbaycan istehsalı, çəkisi 2 kiloqram olan "Doymak" unu 2,30 manata, "Bismak" 2,35 manata, "Oman" 2,12 manata satıldığı halda, Rusiyadan idxal olunan 2 kiloqramlıq "Tsar" markalı un 2,10 manata, "Qudvill" unu 2.05 manata alıcılara təklif olunur. Ümumiyyətlə, Rusiyanın "Qudvill" aqro-holdinqi bir çox malları ilə Azərbaycan bazarında təmsil olunur. Duru yağ satışında da vəziyyət eynidir. Rusiya istehsalı olan yağların qiymətləri Azərbaycanda qablaşdırılan duru yağların qiymətlərinə yaxınlaşmış. Meyvə şirələri və qazlı içkilərin satışı ilə bağlı da vəziyyət eynidir.

Ekspertlər hesab edir ki, xarici məhsulların ucuzlaşmasının bir səbəbi qonşu ölkələrdə milli valyutaların devalvasiyaya uğramasıdır. İkinci tərəfdən, gömrükdə monopoliyanın aradan qaldırılması məhsulların daha ucuz şəkildə bazarlara çıxarılmasına zəmin yaradıb. İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri "Yeni Mü-

Azərbaycanda bir çox ərzaqlar xaricdən gətirilənlərdən bahadır - səbəb

Ekspertlərə görə, aparıcı faktor inhisarçılıqdır

savat" a açıqlamasında bildirdi ki, yerli məhsulların maya dəyərinin baha olmasını şərtləndirən amillər idxal məhsulları ilə müqayisədə daha çoxdur: "Əslində "yerli məhsul" sözü bu sahələrdə istifadə olunan terminə uyğun gəlmir. Çünki sənaye üsulu ilə istehsal olunan məhsulların xammalının böyük əksəriyyəti xaricdən gətirilir və daşınma xərci də üzərinə gəldikdə istehsal xərcləri, işçilərin əmək haqları, elektrik sərfiyyəti və sair xərclərin də hesabladığıda, inhisarçılıq siyasəti də buna əlavə olduqda qiymətlərin kifayət qədər yüksək olması qaçılmaz olur. Yeni Azərbaycanda istehsal olunan şəkər tozunun xammalı son vaxtlara qədər Braziliyadan gətirilirdi, ən yaxşı halda Ukraynadan gətirilirdi. Azərbaycanda istehsal olunan süd məhsullarının hazırlanması üçün istifadə olunan tozlar Hollandiyadan gətirilir, çay məhsulları yerli istehsal adı ilə bazara çıxarılsa da, böyük əksəriyyətinin xammalı Asiya ölkələrindən gətirilir. Bunun üzərinə Azərbaycanın ümummilli problemi olan inhisarçılıq mühitin olmamasını, inhisarçılıq da gəldikdə qiymətlərin niyə yüksək olmasının səbəbləri aşkara çıxar. Burada inhisarçılıq əsas faktorlardan biridir. Bazarda oyunçu nə qədər çox olsa bir o qədər ucuzluq olar. Üstəgəl, devalvasiya və iqtisadi böhranın meydana gəlməsi qiymət fərqlərini daha da kəskinləşdirdi".

Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov da vurğuladı ki, bir çox hallarda yerli mallar daha keyfiyyətlidir: "İlk növbədə onu demək istəyirəm ki, yerli mallar ekoloji baxımdan təmizdir, o baxımdan yerli məhsullara üstünlük vermək lazımdır. Lakin biz ərzaq bazarına baxsaq, çox paradoksal bir və-

ziyyətin şahidi olarıq. Ucuz və yerli maldan daha keyfiyyətsiz xarici mallar bazarlarda çoxdur. Bu da hökumətin düzgün olmayan istehlakçı siyasətindən qaynaqlanır. Hökumət manatın arxasında duracaq istehsalı kifayət qədər stimullaşdırma bilmir. Ona görə də manat dəyərindən düşür və malların qiyməti avtomatik olaraq yüksəlir. Yerli malın isə ümumi istehsalda payı çox aşağıdır. Məhsul az olduğu üçün isə qiymətin bahalaşması meydana çıxır. Bu səbəbdən əhali ucuz olan xarici məhsullara üstünlük verir".

E. Hüseynovun sözlərinə görə, qiymət artımında monopoliya faktoru da önəmli rol oynayır: "Ölkə başçısı da Nazirlər Kabinetinin yığıncağında monopoliyanın, karter sövdələşmələrinin qarşısının alınması üçün tədbirlər görülməsini hökumətə tapşırırdı. Lakin hökumət hər hansı ciddi iş apara bilmədi. Ona görə də son 6 ayda artıq gömrükdə də dəyişikliklər oldu, bəzi xidmətlər "ASAN xidmət"ə verildi. Lakin bu islahatlar vəziyyəti elə də dəyişmədi. Bütün bunların da kökündə o problem dayanır ki, ölkədə mükəmməl istehlakçı siyasəti yoxdur. Bu gün ölkənin əmtəə bazarı sürətlə keyfiyyətsiz və təhlükəli mallarla dolur. Çünki bəzi biznes qurumları toxunulmazlıq əldə edib. Birinci yerdə istehlakçı siyasəti dursa, hər şey dəyişər".

□ Nərgiz LİFTİYEVA

Qabil Hüseynlidən Elmar Məmmədیارova sərt tənqid

"A kişi, sən səbirsizliklə Şuşaya, Zəngilana getməyi gözlə! Nə futbol? Sənin futbol oynayan yaşındır?!"

"Bu gün Qarabağ məsələsi ilə bağlı aktiv diplomatik siyasət aparmaq lazımdır. Ancaq bizim xarici işlər naziri danışıqda futbol danışıq, futbola gedəcəyi günü, mundial səbirsizliklə gözlədiyini deyir". Bu fikirlər politoloq Qabil Hüseynliyə məxsusdur. Siyasi şərhçi XİN rəhbəri Elmar Məmmədیارovun bir müddət öncə futbol-la bağlı media mənsublarına dediklərinə çox sərt reaksiya verir.

Qeyd edək ki, cənab Məmmədیارov üzvü olduğu AFFA İcraiyyə Komitəsinin iclasından sonra jurnalistlərə açıqlamasında futbola böyük marağının olmasından bəhs edib. "Baxmayaraq ki, 56 yaşındayam, imkan olduqca uşaqlarla futbol oynayırəm"-deyən nazir üstəgəl, xarici siyasətdən futbol idarəçiliyinə adaptasiya dövrü ilə bağlı ünvanlanan suala belə cavab verib: "Azərbaycanda elə bir şəxs varmı ki, uşaqlıqdan futbol oynamasın? Adaptasiya lazım deyil. Burada ilk gündən özünü nəinki azarkeş kimi hiss edirsən, hətta imkan olduqca meydana da çıxırsan. Baxmayaraq ki, 56 yaşındayam, bir az çətin. Amma yenə də imkan olduqca uşaqlarla oynayırəm".

Q. Hüseynli isə "Yeni Müsavat" a açıqlamasında Qarabağ danışıqlarında müəmmalı bir vəziyyətin yarandığı şəraitdə futbola marağından bəhs edən XİN başçısını topa tutub: "A kişi, sən səbirsizliklə Şuşaya, Zəngilana getməyi gözlə! Nə futbol? Sənin futbol oynayan yaşındır?! Gəl səninlə bir futbol oynayım, qol-qabırğanı sındırım, onda futbolun nə olduğunu bilərsən". Q. Hüseynli naziri futbol oyununa hazırlaşmağa çağırırdı: "Xahiş edirəm, elə belə də yazın ki, Qabil Hüseynli naziri futbol oynamağa çağırır. Qoy o da komandanı yığsın, mən də yığırəm".

XİN-in mətbuat katibi Hikmət Hacıyevdən səslənən tənqidi fikirlərə münasibət soruşduq. Diplomat "Azərbaycanda fikir plüralizmi var, hər kəs öz fikrini ifadə etməkdə sərbəstdir" deməklə kifayətləndi.

□ Cavid TURAN

Ukraynada soydaşlarımızın qətlini kim sifariş edir?

Diaspor nümayəndəsi prosesin Azərbaycandan idarə olunduğunu iddia edir; politoloq: "Məsələ odur ki, öldürülən, oğurlanan azərbaycanlılarla bağlı ciddi faktlar ortaya qoyulmur"

Ukraynada azərbaycanlı iş adamlarına qarşı istintaqa bəlli olmayan cinayətkar qrupun törətdiyi qətlər, adam oğurluğu halları geniş müzakirələrə səbəb olub.

Cinayətkar qruplaşma hələlik işə olmasa da, bu hadisələri ermənilərin törətməsi, onların isə arxasında Ukraynanın erməni əsilli daxili işlər naziri Arsen Avakovun olduğu bildirilir...

Bunu sübut edən faktlar da az deyil. Məsələn, Ukraynanın Xerson şəhərində azərbaycanlı iş adamı Vüqar Nuruşovun qətlilə əlaqədar keçirilən məhkəmə Ermənistan vətəndaşı, 1974-cü il təvəllüdü Sergey Karapetyan, Ukrayna vətəndaşı, 1980-ci il təvəllüdü Xaçik Montyan və bu şəxslərin himayədarı sabiq polis polkovniki, erməni biznesmen Anton Luqasyan onu öldürməkdə ittiham olunublar. Eyni zamanda orada bir il öncə qətlə yetirilən diaspor rəhbəri İlham Tağıyevin də öldürülməsində bu şəxslərin adları hallanır. Ukraynada yaşayan

soydaşlarımızdan aldığımız məlumata görə, Anton Luqasyan azərbaycanlılara qarşı xüsusi nifrəti ilə seçilir. Eyni zamanda iddia olunur ki, o, daxili işlər naziri Avakovun da yaxın adamıdır. Bu baxımdan məlum hadisələrdə Avakovun əlinin olması istisna deyil.

Belə bir iddia da səslənir ki, oradakı azərbaycanlılardan da bu hadisələrlə və ermənilərlə əlaqələri olanlar var. Həmin şəxslərin adları konkret olaraq

açıqlanmasa da, belə bir faktın olmasına şübhələr mövcuddur.

Ukrayna Azərbaycanlılarının Birlişmiş Diasporunun sədri Hikmət Cavadov da femida.az saytına açıqlamasında bildirib ki, insanları oğurlayan qrup azərbaycanlıların Ukrayna Daxili İşlər Nazirliyinin qarşısında aksiya keçirməsinin məntiqə sığmadığını söyləyib: "Mənim rəhbərlik etdiyim təşkilat bu mitinqə qatılmadı. Həmin mitin-

qin təşkilinə səbəb kimi o göstərilir ki, Arsen Avakov azərbaycanlılara qarşı törədilən cinayətlərin üstünü açmır. Mənim qənaətim isə tamamilə fərqlidir. Fikrimcə, insanlar oğurlayan qrup azərbaycanlılardan ibarətdir. Daha dəqiq desək, Azərbaycandan bu cinayətkar qruplaşmalara rəhbərlik edən şəxslər var. Əgər bu gün hansısa qrup zərərsizləşdirilsə, Azərbaycanda olan rəhbərləri başqa bir qruplaşma yaradacaq. Məsələ köklü şəkildə həll olunmalıdır. Cinayətkar dəstənin Azərbaycanda kökünü qazıb çıxarmaq lazımdır. Oğurlanan azərbaycanlılarla bağlı polisə heç ərizə belə yazılmayıb. Bunun da səbəbləri var. Belə ki, bu zaman oğurlanan şəxslərin həyatı təhlükəyə girə bilərdi. Azərbaycanlıların Rusiyada və Ukraynada oğurlanması şübhəli şəkildə qurulub. İki gün bundan əvvəl Rusiyada bir cinayətkar qruplaşmanı saxladılar, bütün üzvlər azərbaycanlılardan ibarət idi".

Bu açıqlama Ukraynadakı azərbaycanlılar tərəfindən birmənalı qarşılanmayıb. H. Cavadovun azərbaycanlıları suçlayan açıqlaması təəccüb doğurub.

"Yeni Müsavat" a danışan Birlişmiş Ukrayna Azərbaycanlıları Konqresinin Ali Məclisinin sədri Akif Gülməmmədov söyləyib ki,

azərbaycanlılar mitinq keçirdikdən sonra onlara işin ciddi şəkildə araşdırılacağı bildirilib: "Bizə bildirdilər ki, nazir işin ciddi şəkildə araşdırılması ilə bağlı göstəriş verib və cinayət işləri araşdırılır. Biz sentyabrın 19-da yenə Daxili İşlər Nazirliyinə gedəcəyik, məsələnin nə yerdə olduğu ilə maraqlanacağıq. Hadisəni kimlərin törətməsi ilə bağlı hər hansı bir məlumata sahib deyilik. Buna görə də konkret şəkildə deyə bilmərik ki, bunu ermənilər törədib, yoxsa qeyrilər. Bizim istədiyimiz elə budur ki, azərbaycanlılara qarşı cinayət hadisələrini kimlər törədirsə, həmin adamlar məsuliyyətə cəlb olunsun".

"Yeni Müsavat" a danışan politoloq Elxan Şahinoğlu isə bildirib ki, azərbaycanlılar haqlı olaraq bu cinayətləri ermənilərin törətməsindən şübhələnirlər: "Ukraynada 500 minə yaxın azərbaycanlı yaşayır. Onların arasında müxtəlif

dünya görüşlü insanlar var və içərilərində cinayətkarların olması da istisna deyil. Rusiyada da belə hallar olmuşdu. Belə ki, azərbaycanlıların qətlini araşdıran zaman məlum olmuşdu ki, onları elə azərbaycanlılar öldürüblər. Müxtəlif cinayətkar qruplar yaradaraq, onların girov götürüb, pullarını alıblar. Əsas tələbimiz cinayətkarın tapılmasıdır. Məsələ odur ki, Ukraynada öldürülən, oğurlanan azərbaycanlılarla bağlı ciddi faktlar ortaya qoyulmur. Əsas narazılığın da səbəbi məhz budur. Qətlin sifarişçisi kimdirsə, bu, məhkəmə prosesinə aid işdir. Hazırda orada azərbaycanlı iş adamları qorxu içərisindədir. Bunun qarşısını almaq lazımdır. Bir nəfər diaspor nümayəndəsi bunun azərbaycanlıların iş olduğunu deyirsə, bu, onun öz şəxsi fikridir. O demək deyil ki, hamı belə düşünür".

□ Əli RAİS

Hicablı şagirdlər - dini dəyərlər bir, qanun isə ayrı şeyi deyir

Dini ekspert: "Dini təbliğ edib yaymaq qadağan edilə bilməz"

Hüquqşünas: "Buna görə cərimə və azadlıqdan məhrumetmə cəzası nəzərdə tutulur"

Yeni tədris ili başlar-başlamaz müzakirə edilən mövzulardan biri də məktəbə hicabda gələn şagirdlər məsələsi oldu. 1-ci sinfə yenidən qədərini qoyan 6 yaşlı qızcaqların uzun ətəkdə və hicabda gəlməsi bir çox insanlar tərəfindən xoş qarşılanmır və onlar bu məqamda valideynləri günahlandırılır.

Maraqlıdır, bəs din buna nə deyir? Azyaşlı uşaqlara dini təbliğ etmək, onları dinə yönləndirmək nə dərəcədə doğrudur? Dini ekspert Kənan Rövşənoğlu insanların dini təbliğ edib yaymalarının qadağan edilə bilinməyəcəyini dedi: "Son illərdə Azərbaycanda dini sahədə qanunvericilik ildən-ilə sərtləşdirilir. Bunun obyektiv səbəbləri də var. Azərbaycan hökuməti radikal dini qrupların yayılmasına qarşı bir sıra istiqamətlərdə, o cümlədən qanunvericilik sahəsində tədbirlər görməyə çalışır. Bu mənada dəyişikliklərin bir qismi anlaşılmalıdır. Ancaq bəzi dəyişikliklər effektiv olmur, bəziləri isə əks-effekt verir, insanlar arasında radikalizmin yayılmasına gətirir. Konkret dini təbliğata görə cəzalara gəlincə, bu maddə daha əvvəl də olub və indi görünən odur ki, daha da sərtləşdirilir. Ancaq bəzən burda təqdimat yanlışlığı olur. Söhbət

radikal dini fikirlərin yayılması, təbliğ və tədris olunmasından gedir. Bu məsələdə qanun anlaşılmalıdır. Bütün dövlətlərdə radikalizm, ekstremizm təbliğatları qadağandır və qanunlarla müəhlə olunur. Ancaq bu, yalnız radikal dini fikirlərə aiddir. İnsanların dini təbliğ etmələri, yaymaları qadağan edilə bilməz. Xüsusən də valideynlər yetkinlik yaşına çatana qədər övladlarını öz mənsub olduqları inanc, mədəniyyət və adətlər əsasında tərbiyə etmək hüququna malikdir. Yalnız həddi-buluğa çatmış övlad artıq özü hansı dinə mənsub olacağını və ya olmayacağını özü müəyyən edə bilər".

K.Rövşənoğlu baş örtüyünün bu kontekstdə şərh olunmasının absurd olduğunu bildirdi:

"Əvvəla, valideynin körpə uşaqlarını necə geyindirməsi onların hüququdur. Məsələnin dini tərəfinə gəlincə, dində baş örtüsü namaz, oruc və digər ibadətlər kimi müəyyən yaşdan sonra vacib buyrulub. Azyaşlı uşaqların başını örtməsi dini hökm deyil, valideynin öz övladını necə tərbiyə etmək, dini dəyərləri aşılamaq niyyəti ilə bağlıdır. Bunu qanunla yasaqlamaq mümkün deyil, sadəcə, insanlara dini hökmləri daha dəqiq və aydın şəkildə izah etməklə mümkün ola bilər".

Azyaşlıları dinə yönəlməyə məcbur etmənin cəzasına gəlincə isə hüquqşünas Müzəffər Baxış buna görə Cinayət Məcəlləsində cərimə və azadlıqdan məhrumetmə cəzası nəzərdə tutulduğunu dedi: "Azərbaycan

Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 167-1-ci maddəsinə görə, şəxsi hər hansı dinə, dini cərəyana etiqad etməyə, o cümlədən dini ayin və mərasimləri yerinə yetirməyə, iştirak etməyə, habelə dini təhsil almağa məcbur etməyə görə 3 min manatdan 5 min manatadək cərimə və ya 2 ilədək islah işləri və ya 2 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır. 167-1.2-ci maddəyə görə, şəxsi hər hansı dini quruma üzv olmağa məcbur etmə və ya şəxsin üzv olduğu dini qurumdan çıxmasına mane olmağa görə 2 min manatdan 5 min manatadək miqdarda cərimə və ya 2 ilədək azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır. 167-1.3-cü maddəyə görə, bu məcəllənin 167-1.1 və ya 167-1.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş əməllər yetkinlik yaşına çatmayan şəxs barəsində törədildikdə, qabaqcadan əlbir olan bir neçə qrup şəxs və ya müştəkkil dəstə tərəfindən törədildikdə, vəzifəli şəxs tərəfindən öz qulluq növündən istifadə etməklə törədildikdə 7 min manatdan 9 min manatadək miqdarda cərimə və ya 2 ildən 5 ilədək azadlıqdan məhrum etməklə cəzalandırılır. Yetkinlik yaşına çatmama həddi də 18 yaşına qədər olan şəxslərə aiddir. Yetkinlik yaşına çatmayan şəxslər hər hansısa dinə, dini cərəyana etiqad etməyə, o cümlədən dini ayin və mərasimləri yerinə yetirməyə və ya dini ayin və mərasimlərdə iştirak etməyə, habelə dini təhsil almağa məcbur edilirsə, istər valideynləri tərəfindən olsun, istər digər şəxslər tərəfindən olsun, buna görə həmin şəxslər Azərbaycan Respublikasının 167-1.3.1-ci maddəsinə görə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə bilər və onlar 7 min manatdan 9 min manatadək cərimə və ya 2 ildən 5 ilədək azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırıla bilərlər".

□ Günel MANAFLI

Əmi, nolar bunu da apar...

Sevinc TELMANQIZI
s.qurbanova@gmail.com

Hamı bəs deyincə lağlağı etdisə, qarnı cırlana qəder güldüsə... icazə versəydiz, mövzuya bir az ciddi yanaşardıq. Ötən bir həftəmiz "İslam dünyada kişi çatışmır, hökumət yerli qızla evlənmə əcnəbiyə 5 min avro pul verir" haqq-hesabı ilə keçdi. Sosial şəbəkənin az qala yarıdan çoxunu təşkil olan güclü cinsin nümayəndələri virtual olaraq çamadanlarını hazırladılar, yerli xanımlara "yandıq vermək" adası ilə "gedəcəyik" anonsu verdilər. Hə, nolsun?

Əslində isə... Yolda-izdə nə qədər qayğılı, çökmüş, yorğun, yüklü qadın görürsənsə, bilin ki, bu görüntünün arxasında bir laqeyd, vurdum-duymaz kişi dayanıb - qayğıları rahatlıqla qadının çiyinə yükləyən bir kişi. "Ailə müştəkkildir" sözünü az qala bayraq edib, yerli gəldi-gəlmədi, bütün problemlərdən yaxasına kənara çəkmən güclü cinsin nümayəndəsi. Qəssabdan tutmuş, uşağın məktəbinə qədər... hər yerə qadınını yollayanlar. Bax, İslam dünyasının yolu onlara açıqdır. Onların arxasınca bir bardaq suyu hamı ata bilər. Könül rahatlığı ilə.

Azərbaycan qadını üçün bu, yenilik deyil ki. Ərini illərlə Rusiyada pul qazanmağa yola salan, ayda-ildə bir dəfə məktubunu, beş-on manatını alan qadın nə nataşalar, nə lenələr... görüb. Uşaqlarının atası orda "gərgin şəkildə" pul qazananda o, burda kipriyi ilə od götürüb. İllərlə həm ana olub balalarına, həm ata. Kişi də ömrünün ən cavan illərini kefdə-damaqda keçirəndən, doydandan sonra qayıdıb ailəsinin yanına ki, bəs mənə varam. Sözünün silahı da o olub ki, sizi mən saxlamışam, mən dolandırmışam, mən oxutmuşam. Amma dönüb birçə dəfə də deməyib ki, ailə başçısı olmaq təkçə pul qazanmaqla ölçülür? Bəs bu uşaqlar böyüyəndə onların yanında olmaq? Qayğılarına, dərdlərinə şərik olmaq, sevinclərini bölüşmək? Siz yan-yörəndə neçə atanın öz oğlu, qızı ilə dost kimi dərldəşdiyini görmüsüz?

Mentalitet deyib, hər şeyi atıblar ananın üstünə. "Uşaq dərini anasına danışar". Xeyr, elə bir dünya yoxdur. Uşaq dərini atasına da danışar. Elə atalar var ki, anadan min qat ağıllı, pozitiv və müdrikdilər. Uşağın yetişməsinə, doğru qərar almasına onlar yön versələr, daha yaxşı olmazmı? Ata mentalitet deyib, yaxasını bundan çəkə bilməz, bilməməlidir.

Mövzudan uzaqlaşmayaq. Birincisi, bizim kişilərə heç də İslam dünyasının, Kayahan demiş, sevdanın yolları açılmayıb. Bilirəm, hamı bu dəqiqə ölkədən qaçmaq üçün fürsət axtarır. Mitinglərə gedib, boy-boy foto çəkdirənlər də, xaricdəki qohumuna yaltaqlananlar da. Amma elə bir sifariş yoxdur ki, İslam dünyası qızlar məhz Azərbaycandan gələn kişilərə ehtiyac duyur. Üstəgəl, 5 min avro da üstündə verilir. İslam dünyası həm cinsləri bilmirəm, amma normal qadın onunla pulu, üstəgəl, 5 min avro üçün evlənəcək kişiye gözünün ucu ilə də baxmaz, baxmamalıdır. Siz o pula xəyalında kiçik biznes quran, işləmiş "Mercedes" alan qaşlara nə baxırsız? Özüne hörmət edən qadın dedim. "Razı olmaz" dedim. Xüsusən də hüquqlarını gözlə bildiyi bir ölkədə. Necə deyərler, bu gün 5 min avroya görə İslam dünyası ilə evlənmək oğlan, sabah 6 min avroya... nələr etməz ki?

Amma yenə də imkanı olsa, viza, sənədləşmə problemi olmadan 5 min avroya görə bir gün belə burda dayanmayacaqlara "yolunuz açıq olsun" demək lazım. Güclü kişi ezeləsi güclü olan deyil ki. Ürəyi, iradəsi, güclü olandır. Qadınının altında nəinki zərif bir qadını, qosqoca bir ailəni, nəslə saxlayan, qoruya biləndir. Bunu edə bilmirsə, 5-cə minə görə bütün həyatını, gələcəyini, ailəsinə... dəyişəcək, bu potensialda olan insandırsa, izn verin getsin.

Məşhur "Mozalan" səhnəciklərindən birində evə oğru gəlir, hər şeyi aparır. Ata-anasının təkidi ilə gecə-gündüz skripka çalan və bundan ölmünə beşən evin balaca qızı isə oğrunu görcək yalvarır: "Əmi, nolar, bunu da aparın daa..."

Bax, o skripkaçı qız misalı, İslam dünyası qızlara yalvaracaq durumdayıq. Aparın belələrini, yaşayın, yaşadın. Bacarsanız, təbii ki. Amma sonra, məsələn, Almaniyadan "alman qızlarla evlənəcək əcnəbilərə 10 min avro verilir" anonsu yayılanda böyür-başınızın boş qalmasına da təəccüblənməyin. Olur belə şeylər, deyəyudür...

Son

günlərin əsas müzakirə mövzusu yəni-din-siyasət polemikalarıdır. Hazırda sosial şəbəkələrdə xüsusən də dindar azərbaycanlılar bu mövzu ətrafında iki-yə bölünüb. Hətta qarşılıqlı ittihamlar bəzən çox "dərini gədərek" təhqirlərə də səbəb olur.

Kənan RÖVŞƏNOĞLU

Hara qədər siyasət, hara qədər din?

Əslində mövzu Azərbaycan ictimaiyyəti üçün yeni deyil. Amma uzun müddət ərzində dəfələrlə geniş müzakirələrə səbəb olsa da, hələ də cəmiyyətdə bu məsələ ilə bağlı oturuşmuş fikir yoxdur. Son olaraq müzakirələrin yenidən alovlanması isə Milli Şuranın mitinq çağırışından sonra baş verdi. Daha doğrusu, həbsdə olan ilahiyatçı Hacı Taleh Bağırzadənin dindarlara müraciət edərək Milli Şuranın aksiyasına dəstək verməyə çağırması oldu.

Bu çağırışın həmin ardınca Bakıda 41 dini icmanın Milli Şuranın aksiyasını tənqid edən, dindarları mitinqə getməməyə çağıran bəyanatı yayıldı. Hərçənd ki, o icmaların kim olduğu bəlli olmadı, ancaq istənilən halda hakimiyyət də dindən istifadə etməyə çalışdı. Bunun ardınca hakimiyyətin nəzarətindəki kanalların aksiyaya gələnleri radikal din-

darlar adlandırması dinin siyasi təbliğat vasitəsinə çevrildiyini göstərdi.

Əlbəttə, kimse deyə bilər ki, ilk müraciət Talehdən gəldi, amma məsələ ondadır ki, Taleh həbsdədir və dinin siyasətə qarışmamasını istəyən o deyil, hakimiyyətdir.

Bu iki müraciətin ardınca dindarlar arasında dinin siyasətə nə qədər qarışması, ümumiyyətlə, qarşılıqlı qarışmaması mövzusunda kəskin müzakirələr gedir. Bəs əslində necə olmalıdır: din və dini şüarlar siyasi proseslərə qarışmalıdır, yoxsa əksinə.

Məsələ burasındadır ki, bütün müsəlman ölkələrində olduğu kimi Azərbaycanda da din və siyasət arasında sərhədlər çox həssasdır. Bu sərhədləri müəyyən etmək asan deyil. Əksər müsəlman ölkələrində açıq və gizli şəkildə İslam dini siyasi proses-

lərdə siyasi qüvvələr tərəfindən istifadə olunur. Amma bunun həm də bir çox ölkələrdə acınacaqlı nəticələri var. Azərbaycanda isə ilk dəfə 2002-ci ildə referendum zamanı QMİ rəsmiləri hakimiyyətin təbliğat kampaniyasında iştirak edib. Sonrakı illər-

dar, həm də müxalifət dindar elektoratı ən azı itirmək istəmir.

Siyasi qüvvələrin dindar elektoratı cəlb etməsi anlaşılacaq olsa da, əsas sual dini şüarların, çağırışların siyasi mübarizə meydanına gətirilməsinin doğuracağı nəticələrə bağlıdır. Azərbaycan

də həm müxalifət düşərgəsinə, həm də iqtidarda dini şüarlar, din xadimləri siyasi təbliğatda istifadə olunub.

Ancaq sonrakı illərdə hakimiyyət dinin siyasi proseslərə qarışmamasını istiqamətində çağırışlar etməyə başladı. Dini qanunlar sərtləşdirildi, eyni zamanda ictimai-siyasi fəal din xadimlərinin çoxu həbs olundu, fəaliyyətlərinə məhdudiyətlər qoyuldu. Bütün bunlar edilərkən əsas argument dinin siyasələşməsinin yolverilməz olduğu idi. Əslində prinsip olaraq Azərbaycanın dünyəvi demokratik müxalifətinin mövqeyi bu məsələdə hakimiyyətlə üst-üstə düşür. Hər iki cənab hesab edir ki, din siyasələşməməlidir, dini şüarlarla siyasi fəaliyyətlərə qatılmaq olmaz, ölkənin dünyəvi dəyərləri müdafiə olunmalıdır. Ancaq praktikaya gələndə məlum olur ki, həm iqtid-

ar, həm də müxalifət dindar elektoratı ən azı itirmək istəmir. Siyasi qüvvələrin dindar elektoratı cəlb etməsi anlaşılacaq olsa da, əsas sual dini şüarların, çağırışların siyasi mübarizə meydanına gətirilməsinin doğuracağı nəticələrə bağlıdır. Azərbaycan

dar, həm də müxalifət dindar elektoratı ən azı itirmək istəmir. Siyasi qüvvələrin dindar elektoratı cəlb etməsi anlaşılacaq olsa da, əsas sual dini şüarların, çağırışların siyasi mübarizə meydanına gətirilməsinin doğuracağı nəticələrə bağlıdır. Azərbaycan

dar, həm də müxalifət dindar elektoratı ən azı itirmək istəmir. Siyasi qüvvələrin dindar elektoratı cəlb etməsi anlaşılacaq olsa da, əsas sual dini şüarların, çağırışların siyasi mübarizə meydanına gətirilməsinin doğuracağı nəticələrə bağlıdır. Azərbaycan

Payızın mövsümü xəstəlikləri - ən çox nəyə diqqət eləməli?

Tibb mütəxəssisləri idmanla məşğul olmağı, qidalanma və geyim tərzini düzgün seçməyi, təmiz havada çox gəzməyi və immuniteti gücləndirməyi tövsiyə edirlər...

Payız fəslə artıq qapımızdır. Havaların birdən-birə soyuması, yağın yağışlar artıq payızın ilkin nəfəsini hiss etdirir. Payız fəslinin gəlişi ilə bir sıra xəstəliklər, xüsusən də mədə-bağırsaq, revmatik və başqa xəstəliklər baş qaldırır. Bu cür havalarda hər bir detala, geyimə, qidaya diqqət etmək lazım gəlir.

Bəs, bu cür havalarda nələrə diqqət etməliyik ki, mövsümü xəstəliklər bizdən uzaq olsun? Tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev payız aylarının xüsusilə də mədə-bağırsaq xəstəliklərinin fəallaşması, həmçinin mədə xorasının kəskinləşməsi ilə müşahidə olunduğunu dedi: "Həmin dövrdə havada, iqlimdə olan təlatümlər, dəyişmələr insanların adaptasiyasını ortaya çıxaran situasiyalar, xəstəliklərdir. Payız vaxtı mədə-bağırsaq xəstəliklərinin fəallaşması, mədə xorasının kəskinləşməsi müşahidə olunur. Bu əsildə bioloji stressdir ki, orqanizmə keçirir. Yeni dövrə adaptasiya olunur və həmin adaptasiya prosesləri özünü bəzi xəstəliklərinin kəskinləşməsi ilə ortaya qoyur. Payız vaxtı havada olan kəskin dəyişmə-

lər zamanı insanların geyimlərini düzgün seçməməsi də soyuqda xəstəliklərinə səbəb olur. Ən əsası qan təzyiqi olan, bronxial astması olan, şəkərli diabeti olan, bəzi yanaşı ağır xəstəlikləri olan xəstələr belə fəsil dəyişmələrində mütləq öz həkimləri ilə məsləhətləşməlidirlər ki, lazımı dər-

manları ala bilsinlər, müayinədən keçsinlər. Bu, çox vacibdir. Çünki aparılan müşahidələr göstərir ki, müəyyən xəstəliklərin ağırlaşmalarına məhz fəsil dəyişmələrində daha çox təsadüf olunur. Nəzərə alaraq ki, payız qışa doğru gedir və soyuq havalara başlayır. Buna görə də soyuqda xəstəlikləri başlayır. İnsanlar bunu nəzərə almalıdır və insanlar öz sağlamlıqlarının qayğısına qalmalıdır. İnsanlar idmanla məşğul olmalı, qidalanma tərzini düzgün seçməli, təmiz havada çox gəzməlidir. Geyim forması da düzgün seçilməlidir. Bütün bunlar şərtidir".

Payız mövsümündə qidalanmaya gəlməyə isə A.Qeybullayev deyir ki, özünü müdafiə etmək üçün düzgün qidalanma daha çox önəmlidir. Bədənin vitamin və mineral ehtiyacını ödəyin. Düzgün qidalanma, gün ərzində hər növ qidadan kifayət qədər qəbul etməklə mümkündür. Beləliklə, ehtiyacımız olan zülal, karbohidrat, yağ, vitamin və mineralları da qəbul etmiş oluruq. Xatırladaq ki, A və C vitaminləri, antioksidant effekti göstərilir və bu vitaminlər həzm sistemini gücləndirərək xəstəliklərlə mübarizədə bədəne güc verir. Kök, yaşıl bi-

tədrəcən vitamin çatışmazlığı olur. Ona görə də indi bol-bol vitaminli qidalar qəbul etmək lazımdır ki, bədən qışa hazır olsun".

Mütəxəssislər qrip və soyuqda xəstəliklərin qarşısını almaq üçün payızda lazımlı qidalardan kifayət qədər istifadə olunmasını vacib sayırlar. Onlar payız mövsümündə qidalanma ilə bağlı aşağıdakı məsləhətləri verirlər: payız aylarında immuniteti qoruyaraq, daha da gücləndirmək üçün təsiredici vasitələrdən biri yetərincə və planlı qidalanmaqdır. Xüsusilə, infeksiyalara qarşı daha həssas olan uşaqlar, hamilə qadınlar, süd verən analar və qocalar üçün düzgün qidalanma daha çox önəmlidir. Bədənin vitamin və mineral ehtiyacını ödəyin.

Düzgün qidalanma, gün ərzində hər növ qidadan kifayət qədər qəbul etməklə mümkündür. Beləliklə, ehtiyacımız olan zülal, karbohidrat, yağ, vitamin və mineralları da qəbul etmiş oluruq.

Xatırladaq ki, A və C vitaminləri, antioksidant effekti göstərilir və bu vitaminlər həzm sistemini gücləndirərək xəstəliklərlə mübarizədə bədəne güc verir. Kök, yaşıl bi-

bər, mandarin, keşniş, şüyüd kimi göyertilər vitaminlərlə zəngindir. Lakin unutmayın ki, meyvələr şirəsi çəkildikdən sonra qısa müddətdə içilməlidir. Meyvə şirəsi saxlanıldıqda tərkibindəki C vitamini itir. Çünki bu vitamini işıq və isti təsir edir. Bundan əlavə çay və qəhvə yerinə bitki çayları və ya C vitamini ilə zəngin olan itburnu çayına üstünlük verin. Yemək zamanı və ya yemək arası çoxlu miqdarda salat yemək də bizi ehtiyacımız olan vitaminlərlə təmin edəcək. Tərkibindəki C vitamini itməsin deyər salatlarda meyvə şirəsi kimi hazırlandıqdan sonra tez zaman ərzində qəbul edin. Düzgün qidalanmada digər bir şərt, kifayət qədər zülal qəbul etməkdir. Xüsusilə süd, qatıq, pendir, yumurta, ət, toyuq və balıq kimi qidalar zülalın ən yaxşı mənbəyidir. Sözügedən məsləhətlərə əməl etməklə immün sisteminizi gücləndirib, xəstəliklərdən qoruna bilərsiniz.

Psixoloq Dəyanət Rzayev bunun bir qisim insanda baş verdiyini və tez keçib getdiyini dedi: "Mən deməzdim ki, payız, yaz depressiyası var. Sadəcə, havanın dəyişməsinə insanın adsaptasiyası kimdəsə gec, kimdəsə tez gedir. Hava əhval-ruhiyyəyə ciddi təsir göstərir. Əgər bir insan yayda dənizə getməyə, aylanmağa gedib öyrəşsə, payızda artıq bunu edə bilmir. Ona görə də insanın əhval-ruhiyyəsinə dəyişiklik olur. Amma bütövlükdə ciddi mənfi təsir göstərmir. Payız depressiyası bir qisim insanda baş verə bilər və bu da tez keçib gedir".

□ Günel MANAFILI

Kişilər!!! Axırcı şans!!!

İsrail təbabəti tətbiq edilir!

Əgər Sizə nə Azərbaycanda, nə də xaricdə heç kim kömək edə bilməyibsə, onda yaxşı insanlara, aşağıdakı xəstəlikləri, keyfiyyətli, qısa müddətlə və tam müalicəsini d-r Vaiz Səmədov apara bilər:

- * Cinsi zəiflik, meyilin və ereksiyanın azalması tam impotensiyədək (yaşdan və səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Cinsi marağın və cinsi aktların azalması
- * Vaxtıdan tez toxum ifrazatı (səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Toy gecəsinin uğursuzluqları (kişi tibbi problemlər)
- * Prostatitlər. Prostat vəzin böyüməsi və ya kiçilməsi
- * Prostat adenomasi (vəzidə düyünlərin amala gəlməsi)
- * Cinsi vəzilərin-xayaların böyünməsi və ya kiçilməsi
- * Qasıq-xayalıqda sızılı, küt və ya kəskin ağrılar
- * Əvvəldən xarici cinsi üzvün balaca olması
- * Xarici cinsi üzvün sonradan birdən kiçilməsi
- * Cinsi üzvün düyünlə birdən öyilməsi (Peyroni xəstəliyi)
- * Oğlan uşaqlarında cinsiyyət üzvlərinin inkişafsızlığı
- * Uşaqlarda gecə vaxtı yerinə sidiyə getməsi (enurez)
- * Hormonal və iltihablı sonsuzluq (kişilər və qadınlarda da)
- * Yuxusuzluq və yuxu pozuntuları
- * Sidik aktlarının gecə ya gündüz tez-tez olması
- * Sidik aktlarının çətinlikləri və tutulmaları
- * Cinsi aktla bağlı sidikdə və spermada qan olması
- * Zöhrəvi xəstəliklərdən sonra qalqlar və ağırlaşmalar
- * Saçların bütün formalatda tökülməsi. Sızanaqlar
- * Yuxuda iken və yuxudan qalxanda qan təzyiqinin yüksək qalması
- * Boyun, baş, bel, ayaq ağrıları və osteoxondroz
- * Onurğa sütununun yırtığı, qulunların dərmansız müalicəsi

Həkimə zəng etmək üçün (saat 11.00-dan sonra)

Tel: (050) 213 88-05.

Həkimin 16 TV çıxışları: youtube.com və facebook.com doktor Vaiz Səmədov.

Təbib Darya xanım

Onurğa yırtığı, osteoxandroz, sağalmaz yaralar, yanıklar, uzun müddət yataqdan sonra əmələ gələn yaralar, diabetdə trafik xoralar, varikoz genişlənmələr və digər xəstəlikləri cərrahi müdaxiləsiz, xüsusi məlhəmlərlə və xüsusi metodika ilə inyeksiyalarla müalicə edirəm.

Tel: 051- 634- 40-01

Azərbaycanda evlənmək istəyən 125 nəfərdə SPİD aşkarlandı

"Avqust ayında nikaha daxil olmaq istəyən cütlüklərdən icbari tibbi müayinə zamanı 17 nəfərdə QİÇS, 92 nəfərdə sifilis xəstəliyi, 672 nəfərdə talassemiya daşıyıcısı aşkarlanıb". Bu barədə AzVision.az-a B.Eyvazov adına Elmi-Tədqiqat Hematologiya və Transfiziologiya İnstitutunun direktoru Zöhrə Əlimirzəyeva deyib.

Onun sözlərinə görə, 9 cütlüyün hər ikisində talassemiya aşkar edilib: "Avqust ayında 17 min 526 nəfər nikaha daxil olmaq istəyən şəxsin icbari tibbi müayinəsi həyata keçirilib. Ötən ilin iyun ayından cari ilin sentyabr ayına kimi 186 min 564 nəfər tibbi müayinədən keçib. Onlardan 8 min 711 nəfərdə talassemiya daşıyıcısı aşkarlanıb. 70 cütlüyün hər ikisində qan xəstəliyi aşkar edilib. Bu günə qədər 695 nəfərdə sifilis, 125 nəfərdə isə QİÇS aşkarlanıb".

Elan

Qəbələdə bağ sahibi olmaq istəyənlərin nəzərinə! Qəbələnin gözəl ərazisi olan Vəndam kəndində yola yaxın, dağın ətəyində, meyvə ağacları ilə dolu 54 sot torpaq sahəsi satılır. Hissə-hissə də (6 sot) almaq mümkündür. Əlaqə telefonu: (050) 371-01-60, (070) 335-90-15

Valideynlər üçün uşağını məktəbə yola salmaq əlavə bir əziyyət, yüküdür. Və təkcə mənəvi yox, maddi yük. Çünki əlavə ödəmələr, ciddi nizam-intizam qayğısı, bəzən məktəbdəki hədiyyə, pul yığımları qayğısı valideynləri əlavə çıxış yolları haqda düşünməyə vadar edir.

Müasir valideynlər bu məsələdə xeyli praktik və zirkədlər. Çıxış yollarından biri uşağı "qaçqın məktəb"lərindən birində qeydiyyatla salıb, orda dərse gəlməməsini təmin etmək, daha sonra isə məşğələlərə yollamaqdır. Amma məsələni daha qanuni yolla da həll edənlər var. Bu isə "evdə məktəb" sistemidir. Bəli, uşaq evdə oturur, müəllimlər ona məktəb həyatında olduğu kimi dərslər keçir, müntəzəm olaraq qiymət verir, imtahanlardan keçirir.

Siyahıda 30-a yaxın xəstəlik var - kim hansı xəstəliyi daşıyırsa...

Evde təhsil almaq üçün şagirdin hansısa xəstəliyi olmalı və müvafiq qurumlara bunu təsdiqləyəcək sənəd verməlidir. Bu qayda Nazirlər Kabinetinin 2002-ci il 10 may tarixli 77 sayılı qərarı ilə təsdiq edilib. Qərara görə, xəstəliyi olan uşaqlar evdə məktəb proqramı ilə təhsil almaq hüququndan yararlı ola bilərlər. Bu xəstəliklər qruplarına bölünüb: somatik, nevroloji, cərrahi, anadangəlmə, dəri, psixonevroloji, ruhi xəstəliklər. Yeni şagird bu xəstəliklərin birindən əziyyət çəkirə, onun avtomatik olaraq evdə təhsil alma imkanı yaranır. Xatırladaq ki, hər qrupa azı 30-a yaxın xəstəlik daxildir, onların hamısını sadalayıb vaxt itirmək istəmirik.

Şagirdin xəstəliyi təsdiqlənəndən sonra hansı mərhələlərdən keçmək lazımdır? Evdə fərdi təhsil alan şagirdlər məktəbə xəstəxana, poliklinika və dispanserlərin verdiyi sənədlər əsasında rayon (şəhər) psixoloji-tibbi-pedaqoji komissiyaların qərarı ilə qəbul olunur. Bu növ təhsilə orta məktəblərə sentyabrın 1-dək 6 yaş tam olan, xüsusi məktəblərdə isə (aqli cəhətdən qüsurlu) 7 yaş tam olan, səhhətinə görə orta məktəbdə oxuya bilməyən uşaqlar cəlb olunur. Evdə fərdi təhsilə cəlb edilən şagirdlər məktəbə aşağıdakı sənədlərə əsasən qəbul olunur: məktəb direktorunun adına ərizə; doğum haqqında şəhadətnamənin surəti; müvəffəqiyyət cədvəli (ilk dəfə təhsilə cəlb edilənlər istisna olunmaqla); şagirdlərin şəxsi işi (ilk dəfə təhsilə cəlb edilənlər istisna olunmaqla); yaşayış yerindən arayış; psixoloji-tibbi-pedaqoji komissiyanın göndərişi.

Uşaq evdə, qiymətləri məktəb jurnalında...

Bu mərhələlərdən sonra isə digər vacib detallar yoluna qoyulur. Evdə fərdi qaydada təhsil alan şagird məktəbə və ya ərazidəki yaxın məktəbə cəlb olunur, onun təlim-tərbiyəsinin təşkili bu məktəbə həvalə olunur. "Təhsil haqqında" Qanuna uyğun olaraq evdə təhsil üç pillədən ibarətdir: ibtidai (I-IV siniflər); əsas (V-IX siniflər); orta (X-XI siniflər).

Şagirdlərin evdə təhsilə qəbulu il boyu aparılır. Məşğələlər sentyabrın 1-də başlayıb mayın 25-də başa çatır. Dərs ili müd-

Məktəbdən

evə "köçənlər"

Evde təhsil almağın gizlinləri; bu sistemdən kimlər sui-istifadə edir?

dətində tətilər "Ümumtəhsil məktəbinin nümunəvi əsasnaməsi" əsasında verilir. Evdə dərslər məşğələləri ümumtəhsil proqramı ilə 45, xüsusi təhsil proqramı ilə 40 dəqiqə müəyyən edilir. Gündəlik dərslərin miqdarı I pillədə 2, II və III pillədə 3 saatdan artıq ola bilməz. Fərdi təlim planları hazırlanarkən psixoloji-tibbi-pedaqoji komissiyanın rəyinə üstünlük verilir.

II pilləni uğurla başa vuran şagirdlərə əsas məktəbi bitirmək barədə şəhadətnamə, III pillənin məzunlarına orta təhsil haqda attestat verilir. Evdə fərdi məşğul olan şagirdlərin dərslər cədvəli oxuduğu məktəbin sinif rəhbəri tərəfindən valideyn və müəllimlərlə razılaşdırılır, direktor tərəfindən təsdiq olunur. Bu şagirdlər də ümumtəhsil və ya xüsusi məktəblərin (şagirdin inkişaf xüsusiyyətinə müvafiq) Təhsil Nazirliyinin təsdiq etdiyi tədris planı əsasında təhsil alır. Onların dərslərinə sinif rəhbəri, proqramın yerinə yetirilməsinə və bu zaman tətbiq edilən metodiki işə təlim-tərbiyə işi üzrə direktor müavini, bütün məsuliyyət daşıyır. Bilik səviyyəsi isə ardıcıl olaraq rüblər üzrə sinif jurnalında qeyd olunur. Sinifdən-sinəf keçirilməsi, məktəbi bitirməsi də müvafiq qaydada sinif jurnalında öz əksini tapır.

Müəllim könüllülük əsasında işləyir, məcbur etmək olmaz

Bəs "evdə məktəb" yaradan müəllimlərin məvəcibi necə tənzimlənir? Müəllimin əməkhaqqı tabelik qaydasında, rayon (şəhər) təhsil şöbələri tərəfindən yerinə yetirilən proqram materialları əsasında təsdiq olunmuş stavgaya uyğun ödənilir. Şagirdin psixoloji inkişaf xüsusiyyəti

sinif rəhbəri və məktəbin psixoloqu tərəfindən işlənilir, ailə üzvlərinin xəstəyə baxması üçün şərait və ya fasilələr yaradılır. Amma hansısa pedaqoqu zorla bu işə cəlb etmək olmaz.

ləri ümumtəhsil proqramı ilə 45, xüsusi təhsil proqramı ilə 40 dəqiqə müəyyən edilir. Gündəlik dərslərin miqdarı I pillədə 2, II və III pillədə 3 saatdan artıq ola bilməz. Fərdi təlim planları ha-

avinatın həcmnin müəyyən edilməsi haqqında" qərarında dəyişiklik edib.

Dəyişiklik evdə təhsilə cəlb olunan uşaqların valideynlərinə və ya digər qanuni nümayəndə-

lik.

Xatırladaq ki, "Əlilliyin və uşaqların sağlamlıq imkanları məhdudluğunun qarşısının alınması, əlillərin və sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların reabilitasiyası və sosial müdafiəsi haqqında evdə təhsil almaq hüququ verən xəstəliklərin siyahısının və evdə təhsilin təşkili qaydalarının təsdiq edilməsi barədə" qanunun 17-ci maddəsində göstərilir ki, ümumtəhsil məktəblərində oxumaq imkanı olmayan sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların təhsili onların və valideynlərinin arzusu ilə ev şəraitində təşkil edilir. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanları sağlamlıq imkanları məhdud

Bu kateqoriyadan olan uşaqlarla işləyəcək müəllimlərin arzusuna üstünlük verilməlidir. Məktəb rəhbərləri hər il mayın 25-dən iyunun 25-dək evdə təhsil alan şagirdlərin o məktəblərdə, yaxud başqa məktəblərdə təhsillərini davam etdirmək üçün siyahıların psixoloji-tibbi-pedaqoji komissiyasının təsdiqinə verməlidir. Evdə fərdi qaydada təhsil alan şagirdlərə işləyən pedaqoji işçinin, mütəxəssisin seçilməsində könüllülük prinsipinə əməl olunmalı, həmin kateqoriyadan olan uşaqlarla işləyəcək müəllimlərin arzusuna üstünlük verilməlidir.

Şagirdlərin evdə təhsilə qəbulu il boyu aparılır. Məşğələlər bir qayda olaraq sentyabrın 1-də başlayır və mayın 25-də başa çatır. Dərs ili müddətində tətilər "Azərbaycan Respublikası ümumtəhsil məktəbinin nümunəvi əsasnaməsi" əsasında verilir. Evdə dərslər məşğə-

zirlənarkən psixoloji-tibbi-pedaqoji komissiyanın rəyinə üstünlük verilir.

Müəllimlərin əməkhaqqı hesablanarkən ümumi qaydalarla yanaşı "Sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqların təhsili (xüsusi təhsili) haqqında" Qanuna uyğun olaraq 50 faiz əlavə ödənilir. Müəllim evə getmədən (dərs demədən) əməkhaqqı alırsa, bu hal saxtakarlıq hesab olunur. Belə hal aşkar edildiyi halda qanunvericiliyə uyğun tədbir görülür.

Evde təhsil alan uşaqlarla ayda 20 manat müavinət...

Nazirlər Kabineti "Xüsusi təhsilə cəlb olunanların valideynlərinə və ya digər qanuni nümayəndələrinə uşaqların xüsusi təhsil müəssisəsinə, sağlamlıq və reabilitasiya mərkəzlərinə və tibb müəssisələrinə aparıb-gətirmək üçün mü-

lərinə uşaqların sağlamlıq və reabilitasiya mərkəzlərinə və tibb müəssisələrinə aparıb-gətirmək üçün ayda 20 (iyirmi) manat həcmində müavinət müəyyən edilib.

Dəyişikliyə əsasən evdə təhsilə cəlb olunanların valideynlərinə və ya digər qanuni nümayəndələrinə uşaqların sağlamlıq və reabilitasiya mərkəzlərinə və tibb müəssisələrinə aparıb-gətirmək üçün ayda 20 (iyirmi) manat həcmində müavinət müəyyən edilib.

9 min nəfər evdə təhsil alır?

Təhsil Nazirliyinin 2012-ci ildə verdiyi statistikada ölkədə təxminən 60 min əlil uşağın olduğu yer alıb. Onlardan 1105 nəfəri ixtisaslaşdırılmış, 2664-ü internat, 1353-ü gecə məktəblərində qalır, 7750-i evdə təhsil alır. Digər məlumatda isə ölkə üzrə sağlamlıq imkanları məhdud olan 9 min nəfərə yaxın uşağın evdə təhsil aldığı bildiri-

uşaqların evdə təhsil almasına hərtərəfli şərait yaradırlar.

Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə evdə təhsilə icazə verən xəstəliklərin siyahısı da tərtib edilib.

Xaricdə də bu sistem var, amma... bəyənlər yoxdur

Psixoloqlar iddia edir ki, heç də hər uşaq bu cür tədris sistemində uğur qazana bilmir. Bir çox ölkələrdə məktəblərin bu sistemə keçməsi üçün psixoloq rəyinə ehtiyac olur. Uşaqlar öncə xüsusi testdən keçir. Testin nəticələrinə görə, bu sistem qavramırsa, onun adı məktəbdə oxuması məsləhət görülür. Amerikalı pedaqoqlar isə bu sistemə dözümsüz yanaşır. Onlar deyir ki, uşağı dörd divar arasına qapatmaq müsbət nəticə verməz: "Məktəbdə oxumayan uşaq cəmiyyətdən təcrid olunur. Bəs onlar gələcəkdə cəmiyyətin həyatı ilə ayaqlaşa biləcəkmidi? Uşağı hər kiçik problem qarşısında evə qapatsaq, gələcəkdə qarşısına çıxacaq problemləri necə həll edəcək? Həm də dərslər məktəbdə qavramaq daha asandır, nəinki evdə".

ABŞ-ın müsəlman ailələri arasında evdə təhsil verənlərin sayı günbəgün artır. "Vaşinqton Post" qəzetinin məlumatına əsasən, müsəlmanlara qarşı xoşagəlməz davranışların və ayrı-seçkililiyin artması ilə yanaşı uşaqlarının yüksək İslam təhsili almasını istəyən müsəlmanlar ABŞ-da bir zamanlar yalnız dindarların haqqı olan evdə təhsil seçiminə istifadə edir. Amerikada belə uşaqların sayı 2 milyondur. Onların çoxu məktəbdə keçilən dərsləri bəyənməyən xristian ailələrin uşaqlarıdır.

□ **Sevinc TELMANQIZI**

MÜSAVAT

Son səhifə

N 205 (6526) 19 sentyabr 2016

Uşaqlara... ayaqları ilə dərslər deyir

Meri Qennon ABŞ-ın Ohayo ştatının Leykvud şəhərindəki məktəbdə dərslər deyir. O, şagirdlərinə riyaziyyat öyrədir. Merinin qolları olmasa da, yazı taxtasında teorem və aksiomları yazır, kompüterdə misal və məsələləri həll edir, uşaqlara riyaziyyatı ayaqları ilə tədris edir.

Gözünü açanda özünü Meksikadakı uşaq evində gören Meri 7 yaşında olanda onu Ohayodakı amerikalı ailə övladlığa götürmüşdü. Ötən ildən məktəbdə dərslər deyən Meri işə müəllim və tərbiyəçini əvəzləməklə başlamışdı. İndi isə o, 6, 7 və 8-ci siniflərdə riyaziyyat dərsləri deyir. Özü də Meri müəllimin məşininin nömrə nişanı da "Happy Feet"dir.

"Mənə əlil deyəndə xoşum gəlmir, çünki qollarım olmasa da işləyirəm və uşaqlara nə isə öyrətməyə çalışıram. Kimsənin mənə yazığının gəlməsini də istəmirəm. İnsanlara dəstək verməyə, yardım etməyə çalışıram və ümid edirəm ki, insanlar mənim zahiri görkəmi yox, bacarığımı qiymətləndirəcəklər" - Qennon deyir.

Şagirdlər də Merini çox sevir. "O, bizi ruhlandırır. Meriyə baxanda anlaşıq ki, insan hər çətinliyin öhdəsindən gələ bilər" deyər, 8-ci sinif şagirdi Kembri Qriffin söyləyir.

Həkim xəstənin mədəsindən narkotik oğurladı

Rusiyanın Sibir bölgəsindəki bir xəstəxanada çalışan cərrah xəstənin mədəsindən narkotik oğurladığı üçün həbs edilib. Narkotik maddə satmaqda şübhəli bilinən bir nəfər nəzarətə götürülüb. Müayinələr nəticəsində məlum olub ki, o, kiçik paketlərdə olan narkotik maddənin mədəsində gözdür. Polislər əməliyyat yolu ilə kişinin mədəsindəki narkotik maddəni çıxarılmasına qərar veriblər. Narkotik maddənin onun mədəsindən çıxaran həkim isə oğurluğa əl atıb. O, paketlərdə olan narkotik maddələrin bir hissəsini polisələrə təlim etsə də, bir hissəsini gizlədib. Əməliyyatxanadakı gizli kamera görüntülərinə baxan polislər cərrahı həbs ediblər. Hazırda rus cərrah həbsdə saxlanılır. Onun 15 il müddətində

azadlıqdan məhrum ediləcəyi gözlənilir.

Məlumat üçün bildirik ki, Rusiyada 8 milyon nəfər narko-

tik maddədən istifadə edir. Onlardan 150 min nəfəri isə narkotik maddədən istifadə etdiyi üçün həbs edilib.

Əlini unitazdan çıxarmaq üçün xilasedicilər gəldi

Çinin Quandun bölgəsində yaşayan bir kişi unitaza düşən telefonu götürməyə çalışıb. Bu bərdə lenta.ru saytı "Daily Mail"ə istinadən xəbər verib. Adı açıqlanmayan kişi bildirib ki, gecə 2-də yuxudan oyandı və ayaqyoluna gedib. Bu zaman cibindəki telefon alaturka stilindəki ayaqyoluna düşüb. Onu çıxarmaq üçün əlini unitaza salan çinli az sonra əlinin unitazdan çıxdığını fərq edib. Evdə tək olan kişi qışqıraraq qonşulardan yardım istəməyə cəhd etsə də, buna nail olmayıb. Qonşular onu ancaq səhərə yaxın eşidiblər. Daha sonra hadisə yerinə xilasetmə xidməti əməkdaşları gəliblər. Onlar bildiriblər ki, unitaza düşən dəyərli əşyalarını çıxarmağa cəhd edən şəxsləri dərhal xilas etməyə çalışıblar. Mütəxəssislər isə məsləhət görürlər ki, heç kim müstəqil şəkildə buna cəhd etməsin və professionallara müraciət etsin. Onlar eyni zamanda bildiriblər ki, ümumiyyətlə, əli unitaza salmaq daha asandır, nəinki onu ordan çıxarmaq.

Köpək balıqlarını niyə hipnoz edirlər?

Atlantik okeanında ki Baham adalarında dalğışla məşğul olan Gragam Gibson köpək balıqlarını ovucunun içində yatırdırmağı bacarır. G.Gibson məşhur jurnalistlərlə birlikdə dənizin dibinə enib və köpək balıqlarını hipnoz edib. O, əvvəlcə təhlükəli balıqların yanına yaxınlaşdı, əli ilə onların burunlarını ovuşturub. Daha sonra isə balıqların başlarını onun ovucunun içinə qoyaraq yatırdı. Köpək balıqlarının bu görüntüsü hər kəsi şoka saldı.

Köpək balıqları haqqında çəkilmiş bu videonu izləyən mütəxəssislər isə onları burunlarını ovuşturaraq hipnoz etməyin mümkün olduğunu deyiblər. Məlumatlara görə, köpək balıqları hipnoz edildikdən sonra 15 dəqiqə ərzində yatırlar, daha sonra isə heç nə olmamış kimi oyanırlar.

QOÇ - Ciddi fiziki işlərə və işgüzar sövdələşmələrə həvəs göstərməyin.

Əks təqdirdə gerginliklə üzləşəcəksiniz. Yaxşı olar ki, nəhərdən sonra bütünlüklə gəzinti və qonaqlıqlara həsr edəsiniz.

BUĞA - Səhərdən mənfə yüklü Ay bürcünüzə daxil olsa da, ətrafınızda olan insanlarla birlikdə özünüzü gümrə hiss edəcəksiniz. Sevgi münasibətlərindəki kobudluğu aradan qaldırın. Müqəddəs yerlərə gedin.

ƏKİZLƏR - Ürəyiniz istəsə, bu təqvim maraqlı və füsunkar tərzdə başa vura biləcəksiniz. Bütüncükdə artım olduğu təqdirdə axşam səfərə çıxmağa dəyər. Axı sizin üçün dərmanlar çoxdur!

XƏRÇƏNG - Şübhə ilə yaşadığınız adamların məsləhətlərinə qulaq asmayın. Bütün qərarları yalnız özünüz verin. Saat 16-dan sonra maraqlı qonaqlıqlar yolunuzu gözləyir. Bundan imtina etməyin.

ŞİR - Mühüm işlərinizin həllini həftəsonuna saxlayın. Onsuz da bu gün belə planlarınızın reallaşma ehtimalı azdır. Ulduzlar süslüyünüzü nəzərə alıb istirahət etməyinizi məsləhət görür.

QIZ - Fəaliyyət göstərdiyiniz idarə və ya müəssisələrdə xirda narazılıqla üzləşsəniz də bu, ötəri xarakter daşıyacaq. Əslində Göy qübbəsi şəxsi işlərinizdə böyük dönüş olacağını bildirir.

TƏRƏZİ - Qarşınızda böyük perspektivlər durur. Lakin situasiyaları real qiymətləndirməyiniz ucbatından aktivlik göstərə bilmirsiniz. Hər xirda məsələyə görə əsəbləşməyiniz əbəddir.

ƏQRƏB - Əsas diqqəti fəaliyyətə yönəltməyiniz, günün ümumi mənzərəsindən razı qalacaqsınız. Danışqları ciddi və məsuliyyətini dərk edən adamlarla aparın. Tamahkarlığa meyl etməyin!

OXATAN - Təxminən saat 14-ə qədər ümumi əhvalınız aşağı səviyyədə ola bilər. Buna görə məyus olmağa dəyməz. Çünki sonrakı müddətdə ciddi problemləriniz olmayacaq. Qazanmaq ehtimalınız da var.

OĞLAQ - Pulla bağlı bütün planlarınızı təxirə salın. Çünki astroloji göstəricilər bu təqvimdə maliyyə uğursuzluqlarından xəbər verir. Həmkarlarınızla əsəbi davranışa meyl etməyin.

SUTÖKƏN - Ətrafınızda baş verən hadisələr o qədər də ürəyinizə deyil. Bu, daxilən sizi sıxsa da, çıxış yolu tapa bilərsiniz. Odur ki, ulduzlar gəzinti və ya səfərə çıxmağınızı tövsiyə edir.

BALIQLAR - Ulduzların düzümü şəxsi büdcənizdə bir qədər artım olacağından xəbər verir. Odur ki, əsas enerjinizi məhz deyilən istiqamətdə nizamlamalısınız. Gözlənilməz təkliflərə əməl etməyin.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Normal adam idi, pələngə çevrildi

ABS-in Texas ştatında yaşayan Lance Breiçke adlı kişi özünü pələngə çevirib. 40 yaşlı kişi uşaqlığından bəri pələngləri çox sevdiyi üçün özünü onlara bənzətmək istədiyini deyib. O, üzündən ayaqlarına qədər hər yerinə tatuajla xallar çəkib. Breiçkenin bədənində 1000-dən çox xal var. Breiçkenin ən böyük dəstəkçisi isə sevgilisidir. O, 40 yaşlı kişinin pələngə bənzəməsini istəyir. L.Breiçke isə təbiətə və heyvanlara olan sevgisini belə əks etdirdiyi üçün xoşbəxt olduğunu deyir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYYAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Zahid SƏFƏROĞLU
Lisensiya N: B 114
SAYI: 4.750

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "E-Q" mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.